Panzer. IV. 198. 1089
VII. 548. 411. IX. III. 50 haec Paris. 1511 et auctior
cf X. 5. 411b illa originalis Paris, Godofr de Marnef 1510.
sine Carolo et Celte separatibus

BEROSVS BABILONICVS DE HIS Quæ præcesserũt inundationẽ terrarũ.

Item.

Myrsilus de origine Turrhenorum.

Cato in fragmentis.

Archilocus in Epitheto de temporibus.

Metasthenes de iudicio temporũ.

Philo in breuiario temporum.

Xenophon de equiuocis temporũ.

Sempronius de diuisione Italiæ

Q. Fab. Pictor de aureo sæculo & origine vrbis Rhomæ.

Fragmentũ Itinerarij Antonini Pij.

Altercatio Adriani Augusti & Epictici

Cornelij Taciti de origine & situ Germanorum opusculum.

C. C. de situ & moribus Germanorũ.

Año dñi. 1511

PHILIBERTVM Babonem virũ honestissi. Godofredus Torinus Bituricus salute plurimã iubet impartitũ.

Anno p̃terito: quo tempore Pij pontificis Maximi: a Cosmographiam imprimendã curaui: Berosum Babilonicum in antiquitatib9 regnorũ bellissime recognoscere: & imp̃ssoribus non immature dare. venerat in mẽtem: at nescio quo animo meo se tunc agente: in aliud tẽpus opera dedita: rem ꝓpemodũ diuinam facturus: differri decreui. distulissem quidem & in longissimũ: atq; vt ꝓuerbio memoratur. Ad Kalendas græcas: nisi vt ita dicam: Berosus ipse: et qđ nõ parui apud me est: eritq; semp: amicorũ plusculi: quotidie ad aurem meã cum p̃cibus quodãmodo simul innentes: Myrsilum de origine Turrhenorũ: Catonem in fragmentis: Archilocum: Metasthenem: Philonem. Xenophontem de equiuocis: Semproniũ: Fabium Pictorem: & Antoninum Pium: in fragmento Itinerarij cõprimendos efflagitanter desiderassent. Auarissimũ est genus hominũ: quod si librum (librũ dico inuentorarũ) trium: aut quattuor versiculorũ habeat (more formicarũ Indiæ: necnõ Griforũ: qui aurum penitus egestũ cum summa pernicie attingentiũ custodire feruntur (cõtinuo abstractũ seruat: cathenis & cõpedibus captiuũ & misellũ prorsus incarcerat. Tale genus potius cum huiusmodi & formicis & grifis: quod & alij grifib9 declinant: curiosam & auaram illam singularis alicuius sibi cupiditatem exercere: quã cum hoĩbus inhumanitatẽ: quod & melius forte dixerim immanitatẽ habere deberet. Non solum nobis nati sumus: debemur & amicis: debemur & patriæ. Igitur ne ardentis lucernę clarissimũ lumen opprimere velle videar: sub noĩe tuo Philiberte Ciuiũ Bituricorũ ornatissime gratuisculũ reip. factum opinor daturus: Berosianã antiqtatem cũ alijs autoribus noĩatim ꝓ̃scriptis: in apertum & studiũm oĩbus cõmune: iam libentius emitto. Vale. Parhisijs apđ collegiũ Plesseiacũ. vi. Nõn. Maias. M. ccccc xij

INDEX

iiij

Finis.

-wie zu Babylon ein alter Chaldäischer Priester gewesen, mit Nahmen Berosus,
welcher von denen rebus gestis Chaldaico-Assyriacis 3 Bücher hinterlassen,
und de futuris solche ungemeine prophezeyungen gethan, daß die Athenienser
deshalb [illegible] Bildnüß in ihr Gymnasium gesetzet und die Zunge in dem Mund
desselben vergüldet haben Vid. Plin. Histor. Mundi l. 7. c. 37. p. m. 918.
Und ungeachtet die Schrifften dieses Autoris in denen [illegible], nachfolgenden und
barbarischen seculis dergestalt verlohren gangen, daß die restauratores
scientiarum bey der wiedergebohrenen Zeit der Wissenschafften sonst [illegible] als nur
einige wenige fragmenta davon antreffen können, welche der Josephus
und Eusebius aus ihm citiret haben: So hat doch ein gewisser Dominicaner
Prediger=Mönch und Professor Theol. zu Viterbo in dem Patrimonio
Petri gelegen, mit Nahmen Johannes Nannius welcher insgemein Annius
Viterbiensis genennet wird a. 1498
[illegible] und [illegible] die Antiquitates Babylonicas zu Rom in Druck, und [illegible] die Schrifften
Scripta des alten Berosi ausgegeben. Und hierauf ist ein solcher [illegible],
Streit und Zwiespalt unter denen Gelehrten erreget worden, daß es nicht
[illegible] sich einige gefunden, welche den Nannium öf-
fentlich einer Betrügerey beschuldiget und ihn vor den Lügner der gelehrten
Reip. literariae ausgeruffen: [illegible] Rath zu denen [illegible], die er nach
des Berosi Nahmen genennet habe pp. Frid. Jac. Reimann histor. literar.
Antediluviana p. 190. seqq.

BEROSVS DE HIS QVE PRAECESSERVNT INVNDATIONEM TERRARVM

MTE A quarũ cladem famosam qua vniuersus perijt orbis: multaq̃ pręterierũt sæcula que a nostris Chaldeis fideliter fuerunt seruata. Scribũt illis tp̃ibus circa Lybanũ fuisse Enos vrbem maximã gygantũ qui vniuerso orbi dominabant̃ ab occasu solis ad ortum. Hij vastitate corpis ac robore confisi: inuentis ãrmis oẽs opprimebant: libidiniq̃ inseruientes: inuenerũt papiliones & instrumẽta musica & oẽs delicias. Mãducabãt hoĩes & procurabãt aborsus: in eduliũq̃ p̄parabant & cõmiscebant̃ matribus: filiabus: sororibus: masculis: & brutis: & nihil erat sceleris q̃ non admitterent contẽptores religionis & deorum. — enos vrbs gygãtes. Papiliones a qb9 inuenti. Noa. Samus. Iapetus Chem. Tytea: Pandora Noela et Noegla. Archa Noe. Diluuiũ magnũ. Gordie9 Règnum in Asia Babiloni cũ in Affrica.

Tum multi p̄dicabant & vaticinabant̃: & lapidibus excidebant de ea quę ventura erat orbis perditione: sed eñ illi assueti corridebãt oĩa cœlestiũ. Illos pro ira atq̃ vltione perurgente pro impietate atq̃ sceleribus.

Vnus inter gygantes erat qui deorũ venerãtior & prudentior cũctis reliquus ex probis erat in Siria. Huic nomen erat Noa: cũ trib9 filijs Samo: Iapeto: Cem: & vxoribs s Tytea magna: Pandora: Noela: & Noegla. Is timens quã ex astris futurã p̄spectabat cladẽ anno. lxxviij. ante inundationẽ naui instar archę coopertã fabricare cœpit ãno. lxxviij. ab inchoata naui ex improuiso exũdauit oceanus: & oĩa maria mediterranea: fluminaq̃ ac fontes ab imo ebulientes inundauerũt supra oẽs mõtes accedentib9 atq̃ impetuosissimis hymbrib9 multis diebus corruentib9. Ita oĩe humanũ genus aquis suffocatũ: excepto Noa cũ familia sua quæ naui excepta est. Nã eleuata ab aquis in Gordiei mõtis vertice quieuit: cuius adhuc dicit̃ aliqua pars esse: & homines & illa bitumen tollere quo maxime vtuntur ad expiationem.

Ab hoc igit̃ anno salutis humanę ab aq̃s primordio sum pto nostri maiores in numeros scripserũt. Nos vero tediosũ illorũ sermonẽ abbreuiaturi referemus origines & tẽpa & reges eorũ dũtaxat regnorũ quę nũc magna habent̃. In Asia q̃dem nostrum omniũ celsissimũ Babilonicũ: in Affrica Aegyptiũ & Lybicũ quę vnde primo fuerũt: & sub vno narrabimus. Postremo in Europa q̃ttuor nostri enumerãt Celtiberũm Celte: Kytim quid illę gentes Italicũ appellãt Tuyscorum q̃d a Rheno fluuio per Sarmatas in Pontum finit. Addunt quidam etiam quintum dictum Ionicum.

LIBER SECVNDVS: IN QVO DE PRIMIS ducibus: & eorũ post Diluuiũ Genealogia.

Siccato ab aquis orbe viij. erant tm̃ homines Noa Chaos & semẽ mũdi. Tytea. Aretia. ogygisa. Saga.

n Ecesse est igit̃ nos ex p̃missis cõfiteri quid & Caldei ac Scythe scribũt sicato ab aquis orbe non fuisse nisi dictos octo hoĩes in Armenia Saga: & ab his oĩe hoĩm genus in terris seminatũ: atq; ob id Scythas recte dicere & appellare Noã oĩm deorũ maiorũ & minorũ patrem & humanę gentis auctorẽ: & chaos: & semen mũdi Tyteã vero Aretiã .i. terrã in quã semẽ Chaos posuit: & ex qua tanq; ex terra cũcti prodierũt. Pręter vero tres primores filios Noa post diluuiũ gygantes p̃lesq; filios genuit. Quare ad abreuiandũ plurimũ cõferet si oĩm posteritates figurabimus ab ip̃o Noa sũpto exordio: deinde sigillatim a cæteris. Primũ itaq; dixerũt Ogygisan Sagã .i. illustrem sacrorũ pontificem Noã Dysir.

PRIMA Figura Noe quæ & Iani parris.

n Oa cognomĩe Ianus Ogyges ante diluuiũ ge. Sem: Cham: & Iaphet. Post diluuiũ vero oẽs isti huic arbori annexi sunt ab eo geniti: primo ex Tytea. xvij. Tytanes. Ex Araxa prisca regina et Pãdora iuniore: Macrus: Iapetus iunior: Prometheus Priscus: Tuyscon gygas: Crana: Cranus: Granaus: Thetis: Oceanus: Typheus.

Araxa prisca ge. Scythã priscũ: a quo Napus & Pritus: Tuyscõ germanorũ & Sarmatũ pater: Mãnus: Inghaenõ Isteuon: Herminon: Marsus: Gabriuius: Suenus: Vandalus

Teutanes: Hercules: Hunus.

Secunda arbor Genealogiarũ Sami.

Samus qui ponitur primus filius Noa genuit hos quinq;
Arameus: Arpaxeus: Lugdus: Assyrius: Helameus.

Posteritas Aramei.

Arameus filius Sami genuit hos quinq; duces. Getul: Alam: Vl: siue Vol: Mesa: Auson.

Posteritas Arpaxei.

Arpaxeus filius pmogenitus Sami ge. Salẽm. Sala ge. Heber: Heber genuit Ictan siue Ister: & sic deinceps. Ister Dalmadan: Sarmates: Saledus: Iader: Adulas: Azalus: Diclas: Obalus: Albanaes: Saus: Epirus: Obulas: Thyobum.

Posteritas Mesæ filij Aramei.

Mesa filius Aramei ge. qnq; hos duces: Getũ: Dacũ: B ẽ nomen: Brigũ. Thynũ.

Tertia arbor posteritatis Iapeti.

Iapetus qui & Iopetus et Cephus. Atalus ge. hos octo duces ex Andromacha: Comerus: Medus: Magogus: Samotes: Dis: Tub al & Iubal: Moseus: Tyras. Ion gen. Helisan: Tarsum: Dodoneus: Kytin: Italus: Atalaus.

Ab hoc Iopen & Iaph: & prio genitus Comerus Gallus

Comerus primogenitus genuit tres hos duces: Ascaniũ: Rypheũ: Tagum: Orma.

Posteritas Itali.

Italus cui nomẽ Kytin: cognomẽ Atalus siue Athlas. geñ. Hyam: Morgetẽ: Siculũ: Rhomã: ex pleiade. In Italia septẽ pleiades Maiã: Celeno: Ameroen: Steropen: Tagetã: Alcinoen: Electram.

Posteritas Samotis.

Samotes cognoĩe Dis genuit Magũ: Magus Sarona: & sic deinceps. Sarron Druydem: Bardũ: Longonẽ: Bardũ iuniorem. Celtem: Galathea pellex Herculis: Galatheã ge.

Quarta arbor cõtinens posteritates Cham siue Chamesis

Chem Aegyptij: Cham Hebrei vocant cognomine Camesen genuit quinq; duces: Cur: Osiris: Cana: cognomine Phoenix: Phæton qui & Pheriton Ochus.

Posteritas Curetum.

Cur pater Curetũ.ge.quinq; duces Arabs: Saubectes: Saba: Thurifer: Sabatius: Saga: Nymbrotus pater Beli prisci:

Posteritas Sabę Turiferi.

Saba turifer posteros sex dedit. Gogus pater Gãgis & Indi. Triton ge. Ammõ ge. Dionysius Lybicus: et Iarba: genuit Deabꝰ cognoĩe Gera.ge. Lonnimi: qui & Gerones.

Posteritas Sabatij Sagi.

Sabatius Saga genuit hos Curetes. Sabatius pater Sabelli Curitus. Curitis pater Anitini: Anitinus ge. Arunrus ge. Pherentius.

Posteritas Pheritonis siue futonis: siue Phetontis.

Pheriton siue Pheton. Moyses Phut ge. Lygur ge. Cydnus ge. Eridamus ge. Ventus. ge. Venetus. ge. Tyla.

Posteritas Canæ siue Phenicis.

Cana cognoĩe Phenix Sidon: Arcadius: Ematius: Sinitus Moyses pl̃a enumerat: qa illi impleuerũt Phęnicię portionem quã occupaturi erant hebrei quã ipi vocãt terrã chanaã.

Posteritas Osiridis quã Moyses vocat Mizraim.

Osiris quẽ Aegyptij Osiri vocant. ge. Hos Lydũ piscũ: Anameonem siue Meonem. Casleũ a quo Siri & Capadoces. Petreium: a quo Palestini. Lybium cognomine Hercolẽ Neptunum patrem Lestrigonis Orum.

Posteritas Lybij Aegyptij Hercolis.

Hercules: cui nomen Lybius ge. lxxv. duces ex Araxa Sytham iuniorẽ: Tussum: Agathirsum Peucinũ: Gythona ex Galathea: Galatẽ: ex Omphale: Atõ. l. Tespiades ex Armẽa:

Posteritas Tusci.

Tussus siue tuscus Abaco genitus. Alteus a quo genitus Blascõ: a quo ge. Armenia: Cãboblascon Curis qui & Abotinus. A Cãboblascone Iasius: a quo Coribã. Iterũ a Cãboblascone Dardanus. Erictonus: Tros: Ilus: Lamedon: Priamus:

A Curete qui & Abotinus: Sypus: Tile ipiti: Cibeles.

Posteritas Atus.

Ato ex prognatis Herculis:& Omphales:Manus: Astan Pipinus:priscus:Atho iunior:Tharon:priscus: Turrhenus: Trasimenus: Lydus.

BEROSI CALDEI LIBER TERTIVS.

As igit principū atq3 heroum origines atq3 posteritates abreuiam⁹ ex nr̄is Caldeis atq3 Scithicis libris: quoad satis sit:nā & multos alios memoriæ mādant:qui vel quia nihil ad nostrā intentā accuratione aut parū afferūt:ob id dimittimus resumpturi illos vbi opus fuerit.

Quo pacto Exinanitus orbis fuerit Colonijs et homībus oppletus dicēdū est.Ex sicato humo & torrefacta terra Noa cū familia de mōte Gordieo:vt par erat: descendit in subiacē tem planiciem plenā cadauerū:quā vsq3 ad hanc ætatē appellant Miri Adam.i.euisceratorū hoīm:& inscripsit in lapide: in monumētū rem gestam: & vocant incole locū egressoriū Noe.Cōpressi vero cōiugibus ppetuo geminos edebāt marem & feīam:qui adulti & cōiuges effecti:& ipi binos partu liberos semp edebāt.Neq3 em̄ vnq3 deus vel natura defuit rerum necessitati:quæ vniuersi orbis spectat ad opulentiā: spacio breui in īmensum adaucto hūano generi omniq3 Armeia cōpleta op⁹ erat eos īn recedere atq3 nouas sibi sedes cōqrere.

Tunc seuissimus oīm pater Noa:iam antea edoctus theologiā & sacros ritus cœpit etiā eos erudire humanā sapiam Et qdem multa naturaliū rerū secreta mādauit litteris:quæ solis sacerdotib⁹ Scythe Armeni cōmendant. Neq3 em̄ fas est illa vlli inspicere:aut legere vel docere q̄ solis sacerdotib⁹ & inter sacerdotes dūtaxat sicut & quos rituales libros reliquit: ex qbus illis primū Saga nomen fuit inditum:id est sacerdos sacrificolus & pontifex.

Noe sapientia z doctrina Libri rituales. saga qd.

Docuit item illos astrorū cursus:& distinxit anū ad cursū solis:&.xij.menses admotū lunæ:qua sciētia p̄dicabat illis ab initio:qd in anno & cardinibus eius futurū cōtingeret: ob q̄

illũ existimãuerũt diuinę naturę esse ꝑticipem: ac ꝓpterea illum Olybama & Arsa.i.cœlum & solem cognoĩauerunt: & illi plures ciuitates dedicauerũt. Nam & ad hæc tꝑa Scythę Armeni vrbes habent Olybama & Arsa: Ratha & eiusce modi. Cumq́ꝫ iuisset ad regendũ Kitim: quã nunc Italiã nominant desideriũ sui reliquit Armenis: ac ꝓpterea post mortem illũ arbitrati sunt in animã cœlestiũ corporũ: & illi diuinos honores impenderũt. Et ob id solum hęc duo regna Armenũ qdem: quia ibi cœpit. Italicũ vero: quia ibi finiuit: & docuit & regnauit: naturaliumq́ꝫ atq́ꝫ diuinorũ eos erudiuit libros plenissime illis cõscriptos reliquit: venerant simulq́ꝫ cognominant cœlũ: solem: chaos: semẽ mũdi patreq́ꝫ deorꝫ maiorũ & minorũ aĩam mundi: momentũ cœlos & mista: vegetabiliaq́ꝫ & aĩalia & hoĩem deum pacis iusticię sanctimonię expellẽtẽ noxia: & custodientẽ bona. Et ob hoc illũ vtreq́ꝫ gentes signant in scriptis cursu solis & motu lunæ & sceptro dñi quos malos & noxios expellebat a cætu hoĩm et castimonia corpis: & sanctimonia animi duabꝫ clauibus religionis & fœlicitatis. Neq́ꝫ nimis Titeã quę mater oĩm erat Aretiã: id est terrã vocabant. Vestam.i.ignem post mortẽ cognominauerũt: qa ipa regina sacrorũ fuerat: & puellas docuerat sempiternũ ignem sacrorũ inextinctũ seruare. Cæterũ Noa antequã discederet ab Armenia docuit illos simplicem agriculturam magis curans religionẽ & mores q̃ opulentiã & delitias: quę ad illicita et libidinẽ ꝓuocant: et cœlestiũ iram nuꝑ induxerant. Primus tñ oĩm inuenit vites: atq́ꝫ plantauit et vinũ cõficere docuit: cuius vim inexptus ⁊ vaporẽ ebrius effectus minus pudice in terrã cecidit. Erat illi vt diximus filius ex tribꝫ patris adolescẽtior Chem: qui sꝑ magice et venefice studens: zoroast nomẽ cõsecutus erat. Is patrẽ Noã odio habebat: qa alios vltimo geitos ardẽtius amabat. se vero despici videbat: potissimevero idẽ infensus erat patri ob vitia. Itaq́ꝫ nactus oportunitatẽ cũ Noa pater madidus iaceret illius. Virilia compre

olibama & Arsa quid:
Kitis quę iã Italia
Noe nomina.
Titea Aretia:
Vesta
Noa primus vites inuenit
Chem.
zoroast.
Noa filio Chẽ carmine magico sterilis effectus

hendens: taciteq; sub murmurãns carmie magico patri illusit simul & illum sterilẽ: pinde atq; castratũ effoecit: neq; deinceps Noa femellã aliquã fecundare potuit. Ob benficiũ inuente vitis & vini dignatus est cognomẽto Iano q Arameis sonat vitifer & vinifer. At vero Chem cũ publ. bem ũ peret mortale genus asserens: & re ipsa exequens cõgredi. ridũ esse: vt ante inũdationẽ cũ matrib: sororibus: filiabus: masculis: brutis: & quouis alio genere ob hpc eiectus a Iano pijssimo & castimonia atq; pudicitia refertissimo sortitus est cognomentũ Chem Esẽnua: id est Chem infamis & impudicus: incubus: propagator. Est em Esem apud Scythas Arameos infanis & impudicus. Enua vero tum ppagator: eũ inter homines huius dogmatis sequuti fuerunt Aegyptij: qui sibi illum suũ Saturnũ inter deos adolescentiorẽ foecerũt: & ciuitatẽ illo posuerũt dictam Chem Myn: a qua ad hanc ætatem omes ciues illius appellamus Chem menitas. Verũ posteri hoc vitiosum dogma neglexerũt retento: q d' fuit primi moris vt inter fratres & sorores cõiugum iniri posset.

Chẽ Esenua. i. infamis

BEROSVS DE ANTIQVITATIB. REGNORVM. LIBER QVARTVS.

Vltiplicatũ est imensum genus humanũ: & ad cõparandas nouas sedes necessitas cõpellebat. Tum Ianus pater adhortatus est hoĩes principes ad querendas nouas sedes: & cõmunem cætũ inter hoĩes agendũ: & edificandas vrbes. Designauit itaq; illas tres partes orbis Asiam: Affricam: et Europam: vt ante diluuiũ viderat. Singulis aũt his principib singulas ptes ad quas irent partitus ipe per totum orbem colonias se tradũcturũ policitus est.

m

Itaq; Nymbrotũ creauit Babilonię Saturnũ primũ: vt ibi primũ edificaret colonis suis. Quare Nymbrot' assũpto filio Ioue Belo cũ colõis furat' ẽ rituales Iouis Sagi et cũ ppl'o venit in cãpũ Sẽnaar: vbi designauit vrbẽ & fũdauit maximã turrĩ ãno salu. ab aqs. 131. regnauitq; ibi ãnis. 56. & deduxit turĩ ad altitudinẽ et magnitudinẽ mõtiũ ĩ signũ atq; monumẽtũ q

nymbrotus Iupiter. Belus

primũs orbe terrarũ est populus Babilonicũs & regnum regnorũ dici debet. Ergo ab eo exordiemur: et per ipm mensurabimus oĩa regna: & eorũ reges ac tempora abbreuiando illa in hunc modum.

Babillo. An. Cun. xxxi. a salũte ab aquis prima oĩm gentiũ & ciuitatũ fundata est a Saturno Babilloneo nostro: vrbs & gens nostra Babillonica multiplicataq; est nimis numero posteritatis magisq; studuit paci & religioni Saturnus deorũ q̃ opulentijs. Et turrĩ qdem ędificauit: sed non cõpleuit: nec designatã vrbem fundauit: quia post. lvi. annos subito nõ cõparuit trãslatus a dijs. Ab exordio huius Ianus pater misit in Aegyptũ cum Colonijs Chem Esenuũ: in Lybiam vero & Cyrenẽ Tritonem: & in totã reliquã Affricã Iapetũ priscũ Atalaa in Asiam orientalẽ misit Gangẽ cum aliquot ex filijs Comeri Galli: in Arabiã foelicem Sabũ cognoĩe Turiferũ Arabũ prefoecit Arabiæ desertę & Petreiũ Petreiæ Canã posuit a Damasco vsq; in extima Palestinę. In Europa regem Sarmatię foecit Tuysconẽ a Tanai ad Rhegiũ: iunctiq; sunt illi oĩes filij Istri & Męsę cũ fratribus suis ab Adula mõte vsq; in Mesembeiã ponticã. Sub his tenuerũt Tyras Archadius: Emathius Italiam tenuit Comerus gallus: Samotes possedit Celtas: & Iubal occupauit Celtiberos.

(Marginal notes: Babillo. Saturnus. Babillo. Chem. Esenu⁹. Triton Japetus Priscus. Tuysco. Tyras samotes. Jubal.)

Hij sunt qui egressi sunt post Nymbrotũ singuli cum familijs & colonijs suis relinquẽtes nomina sua locis in signũ expeditionis a Iano patre cõmissæ: & ad monimentũ posteris vt scirẽt quis eorũ fuerit cõditor. Hij iuxta mandatũ Iani colonis turri cõstructa pro metropoli ipi in veis & cauernis casas habebant. Solus noster Saturnus idcirco excessit mandatũ quia vrbem vrbiũ & regnũ regnorũ voluit esse Babilloniã: Rursus his tempibus Ianus cum oẽs in colonias missi abiuissent: eos qui remãserant bipartitus est. Nam secũ retinuit filios plurimos: quos post salutẽ ab aquis genuit: & item maximam gentiũ multitudinẽ quam secũ in colonias cõducturus

erat. Scythiacũ matre sua Araxa & aliquot colonis qui Armeniã Incolerent. Rex primus relictus est: cõstituto summo põtifice Sabbatio Saga ab Armenia vsq; in Bactrianos quę longitudo a nobis ad hanc ætatem vocat̃ Scythia Saga. Scytha. Araxa. Sabatius Saga.

Postremus oĩm ipe Ianus ab Armenia per orbem coloni as seminaturus egressus est. Hæc nostri maiores multis libris tradiderũt. Nunc de tempib9 eorũ ac posteritatib9 dicemus iuxta id qđ in nostra Caldaica & primordiali Scythica histo. fideli memoria conseruatum est. Ianus ab Armeĩa egressus.

BEROSI LIB. V. DE REGNORVM ET PROVINTIARVM ANTIQVITATE ET origine.

VT supradiximus ãno a salute humani generis ab aquis. cxxxi. cœpit regnũ Babilonicũ: sub nostro Saturno patre Iouis Beli: qui impauit annis. lvi. ãno huius. x. Comerus gallus posuit Ionias suas in regno q̃ post Italia dicta est. Et regionẽ suã a suo nomĩe cognoĩauit: docuitq; illos legem & iusticiã Annõ eius. xij. Iubal cõdidit Celtiberos: & paulopost Samotes qui & Dis Celtas colonias fundauit: neq; quispiã illa ætate isto sapientior fuit: ac propterea Samotes dictus est. Anno Nymbroti. xv. Oceanus ad Nynũ Aegypti consedit: & multos ex sorore Tetide edidit liberos: inde supuenit ille corruptor hũani gẽnis Chemesenuus vbi Telchines magicã docẽs maxĩa opiniõe celebrat̃ Anno. xviij. eiusdẽ Babilonici regis Gogus: Sabeã: Arabiã: Foelicem cũ Sabo suo patre puer tenuit: & Triton Lybiam: & Iapetus priscus Atalaa Affricã: cur Aethiopiã: & Getulus Getuliã. Anno eiusdẽ. xxv. Tuyscon Sarmatas maximos populos fundauit: & Mesa cũ filijs Istri priscos Mesios posuit vsq; ponticã Mesembriã ab Adula mõte. anno. xxxviij. eiusdem regis Sagæ Armeni multiplicati possederũt oẽm Caspiam regionẽ ab Armenis vsq; in Bactrianos: & Ianus pater Ianeos colonos transduxit in Hircaniã: & Ianilos in Meso-

Comerus gallus Italia. Iubal Samotes q & Dis Oceanus Tetis. Chemesenuus. Telchĩes Gogus

potamiã: versus mare sub Babilonia. Anno.xl.eiusdẽ regis aliquot coloni ex filijs Comeri in Bactrianis sibi sedes quæsi uerunt: Et Gãnges in India sedem sui nominis.

Ganges. Anno.xlv.eiusdẽ regis aliq ex filijs Mesę ac Getuli: iũcti si mul primi Mesagetas in India propagauerũt. Eadem tempe state Saturnus rex Babilonię misit prĩcipes coloniarũ Assiriũ Medum: Mosciũ: & Magogũ qui regna cõdiderũt. Assiriũ: Medum: & Magogum in Asia: Moscos vero: & in Asia si mul: & in Europa. Anameon quoq; adolescẽtulus meones

Anameõ a se dictos condidit & regnauit quinquaginta annos.

DE BELO IOVE.

Belus Iupiter. SEcũndus rex Babiloniæ Iupiter Belus filius dicti Saturni regnauit annis.lxij. & fundamẽta designata Babilonię oppidi magis q̃ vrbis erexit. Pace fruebatur vsq; circa finem imperij sui.

Anno.iij.huius Comerus more Scythico vnde venerat: docuit suos Italos vrbem curribus cõponere: Et idcirco vei ap

Comer⁹ Vei pellati sunt vocabulo Sago: qui veias plaustrũ appellant: & vrbem ex his compositã si parua sit veitulã: si magna Vlur

Veitula. Vlurdũ. Cyochola: dum: si metropolis Cyocholã: ad hęc quoq; tp̃a Scythe plaustris: et curru pro domibus vtunt̃. Et sub solario qdem stabulũ supra vero hñt officinas domus: cõclusit & loca a se cognoĩata. Tyras postq; Tyrim fundauit cum principibus coloniarũ

Tyras. Traces. littora maris tenuit: fundauitq; Traces: Archadius Archadiã Emathius Emathiã tenuit. Anno.xlv.huius Beli Ianus pa

Ianus pr̃ Vnæ Ianineæ. ter posuit colonias in Arabia fœlice: & a suo noĩe vnas vocauit Noa: & a cognomĩe Ianineas. Qui vero ab anito cogno

Galli Chemesenuus mine illos appellauit Gallos. Anno.lvi.huius Beli: Chemesenuus venit in Italiã ad Comeros: & non cõparente Comero cœpit colonias regere: atq; corrũpere suis impietatibus: & sceleribus. Ianus vero pater circa Arabiæ fęlicis fluuiũ plures

Ianus pr̃ colonias relinquẽs: & a se Ianineas cognominãs in Affricam ad Tritonẽ venit: hac ætate Iupiter Belus cœpit libidine do

minandi torq̃ri. Et paulo ante Araxa cũ filio Scytha creato: omniũ gentiũ Sagarũ rege Sabatio Sagat atq; in Armenia relicto ip̃a occupauit oĩm p̃tem occidentalẽ ab Armenia vsq; in Sarmatiã Europę. At vero Iupiter Beelus cum nõ possit alios subiugare nisi subacto & trucidato Sabatio Sagarũ rege: clam molitus est illũ perimere. Cunq; Saturnus p̃spiceret se nõ posse euadere: q̃ innumeras insidias sibi parauerat Iupiter Belus: clãdestĩa fuga se tutabat̃ in Sagis Caspijs delitescẽdo. Cunq; naturæ cõcederet iussit filio Nyno vt Sabatiũ Sagum funditus deleret: & oĩes p̃pl'os Babilonico regno subijceret: quia oĩm in orbe primũ fuisset. Quo accepto Sabati⁹ delitescebat in Bactrianis Sagis: quousq; cerneret t p̃s idoneum: vel ad regnũ vel ad fugam: ita arma Iouis cõtra eum parata: illũ regno pepulerũt circa temp̃a Semiramidis. Eodem tẽpore Triton reliquit filiũ Hãmonem regem Lybie: qui accepit cõiugem Rheam sororẽ Chamesenui Saturni Aegyptiorum: sed tamẽ ex Almathea adolescentula: clam Rhea Dionisiũ substulit: & in Nysam vrbem Arabię edicandũ misit.

Araxa. Scytha. Saturnus Fuga se tutatur. Sabatius Triton Hãmon Rhea. Almatea

DE NINO FILIO BELI.

Tertius rex Babilonię a nostris scribit̃ Nynus Iouis Beli filius: & regnauit annis. lij. hic omnibus suis viribus sumptis armis patris sui Iouis Beli omibus bellũ intulit nulli parcẽs: & Sabatiũ Sagam q̃ esset in oĩm desiderio omi studio ad interitũ q̃ritabat: quare etiã toto huius t p̃e exul apud suos delituit. Hic oĩm primus ex nostris regib⁹ Babilonicũ regnũ p̃pagauit: & omniũ primus templũ Belo patri: & matri Iunoni & Rheæ auiæ: & statuas in medio opidi Babilonię erexit. Anno huius Nyni. iiij. Tuyscon gygas Sarmatas legibus format apud Rhenum: Idipsum agit Iubal apud Celtiberos: & Samotes apud Celtas. Ecõtrario Chamasenuus Saturnus Aegyptiorum Chomaros: Italos nitebatur corrũpere: iuuantibus illum cõuenis & aduenis quos ille pro

Nynus.

Italie colonijs cōduxerat, quos ipi vocāt mōtanos. Aborigines: vt apud Lybiā lis orta est inter Rheam & Hāmonē: ob stuprū admissum cū Almāthea: qrebatq; Rhea vbi Dionysius esset: vt eum pderet: & diu lis ista rixaq; pseuerauit. Anno Nyni. x. Ianus pater ex Affrica in Celtiberos Hipalos venit: vbi duas colonias diuisit a se dictas Noelas: & Noeglas: his em̄ etiam antea cognoībus cognoīauerat vxores Iapeti & Chemesenui. Nyni anno. xix. Ianus pater veniens in Italiam cū cōperisset Camesenuū pter opinionē corrūpentē iuuentutem: trib9 annis illū ęquo animo tulit. Deinde illi aliquot colonijs assignatis eum Italia excedere iubet: ipe oēs colonias diuisit. Etem̄ oēs colonias Comaros corruptos & cōuenas: & aduenas mōtana terras Ianiculū annū colere iubet: illisq; filiā suam Cranā Helernam: id est suffragio ab his electam & exaltatam reginam cum sceptro Albam dat.

Rhea. Alman. Ianus pr. Noela. Noegla. Camese. Crana. Helerna.

Namq; duos filios suos nouissimos cū illorū posteritate: Cranū & Cranā Ianus cū Comero miserat: coaluerantq; in gentē atq; posteritatē maximā: quā nostra ætate Ianigenā vocant: cognoīauit aūt Razenuā. i. sacram ppagatricē incubāq; cōtra impietatē Camesenui: itaq; suam posteritatē separatā ab Aboriginibus esse voluit cis Ianiculū amnem in planicie atq; maritimis. Cognoīauit aūt eam Razenuā: vt & Cranū Razenuū. Interea cū Italia discessisset Camesenuus: ad illū Rhea venit: & illi nupta ambo cōtra Hāmonem cū Titanibus pergūt: ibiq; bello cōmisso pellunt regno Hāmonē: & in Cretā cogunt. Cū in Lybia Camesenuus regnat: parit ex Rhea sorore Osirim quē cognominauit Iouem. Anno. xxij. Nyni Ianus in Tuscia Ianiculū qd' ætate Camesenui condidit sedem sibi ppetuā statuit vsq; Arnū: vbi colonias positas vocauit Arin Ianas: id est a Iano exaltatas Vetulonię iura dicebat. anno Nyni. xliij. Sabatius cum aduerteret nullo pacto sibi licere vti regnis creato Armeni Sagis rege filio Barzane in Sarmaticū ponti litus cōcessit. Eadem tempestate

Razenua. Ianus. Sabatius. Barsanes

Dionysius Hāmonis filius armis sumptis Rheam & Came senuū regno paterno pellens: & secū Osirim retinēs: in filiūq; adoptans: eum a patre suo Hāmonē Iouem cognoīauit: vti a magistro Olympo olympicū: eiq; totius Aegypti regnū tradid .Eodem anno virgo Palladon apud Tritonidē lacū infantula exposita ab eodem Dionysio: Ioue Lybico etiam cognominato adoptata in filiā fuit: quę oēm militiā prima Lybicos docuit. Eodem tempe Ianus pater Ianigenas Rezenuos docuit Phisicā: Astronomiā: diuinatiōes ritus: & rituales scripsit: & oīa literis mādauit. Eisdē vero noībus & veneratione diuina sunt psequuti: qbus in Armenia Saga erant vsi. Anno.xlix. Nyni Celtiberos rexit Iberus filius Iubal: a quo Iberi noīati fuerūt. Nyni.xli.anno apud Celtas regnauit Samotis filius Magus: a quo illis oppida plima posita sunt. Vltimo anno Barzanes in Armenia a Nyno superaē.

Dyonis.? Hāmon. Iupiter. Palladon quæ & Pallas. Magus. Barzanes

DE QVARTO REGNO ASSYRIORVM IN QVO ASCALONITA SEMIRAMIS

Qvarto loco regnauit apud Babiloniā vxor Nyni Ascalonita Semiramis annis:xlij. Hęc antecessit militia triumphis: diuitijs: victorijs: & imperio oēs mortales. Ipsa hanc vrbem maximā ex oppido fœcit: vt magis dici possit illā ędificasse q̄ ampliasse. Nemo vnq̄ huic feminę cōparandus est virorū: tanta in eius vita dicunē & scribunē: tum ad vituperationē: tum maxīe ad collaudationē magnifica

Huius primo anno oriē ex Rhea & Camesenuo in Aegypto Iuno ægyptia cognominata Isis: maxima frugifera: legifera: soror & vxor Osiridis.

Eodem anno Sabatius Saga Ponto soluit in Italiā ad patrem Ianū: quē exceptū hospicio post aliquot annos illū Coritum creauit: & Aboriginibus præfœcit. Anno.vi. Semiramidis apud Rheni Sarmatas regnauit filius Tuysconis Mānus: & apud Ianigenas Razenuos Vesta vxor Iani sempiternum ignē custodiendū virginibus: puellis edoctis sacra tra

didit. Anno. xij. Semiramidis Sabatius Saga cũ Iano regnat Anno. xvij. Semiramidis Sabati Saga docet agriculturam: & aliquantulũ religionis.

Anno Semiramidis. xxij. Sabatius Sabũ pfœcit Sabinis: & Aboriginibus: ip e iuxta Ianiculũ cum alijs Curetis regionem coluit: & ibi obijt. Anno. xxxiiij. eiusdem apud Celtiberos regnat Iubalda filius Iberi apud montem sui nois.

DE Assyriorũ quinto rege qui zamis Nynias fuit.

Quintus apud Babilonios regnauit zameis Nynias filius Semiramidis annis. xxxviij. in regno Babilonico: hic parum resplenduit: ornauit tamen templa deorũ: Caldeos ampliauit.

Ianus anno vitæ suæ. cccl. moritur. Eius anno primo cum Sabatius obijt: Ianus pater seuissimus filiũ suũ Cranũ Coritũ creauit: octauoq; post anno obiit expletis vitę suæ annis. cccl. & Ianigenę: illũ Vortũnum appellãtes: templũ illi & diuinos hoies vt par erat impẽderũt.

Cranus. Coritus. Vortunnus Osiris & q ab eo sunt inuẽta. Hoc anno Osiris inuentis a se & a sororore adulescentulæ frumento & frugibus cœpit docere illa in Palestina. Inde reuersus in Aegyptũ: & inuento aratro & his quę ad agriculturam ptinent: sensim vniuersum peragrauit orbẽ docens quęcunq; inuenerat: & ita vniuerso impauit orbi: exceptis gentibus queiam in Babiloniorũ venerant potestatem.

Sarron apdᵈ Celtas publica literarum studia instituit. His tempibus regnauit apud Celtas Saron: qui vt cõtineret ferociam hominũ tum recentum publica litterarũ studia instituit: & apud Tuyscones Inghaenon.

DE ARIO SEXTO REGE ASSIRIORVM.

Chamesenus Sextus Babilloniæ rex Arius regnauit annis. xxx: qui adiecit imperio omes Bactrianos. Nam paulo ante mortẽ Nynię Chamesenus pulsus ab omi ferme orbe in Bactrianos sese cõtulerat: & ille magico pręstigio sibi deuinxerat: adeo vt apud illos maximis viribus imperaret. Coacto aũt Chamęsenus maximo populorũ exerci

tu inuasit Assyrios: cōtra quē Nynus dimicās supior fuit: & Chamesenuū obtrūcauit. Inde paulo post ipe obijt. Quare Arius collecto exercitu p cst patris Nyniç obitū Bactrianos & omes Caspios sibi subiecit.

Cranus Ianigena sororē suā mortuā cū Ianigenis Razenuis suis & omibus simul Aboriginibus soleni pōpa celebrat. Et illi Lucum iuxta Ianiculū annū solēnesq; ritus & diem sacrat: ipe senex filium suum Arunū Coritum creat Cranus. Arunus

Arij. xx. anno apud Celtiberos regnat Brygus qui multa opida suo noie fundauit adiectis noibus capitū originū: quibus illa cōsignabat. Brygus.

Apud Lybiam regnauit priscus Hyarbas vir ferox armis & militia Paladius Anno. xxiiij. Arij apud Ianigenas Razenuos regnat Arunus filius Crani Anno. xxix. apud Celtas Diyus peritie plenus. Paladi⁹

DE ARALIO septimo rege Assyriorū.

Septimus Assyrijs impat Aralius annis. xl. vir iste clarruit ingenio & studio militari: & primus adauxit pōpas & gēmas: & muliebres delitias: apud Lybiā Hyarbas cum Paladuis feminis belligerās nō fuit illis par: quare donis occurrens se: ac regnū illaiū permisit potestati Aralius. hyarbas.

Apd Tuyscōes regnabat Herminō vir ferox armis: et apd Celtas Bardus inuctione carminū & musicę apd illos inclyt⁹.

Aralij āno. x. Armeni: Ianigenę: Griphonij cum colonis suis ad arunū Ianigenū venerūt: quos exceptos hospicio: etiā sedem cū Ianigenis Razenuis assignauit. Classe quoq; Auson eodem tempe ab Aurunio fuit exceptus anno. viij. seqnte: & sibi sedes in orientali Italia ab eodē cōsignata fuit.

Idē Aurunus in Vetulonia lucū sacrauit Crano: & inter Isos. i. deos annūerauit. Iano quoq; vortūno templū et statuā nō pcul vrbe dedicauit: et deo Razenuo in Vetuloīa sacellū cōdidit. Nouissimis ānis Aurunus: Malot: Tagetē filiū creauit Coritū & 35. Aralij āno obijt: & successit Malot: Tages. Arunus Auson. Granus Tages.

Malot. Coritus. Phæton.

Anno penultimo Aralij classi venit ad Malot Tagetem Razenuũ Ianigenũ Phæton cũ suis: qui inueniens omia ab Ausonijs occupata ab oriente: & mõtana a Gallis & Aboriginibus possessa: planicie vero a Rasenuis Ianigenis habita donatus fuit: parte occidentali: possedit cũ sua posteritate montes & totum Eridanũ vsq; in regionẽ proximã istis relinquens nomina locis.

Italia in tribus locis arsit. Palẽsana regio cõflagrata.

Eo tempe Italia in tribus locis arsit multis diebus Istros Cymeos & Vesuuios: vocataq; sunt a Ianigenis illa loca palensana: id est regio conflagrata.

DE BALEO XERXE OCTAVO REGE ASSYRIORVM.

Baleus. Xerxes.

Octauus rex Babiloniæ fuit: Baleus cognomẽto Xerxes: & regnauit annis.xxx.hunc appellauerũt Xerxẽ: id est victorem et triũphatorẽ: q impauit duplo plus gentibus q Aralius. Erat em militia ferox & fortunatus: & propagauit regnum vsq; ppe Indos.

Tag9 cognomento Orma Taga Marsus. Phæton.

Huius Balei Xerxis tempibus: regnat apud Celtiberos Tagus cognomento Orma: ex quo patria dicta fuit Taga: Apud Tuyscones regnat Marsus: & apud Lygures Phæton: relicto filio Lygure regressus est in Aethiopiã: Malot: Tages ritus sacros a Iano traditos & Aruspiam auxit.

DE ARMATRITI. Nono rege Assyriorum.

Nonus rex Babiloniæ Armatritis impauit ãnis.xxxviij qui magis ad voluptates & delitias cõuersus: ea quæ ad libidinẽ spectant: cũ inuenit tum maxime inuenta ampliauit. Huius ætate apud Celtas: Longho regnauit: & apud Celtiberos Betus: a quo regnũ habuit nomen: & apud Ianigenas: Sicanus filius Malot Tabetis: a quo cognominata fuit Vetuloniæ regio.

Anno.xx. Armatritis Lygur misit Cydnum & Eridanũ cũ colonijs: cum fratribus & nepotib9: & occupauerunt vsq;

Istrum in Italia. (Horchiam:

Sicanus deificauit Aretiã: & noĩauit eã lingua Ianigena — Sicanus: Horchia

Osiris in Tracia peremit gygantem Lygurgum. — Osiris. Lygurg?

Anno Armatritis.xxxij.apud Celtiberos tyranidẽ assum psit deabus: qui cognomentũ ꝓmeruit a Fodinis auri & di nitijs quos primus ibi cœpit: & inuenit opprimens colonias — Deabus.

Et post duos annos apud Celtas regnauit Bardus iunior. — Bardus. Iunior.

DE BELOCHO DECIMO REGE ASSYRIO.

d Ecimus assyriorũ rex impat Belochus annis.xxxv. q idcirco a Belo sumpsit cognomẽ: quia cũ imperiũ vo luit exercere maximũ pontificiũ Beli Iouis: & maxĩe circa auspicia & diuinationes occupatus fuit. Eius anus apd Tuyscones regnauit Gambriuius vir ferocis animi — Gãbriui us.

Apud Emathios cœpit regnare Macedon filius Osiridis a quo nunc nomẽ retinet ꝓuincia: atq circa hoc regnũ Osi irs depѕſit gygantes qui iam tyrannidem cęperant. — Macedõ

Vigesimo nono huius Belochi ãno apud Celtiberos Lõ nimi florebant & ędificauerũt a suo noĩe vrbem magnã Lõ nimiã. Anno aũt sequente Itali oppressi a tyrannis gyganti bus in tribus Palensanis aduocauerũt Osirim: qui cũ coloni is ad Istri vicinos fontes ꝑuenerat Osiris tota Italia potitus .x.annis illã tenuit: & a se noĩauit in triumphũ: & sub dicti one positis gygantibꝫ regem Ianigenis reliquit: Lestrigonẽ gygantem sibi ex filio Neptuno nepotem. — Lõnimi. Osiris. Lestrigo

Anno.xxxiij.Belochi rex Lucus regnare cępit apud Cel tas nouissimis annis Belochi tenuit mare Atticũ: & ebuliẽs inundauit Atticam. — Mare ebuliens.

DE BALEO.XI.REGE ASSYRIORVM.

v Ndecimus rex Babilonis fuit Baleus ãnis.lij.Hic post Semiramidem supra cæteros enituit fama: splenduit im perio vsq intra Indiam Libri multi de eius gestis sunt a no stris cõscripti. Huius anno.x.Porcus Cados Sene insulã cõ — Baleus. Porcus.

pleuit. Vetuloicis colonijs patrē relinquens posteritate Ligures

Huius Balei temporibus Indi sua obtulerūt Babilonijs. Osiris in Aegyptū reuersus: coloniā quæ permanet inscripsit in monumentū expeditionis sue per totū orbem. Apud Tuyscones regnat Sueuus: & apud Celtas Celte: a quo nomē habuerūt mōtes illorū maximi a conflagratione syluarū qui diuidit Celtas & Celtiberos.

Typhon Busiris Anteus. Lōnimi Lestrigo milinus. hercules Lybius. Hispal⁹

Typhon ægiptius oibus orbis gygantibus conscijs frēm suū Osiridem Ionē iustū Aegiptiū peremit: & ipse in Aegypto assumpsit tyrannidē. Busiris in Phenicea: in Phrygia vero alius Typhon: in Lybia Anteus: in Celtiberia Lonnimij: in Italia Lestrigones: & in toto mari Milinus Cretensis

Hercoles Osiridis filius: cui nomē est Lybius cum Iside in ægypto substulit Typhonē in Phenicea Busiridē: aliū vero Typhonē in Phrigia: Mylinū in Creta: Anteū in Lybia Lōnimos in Celtiberia: a qua substituto illis rege Hyspalo ad tyrannos Italie cōuersatus est. Cūq; in Italiam per Celtas trāsiret: pmissu parentū Galatea genuit illis Galatē regē

Galatas Galates

In Italia. x. annis debellauit & expulit Lestrigōes: postq; viginti annos apud illos pacifice regnauit: multaq; illis oppida a suo nomine: & a suo cognoie Musarna sicut Gedrosie: & carmanie fūdauit: & loca aquis impedita habitationi hominū cōmoda fecit. Anno itaq; Balei. xli. orsus in Italia pugnam cōtra gygantes. Biēnio ante illius obitū illos deleuit. Ita ab his Hispalis Hercules venit in Italiā: Lestrigones & omes tyrānos substulit: Arnos: Lybarnos: Musarnos a se cognoiatos cōdidit, xxx. ānis rexit: & accersitū Tuscum illis regem reliquit.

Arni. Lybarni Musani

DE ALTADE ASSYRIO. XII. REGE.

Altadas

Altadas. xij. rex Babilonijs fuit regnans annis: xxxiij. Hic iter posuit tempus suū delitijs: existimās vanum esse laboribus & sue vite miseria cōtinua laborare: nō qdem alicuiū humaneq; gentis vtilitate ac bn̄ficio: sed exitio

ac seruitute: idcirco suū institutū fuit: ut vita diutius: & gloria: aliena stulticia: posita miseria a se & maioribus partis sibi frueret quod viueret.

Huius Altadis tempore Hercules filiū Tuscū ex Araxa susceptū ex Tanaide regione euocat Galathes: a quo Samothei galli dicti: eius etate regnauit apud Celtas: & Vandalus apud Tuyscones. Tuscus. Araxa.

Hercules Tuscū filium Ianigenis creat Coritū ex more: Quo etiā illis rege relicto: ipse senex admodū in Celtiberos reuertit āno Altadis.xxxix.et regnauit ibi atq; obijt: cui Celtiberi templū ad illius Gades et sepulchrū: & diuinos honores tribuerūt: plurimasq; illius triūpho & noīe vrbes dedicarunt: vt Lybisonā: Lyboscam: Lybuncā: Lyboram. Galatheum puerū ad Herculem missum in Siciliā cum colonijs misit Tuscus. Idem Tuscus primus Palatuam militiam & initiamenta Razenuos Ianigenas docuit. Lybūca. Lybora.

DE MAMITO.XIII.REGE ASSYRIO:

tErtiusdecimus Babilonię rex Mamitus: regnauit annis.xxx. Is rursus milites exercuit & assuefœcit laboribus: & interpositis delitijs vnguētis & opobalsamis: militiā & pugnas exeqbat: cœpitq; formidini esse Syris & Aegyptijs huius anno.xxij. Alteus Tusci filius regnat apud Ianigenas: & biēnio añ Hesperijs frater Kytim apud Celtiberos: rursus apud Celtas Harbō: & apud Tuyscones Teutanes. Harbō.

DE MANCALEO.XIIII.ASSY.REGE.

qVartusdecimus rex Babilonijs impatrit Mācaleus annis.xxx.cuius anno primo apud Celtiberos Kitim pulso fratre Hespero in Italiam regnauit.

xij.vero anno Mācalei apud Ianigenas Kiti relicto in Celtiberos rege filio Sycoro. Eiusdē Mancalei tpibus apud Tuyscones regnat Hercules Alemannus apud Celtas Lugdus: a quo prouincia & hoīes cognomenta sumperūt. Sycor?.

Kytim ob mentis excellentiã Ianigene sua lingũa vocaũe runt Italũ Athalaa: hic filiã suam Electrã Ianigenarũ princi pi Cãboblasconi dedit cõiugem: qui ꝑ nuptijs colonias mi sit transalpes Italię ꝓximas: & Rhomã filiã suã. Italus primo sub reginã Aboriginibus sacrat: filium quoq; suum Morge tem Italos Kytim creauit Coritum. — *Morges.*

DE STERO. XV. ASSYRIORVM REGE.

Sterus. Eupelos Alba rex Cambo blasco Sicanus.

Quintusdecimus Assyrijs imꝑat Sterus annis. xx. vir de cuius gestis & prudentia om̃e vulgus ꝑsonat. Hu ius tꝑibus Morges filius Itali creauit Coritũ suũ co gnatũ Cãboblasconẽ: & paulopost idẽ Coritus manetitus.

Apud Celtiberos regnat Sicanus filius Sicori post obitũ Steri sub Mamelo.

DE MAMELO REGE ASS. XVI.

Mamel⁹ Rhomanessos. Sicanus. Beligius.

Sextusdecimus rex Mamelus Babilonijs imꝑat an nis. xxx. Anno. viij. Romanessos filius Rhomę fit primus subregulus montanorũ Aboriginũ: & Sicanus reg nat apud Celtiberos.

Apud Celtas Beligius: a quo illi Beligici appellant̃ regnat & apud Ianigenas tandẽ a patre Iasius Creatus est Coritus.

Iasius Cecrops. Atheniẽsis prim⁹ rex Iasius Ianigena

Iasius creatus est Coritus: & anno sequente simul cęperũt duo reges: videlicet & primus rex Atheniensiũ Cecrops Pri scus: & Iasius Ianigena apud Celtas.

In Iasij nuptijs affuit Io. Aegyptia. Sol enim feminarum vno plus Dodone centenario vixit: & vniuersum ferme orbẽ lustrauit post viri interitum.

DE SPARETO. XVII. REGE. ASS.

Sparetus terremotus.

Decimusseptimus rex Babiloniorũ fuit Sparetus: & regnauit annis. xl. Sub eo cœperũt miranda in orbe. Nam terręmotus Babilonios terruit. Athenienses regnũ ex orsi sunt anno quarto eius. Et eodẽ anno Iasius Ianigena im perauit Italicis: & Siceleus aliquanto post Celtiberis.

Sub Spareti imperio finierũt Aegyptij reges magni. Orus

Acenchres: Acoris: & cœpit Cenchres: qui cũ Hebreis de magica pugnauit: & ab eis submersus fuit. Anno quoq; hu- ius. xxxiiij. &. xxxv. in Tessalia diluuiũ fuit: non solum ex hymbribus: sed q̃ obturatis mõtibus casu flumina planiciẽ impleuerũt: & subsequuto terræmotu aptis ostijs montium aquę in alueos regresse: & in alia corũ parte post terræmotũ sequutũ est incendiũ: sub quodã illorũ rege Phętonte: et no ster rex Phenices et Syros subegit. Antea vero anno. xx. hu ius imperij ab Italia Io. in Aegyptum regredit. Et lis prima intestina orit: pro regno inter Dardanũ & Iasiũ. Aborigi- nes sequebant ptes Dardani: Ianigene vero & Siculi cum Siceleo partes Iasij.

Diluuiũ in Tessalia. Terræ motus. Incendiũ

DE ASCATADE. XVIII. REGE ASSYR.

Decimus octauus rex p̃fuit Babiloniijs Ascatades an- nis. xli. qui funditus oẽm Siriã ditionis suę fœcit: cu- ius anno. xiij. vitis inuenta apud grecos narrat.

Ascata- des.

Sub eodẽ anno Dardanus Iasiũ dolo peremit: & fugiens in Samotraciã diu ibi latuit. Iasio Corybãtus filius successit.

Corybã- tus.

Ascatadis ãno. viij. Cancres victus Hebreorũ magica pe rijt in mari: cui apud Aegyptios successit Acherres: Apud Celtiberos Lusus: apud Celtas Allobrox: & apud Aborigi- nes Italos, Rhomanessus filius Rhomæ: Primus Saturnus cõsecratus mox obijt: cui successit filius eius Picus priscus.

Anno vltimo regis Ascatadis Ato donauit Dardanũ par te agri Meonici: & ita regnũ Troianũ cœpit. Dardanus si q̃ iura in Italiæ regno hẽbat resignauit Turrheno filio Atus

Turrhenus adnauigans in Italiam Ianigenã a Cybele & Corybanto tanq; ex Herculeis hilari hospicio exceptus: & ci uilitate Razenua donatus est.

Ipse Turrhenus multa Meonica ornamenta p̃ferens dedit Corybantus vero & Cybeles ordinata dinastica. xij. ducum: xij. pplorũ qui essent ex Ianigenis ipi in Phrygiã se cõtulerũt

Allob. Rhoma. Picus Dradañ. Turrheñ

Porro etiã sub Ascatade apud ægyptios fuere reges Cher

Armeus. Danaus. Remess. Aegypt⁹

res & Armeus qui cognoiatus est Danaus: & Ramesses cognomento Aegyptus, Itaq; qui reges & tēpora tradunt a nostris de primoribꝰ regnis orbis: a Iani diluuio primo vsq; ad Dardaniæ regnū conditū: his nostris breuissimis annotationibus sint hactenus dicta.

Quinq; Berosi libri de antqtatibus expliciunt.

Das supplementum Manethonianum ist des Joh. Nannys Viterbiensis / Berosso nit angehengt, ist aber so Tanis Wolfgang ... Berosso ... Lehman hist. ... ante dilu... p. 196.

MANETO IN SVPLEMENTIS BEROSI.

Berosus inter Caldeos historicos probatior: deflorauit breuissimis annotationibꝰ omia Caldaica de potioribus regnis orbis a diluuio maximo: quod eorū maiores scribūt fuisse ante Nynū vsq; ad precipuū regnum Troiæ conditū. Nos quoq; vbi ipe reliquit, psequimur ea: q nobis ex nostris historicis: vel eorū relationibꝰ cōsecuti sumꝰ p nr̄os ægyptios reges pgrediēdo: vt ipe egit sub Assyrijs.

Danaus. Egyptus eiecto fratre Danao regnauit annis .lxviij. Ab eo ægyptus nomen accepit Pharaones pro dignitate dicebātur. Anno huius .v. regnauit Amyntes annis .xlv.

Amynt.

Anno sexto regnanit Dardanus annis .lxxiiij. decimo anno Danaus Argis annis quinquaginta.

Turrhe. Anno .xv. huius regnauit Turrhenus apud Ianigenas annis .li. āno .xxxiij. in Creta regnauit Asterius.

Anno eiusdē .xxxv. apud Celtas Rhomus a quo Romani: & biennio post apd' Aborigines Faunus priscus. Apud Athenienses Pandion. Anno .l. apud Assyrios Belochus iunior: & āno .lxvij. apd' Aborigenes impabat amnꝰ faunigēa

Faunus.

Secūdus post hūc Pharao Menopsis impat apud Aegyptios annis .xl. cuius secūdo āno apud Troianos regnat Ericthonius annis .xlvi. Tarquon priscus apud Razenuos Ianigenas qui nunc dicunt Turrheni: & Tusci: ob Turrhenum & peritiā diuinorū quæ a Iano didicerūt: regnat annis .xxi. apd' Celtas, Paris apud Celtiberos Testa Lybius Tryton.

Ericton.

Anno.vij.eiusdē apud Assyrios regnat Belopares: et Minos regnat in Creta. Anno vero.xix. Atheniensibus regnat Erictius. Anno.xxxv.eius apud Thuscos annis.xv. regnat Abas: a quo positi sunt Abij Tuscis: & anno eiusdē.xxxiij. Argis regnat Abas argus. Erictius. Abas.

Anno.xxx.Menophis Cadmus & Phenix a mari rubro pfecti apud Sydonē regnauerūt. Post septēniū Cadmus docuit rudē greciā: et regnauit Thebis: apud Assyrios regnauit Lamprides: & vltimo eius anno: zetus Amphion expulerūt Cadmum. Cadmus Lāprides

Post Menophin cepta est Dinastia Larthū: vt in Italia: q̄ Dinastia Durauit annis solaribus.cxciiij. Horū Larthū in ægypto primus fuit zetus: qui regnauit annis lv. cuius anno viij.in Dardania regnauit Tros. In Tuscia vero anno huius xxxiij.regnauit ānis.xxxviij. Veibenus ex familia Veituloię. Dinastia Tros

Primo quoq; anno zeti regnauit apud Celtas Lemannus &.xxxij.anno apud Aborigines Mars Italus cognomēto Ianus iunior: āno eiusdē.xxxv.apd' Celtiberos Rom⁹ regnauit Romus:

Secūdus Larthes ægyptius fuit Ranses annis.lxvi. anno eius.xxiiij.Assyrijs impat Pannias: Eiusdem anno.xxviij. Atheniensibus regnat Egeus Cadmus. Armeniā sororē Iasij Samotracis ducit vxorem. Olbius regnat apud Celtas. Pannias Olbius:

Anno.lx.Cadmus ex zelotipia primæ vxoris ob Armoniam discrimen certamenq; patitur.

Eiusdem anno.xxiij.Cæculus cognomento Saturnus iunior regnat apud Aborigines: & tertio anno post apd' Turrhenos regnat Oscus: cuius insigne fuit serpens. Hic ex Vetulonia multas colonias seminauit: apud quam erat oriundus magna familia. Cæculus Oscus.

Anno eius.xiij.Ilus regnauit apd' Troianos.lij. annis. & Palatuus apud Celtiberos: apd' Celtas Galathas iunior: qui vicit Sarmatas: & condidit Galathas Asię. Ilus

āno eiusdē.xlvij.Picus iunior fit rex aboriginibus: & apud

Tuscos regnat Tarchon secũdus annis.xliiij.Post Picũ an‐
Tarchõ. no penultimo Ranisis apud Celtas regnauit Nannes.
Nannes. Tertius Larthes Aegiptius Amenophis annis.xl. regnat & imperat:cuius anno primo Laumedon imperauit Troiæ.
Laumed. Anno vero.iij.Sosarmus regnat Assyrijs: & Hercules Amphitrionis nascit᷑ anno sexto:vixit annis quinquaginta duobus.& perijt igne: primus ex maximis pyratis.

Anno Amenophis.xiiij.apud Aborigines regnat Fau‐
Faunus. nus iunior:&.xxix.anno Tuscis imperat Thyberinus, ex familia Veia Vetuloniæ annis.xxxv.

Amme. Quartus Aegypijs impauit Ammenephos annis.xxvij. cuius anno quarto apud Celtas regnat Rhemus:a quo Rhemi.
Tautañ. Anno.ix.eius apud Assyrios regnauit Tautanes: & ãno xvi.apd᷑ Aborigines Latinus: apd᷑ Tuscos aũt Mezentius.
Lart.vij. Secutus est vltimus Larthes.vij.ãnis postq̃ secuta est Dinastia sine Larthe annis. clxxvij. per quã numerabimus qui Babilonij:Aegyptij:et Turrheni floruerũt.Anno Dinastię
Diapolis Diapolitanorũ primo.Troia euersa fuit:& anno.iij. Aeneas
Troia. venit in Italiã ad Latinũ:& Euandrum:& Turrhenos:apd᷑
euersa quos regnauit Tarchon iunior annis.xx.

Anno septimo Ascanius latinis imperat:ãno vero sequẽte Teuteus Assyrijs:& post Frãcus Celtis ex Hectoris filijs & anno eodem Lydi mare obtinuerunt.

Amazones Anno.xlij.Amazones templũ Dianæ Ephesi succenderũt
tẽplũ Et anno.xlij.Ocnus imperauit Italiæ annis.xlvi.vixit annis
Dianę in 906.&.xlix.Siluius Latinis: & Tyneus Assyrijs.
cenderũt Anno.xlv.Dinastiæ regnauit Latinis Aeneas Siluius: &
Aeneas Assyrijs Dercilus anno.xlvij. At.lxxij. Tuscis imperat Py‐
Siluius. pinus annis quinquagita duobus.
Dercilus Anno.viij.regnat Latinis Siluius Latinus:&.cxxi.Eupales Assyrijs anno.cviij.Alba Latinis regnat.&.cxxviij. Nycius Fesulanus Tuscis annis.xlvij.Anno.clxvi. Pyseus Tuscus Pyrrata imperat Italię annis.lij.Ita paulatim Assyrij.Ae

gyptij: Turrheni: delitijs eneruati decrescũt: ecõtrario Latini crescunt. Itaq; subijciemus breuiloquiũ: quo pacto reges Assiriorũ & ægyptiorũ cœperũt eneruari. Ecõtrario græcorum & Latinoꝝ Aboriginũ. Apud eñ Tuscos Piseo successit: Tuscus iunior annis. xxxix. huic Amnus annis. xxv. quem secutus est Felsinus annis. xxxiij. Hinc Bon annis. xxviij. Atrius. xxvij. Marsias. xviij. Etalus. xxx. Celius. xxi. Ex Latinis aũt secuti sunt per quos ꝓpagati Rhomani imperiũ tenent

MANETONIS SVPLEMENTA EXPLICIVNT.

GRIMOALDVS VOLTVRNE: SIVE Etrurie ꝑfectus in excerptis quæ sub rege Desiderio de ip̃a Etruria scripsit

DECRETVM Desiderij regis Italiæ:

Euocamus statua regis Aistulphi contra Vetuloños edita: vt lacus nõ Tirensiũ: sed Vetuloniũ sit: quia lacũs magnus Italię. Ideo Italię dictus est: quia ager eorũ prius dictus est Italia dicta ob id sedem Itali: decretã. Et vt suã longholã nõ Longbardulã: sed cognoĩe sui ampliatoris Turrheni Terebũ vocent. Et vt sub vno muro cingãt sua tria opida Longholã: Vetuloniã: & Turrhenã Volturnã dictam Etruriam: totãq; vrbem nostra adiectione Viterbũ pronũcient: vt Rhoda & ciuitas Balneoregiũ dici iussimus. Permittimꝰ pecunijs imprimi Faul. sed emoueri Herculẽ: & poni sanctũ Laurentiũ eorũ patronũ: sicut facit Rhoma & Bononia. Iubemus quoq; reparari Cort Nyentã: Dardanũ: Assium: Foranium: Corinetum: & Tuscanellum.

Hoc in decreto Desiderius q̃s vrbes & opida ampliauerit annumerat.

Nos eñ sumus Tusciæ destructores: vt nos apud Gallos accusat Hadrianus Papa. Nã in Tuscia ędificauimus a fundamentis. Vobis q̃dem Volturrenis Caluellũ vicũ Horchianum. Balneariã Barbaranũ & Gariofilũ: Sentinatibus antẽ Ausdonias Roda; Cosanũ Volaterris; Roda Camalum Lu

Sanctus Laurentius a Faul amoto.

ſiæ Sergianū: & petram ſanctam olim fanūm Pherohiæ.

Phocenſibus aūt ſanctos Geminianū: & miniatē Feſulanis opidūm munionis: in quod vagos & ſparſos Arin Ianos & Palantes Fluentinos: collegimus. Rurſus plures antiq̄s nobiles vrbes ampliauimus: & muris cinximus: & nunc id idem agimus circa Lucam Piſtorium: Aretium: Orbitum: & Etruriā: nunc Viterbum cuius nomē: aut a nobis conſtituta decreta: ſi quis voluerit: aut capite puniatur aut laqueo ſtranguletur. Hoc itaq̄ non eſt Etruriam deſtruere: vt nos arguit Hadrianus qui pacem vltro a nobis oblatā reſpuit.

Quare tibi Grimoalde præfecto Viterbenſi præcipimus vt q̄ diu dubia pax perſeuerat: Iubeas omnes Tuſciæ milites paratos eſſe in armis: & cōmeatus ac ſtipendia ſine auaritia fac in prompta habeas: ut non ſolum occurrere hoſtibus: ſed etiam illos inuadere.

Hucuſq̄ integre legitūr. quę ſequūnt in fracturis ita ſe habent in prima fractura.

Ciues non grauabis nouis exactionib.

In ſecūda. Ex Papia venient. In tertia. Viterbenſes

FINIS.

F. IOHANNIS ANNII BEROSI COMMENtatoris. Cronographia Etruſca digeſta: cuius prima ps Digeſtio Italiæ ſub aurea ætate a diluuio ad Nynū Chameſen trib. regib. annis. ccxlix. hoc modo.

Olitūdo Italię. cviij. Ianus primūs aduenïens. xxxiij. Comerus Gallus. lviij. Ochus Veius. l. Sequunt anni. xxx. &. cccc. a Chameſę ad Atlantem Italū: a quo Italia ſub his regib. Cameſe. xix. Iani ſecūdus aduētus. lxxxij.

Crannus Razemõ.liiij.Arnus.xliij.Tages.xliij. Sicanus.xxx.
Enakij Lukij.xxx.Apis.x.Lestrigon.xlv.Hercules.xxx.Tus-
cus.xxvij.Alteus.xvij.Hesperus.xi. Sequunt anni ab Ita
lo vsq; ad excidiũ Troie.ccccliiij.sub his regib.Lartib. Italię
Italus Atlas.xix.Morges.xx.Coritus.xxxiij.Iasius.l.Coribã
xlviij.Turrhenus.li.Tarchon priscus.xxiij. Abas.xv. Ola-
nus.xxi.Veibennus.xlij.Oscus.xxxiiij.Tarchon secundus:
lxvi.Tyberinus.xxx.Mezentius.xxij.Item a.xxij.ãno Me
zentij vsq; ad sextum Celij & principiũ Romuli cõputatis
quinq; annis laborum Eneæ etiam tribus regni eius sunt an-
ni.ccccxxiij.sub his regibus Tarchon tertius.xx. Ocnus Bia-
nor.xlvi.Pypinus.lii.Nycius.xlvii.Piseus.lij.Tuscus iunior
xxxix.Annus.xxv.Felsinus.xxxiii.Bon.xxviii.Atn⁹.xxvii
Marsias.xviii.Etalus.xxx. Celii pars.vi.A sexto Cælii quo
cœpit Rhomulus vsq; ad pulsos reges fuerunt anni.ccxliiii.
sub his Larthib.Celii residuũ.xv. Galeritus.xx. Lukius Tu-
scus.xxv.Cibitius.lxxxii.Lucumo Clusinus.xxxviij.Rhet⁹
xx.Velus.xliiii.Apulsis ab Roma regib.ad perdomitam ci-
uitatem Etruriæ regnatũ est annis.ccii.ab his Larthib. Por-
sena Clusius.lviii.Tolumnius Veiens.xxii. Eques Tuscus.
xl.Liuius Fidenas.xlviii.Elbius Tuscus.xxxii.Post cedẽ El-
bii regnauit Prolartes Turrhenus eius filius annis.xxvi. &
ciuitatẽ Etrurie dedit Rhomanis Thurenus.xxvi. Post da-
tam ciuitatem Etruriæ claruit posteritas Elbii: & Turrheni
sub Rhomanis.ccl.annis:.ex quibus Turrhenus vixit vsq;
ad superatam Tusciam: signatum argenteum nũmmũ Ro
mæ in triumphum annis duodecim. Turrhenus qui supra
xv.Titus.xl.Volturnus.xlviij.Cecynna.lvi.Menipus.xlvi
Mẽdorus.xxxvi.Mecenas.lvi.Seian⁹.xxiij.Skenin⁹.xxxiii.
Otho Ferentinus.i.

FRAGMENTA
MYRSILVS HISTORICVS DE ORIGINE TVRRHENORVM ET ITALIAE.

ITaliã coluere greci Archades: Veneti: Lygures: Ardeades: Rutuli: Siculi: Pelasgi: Iapiges: Lacedemones: Salentini: Pelij: Eniani. Achei: Oropitę: Pilij: Pisi: & eiuscemõi. Horũ primus Enotrius Archas cum Peuccino fratre colonias transportauit: vbi habitabãt tunc dicti Ausones: vbi nunc Enotria regio est: e regione Peuccinorũ hæc fertur prima colonia ex Græcis: paulominus quindecim ætatibus ante ruinas Troiæ. Turrhenis originem quidem suspicantur fuisse a Lydis. Existimant enim Aty regi Meoniæ prognato Herculis: & virginis Omphales filiæ Iardane regine Meonum fuisse geminos Lydum & Turrhenũ. Cum regnũ neq duos caperet: & neq terrę sterilitas ingentẽ multitudinem pareretur sorte Ato iacta Lydum successorem designauit: Turrhenum vero cum maiore parte populi ad querendas nouas sedes foras abire iussit. Is in septentrionalẽ Tyberis partem veniens: eiusq totam medietatẽ a fontibus vsq ad locum vbi erat priscis Vmbris habitatio tenuit. & cũ eis cõsedit & cohabitauit: & vrbes dictas hactenus Meonias & Turrhenas ędificauit. Sed hij aperta mendatia fingunt: Nã de gentis antiquitate & origine magis credit' ipsi genti: atq vicinis q̃ remotis: & externis. Magis igitur creditur ipis Lydis & Turrhenis atq his vicinis Rhomanis: & qui consentiunt in eorum patria historia & origine: q̃ quibusuis alijs: quãuis alias eruditissimis.

Lydus.
Turrhe.

Cæterũ quecũq hij patrij historici dicũt aduersant' supra dictę traditioni de Turrheno Meone. Etem xanthus Lydus in pr̃ia historia nullũ Turrhenũ Aty fuisse scribit: sed geios

Lydum & Torebū: a qbus Lydus et Torebos in Asia pplos esse tradit. In nullo penitus differētes nisi q̄dam ꝓlatione: & qdem parua. vt Dores & Attici. Quis ergo ex Lydis historicis Turhenū filiū Atus: & frēm Lydi misit in primā medi aetatem Tyberis: vbi antiq̄ssimis vmbris fuit prisca habitatio. Quū etiā si qd tradit de bello pelasgico Xanthus asserit Pelasgos antiqores Ati gressus Bello Tusciā: quę quondam vmbra dicta est occupasse Catonē. Inde Tyberinā regionē inuadentes etiā ipam Turhenā cœpisse: & cū Turrhenis co habitasse: & ab eis plurimā militarē peritiā didicisse: p̄cipue nauticā: qua tūc toti orbi erāt admirabiles: de qbus fabulant̄ graeci ꝙ in delphinos versi sunt: qui nauibus alludūt. Et his socij fiunt. Re eñ vera tunc Delphini ob pyraticam simul & dominiū maris dicebāt̄. Erant eñ classe potētes & vndiqꝫ co lonias transportabāt: argumento sunt qui Turrheni dicunt̄ in insulis atticis: & faucibus Tracię. Namqꝫ Turrhena simul lingua: & cū quibus habitāt loquūnt̄: & eosdē deos vt Turrheni colūt: & eisdem literis vtunt̄. Quare nō possunt dici ab aliquo Atus filio qui ante Atū Pelesgiūqꝫ regem inueniūt̄ dicti Turrheni. Et multarū coloniarū autores eodem nomīe atqꝫ ritu ante Atum p̄scriptarū. Hęc a Lydis didicimus. Nūc quid de se Turrheni dicant est interserendū. Primū rident se ab aliquo aduena denoīatos, qui se solos indigenas in Italia existimant: atqꝫ a vetustissimi dei sui (quē Ianū Vadymōna vocant) filio Razenua noīant. Tetropolin quoqꝫ suā Etrussiam eiusqꝫ ꝑtem Boltursenā: Betuloniā: Tussam: & Harbanum cognoīe Calumbū a luco nuncupant: eamqꝫ a suo deo aureo seculo mox post inundationē terrarū: nedū ante Atū conditā asserunt. Nam & ab inundatione ipa suū agrū sua patria lingua vocant Saleūbrone: vbi primū geniti vmbri: producūt quodqꝫ suę vetustatis vestigia multa: vt deos: ritus mores: literas: leges. Que ꝑfecto oīa cōgruunt his que probatiores gręci historici tradūt. Scribūt eñ solos turrhenos in

Pelasgi.

Qui primi nauticam peritiam habuerint.

Italia vetustissimos esse: q neq; ab aliis pendent origine: neq; vt cæteri cōuene & aduenæ: sed ꝓpria regione se oriundos qñ qdem vetustissimi differūt deis & moribꝫ: nedū ab aliis Italiæ populis: sed etiā a vicinis Crotonēsibꝫ: & Petusinis a frōte & a ꝓximis Phaliscis a tergo: quos intermedii iacent. Nā cūctis Thruscis dii deæq; sunt Iupiter & Iuno. Soli Turrheni colunt Ianū & Vestam: quo lingua sua vocant Ianis Vadimōna & Labih Horrebiam. Ipi quoq; Rhomani fatent Etruscos esse vetustissimos: & aureo sęculo natos: a quibus aras: situs: diuinationes: colonias & disciplinas habuit: prisca Italia inito sumpto a prima ex tetrapoli dicta Etruria: a qua illos Romani Etruscos cognoīant. Nō est igit̃ aduersariis vlla via qua ꝓbent eos Turrhenos a filio Atus habere vel nomen vł originē: sed id nomē desumpsisse a tursibus: quia ipi Surses & sursenas si sunt vrbes pontificię & Turses ac tursenas. Si quid etiā ad hos venit Torebus filius Atus: vtiq; non ab eo aduena: noīati sunt Turrheni indigenę: sed econtrario ab eis Terobus fuit cognoīatus Turrhenus a græcis. Igit̃ & si totā Italiā coluerīt gręci: vt nostri tradūt ex ipis tum Lydis & Turrhenis: viciniscq; Romanis falsa esse ostendimus: q̄ cōtraria his de Turhenis multi vt diximus cōscripserūt.

Torebus

FRAGMENTA CATONIS.

GRæci tam impudenti iactantia iam effundunt̃: vt quoniā his dudū nemo respōderit. Ideo libere a se ōrtā Italiā: & eandē spuriā simul & spurcā atq; nouitiā nullo certo autore aut rōne: sed per solā insaniā fabulent̃. Quā obrem nūc vt cæteris latinis viam faciam q̄cunq; memoria ꝑdicta gentibus Italiæ sunt & nūc Rhomano impio subditis diis volentibus scribere instituo. Italiæ splēdidissima origo fuit: tum tempe: tum origine gētis. Cœpit em̄ aureo sęculo sub principibꝫ diis Iano: Camesę: Saturno gente Phęnica: & Saga quæ post inundationē terrarū per orbem prima colonias misit. Et de mūdi quidē origine autores nō paria senti

De origine mūdi.

Autores no paria sentiunt.

tunt. Nam Caldei sibi sempiternitatē persuadent. Phœnicibꝰ vero ac Sagis magis placet origo. Inter verosq̧ cōuenit ante Nynū circiter annis qnquaginta: & ducentis: qbus durauit aureū sęculū terras fuisse inūdatas: & in Scythia Saga renatū mortale genus. Siue eñ ab eterno mundū existimes: & ignis principio cūcta tenuerit: & sensim in sua loca elementa cōuenientia homines ꝓduxerint: siue vt fertur: ante aureum sęculū terras subrutas inundatio possederit: & exsiccata humo apparuerint homines: eqdem principatus originis semper Scythis tribuitur: a quibus auctis colonias per orbem missas ferunt. Et ex his venisse Ianum cum Dyrim & Gallis progenitoribꝰ Vmbrorum rateq̧ cum colonijs per Tyberim vectum: ad leuum Tyberis Etruriā tenuisse locum: vbi colonias incōtinēte primū exposuit: & ipm deum simul Vaticanū habitum dictumq̧ fuisse: & regionem Vaticanā: id est Vagicanam dictam ꝙ ibi Ianus quasi in cunis natā: primūq̧ vagientē Italiam exceperit. Inde cū colonijs a vagicano ꝓgressum in tractū vmbrię fundasse regiā: & fani olympū fossamq̧ sacrasse: & angustatē turrhenā nō lōge a regia dicasse: vbi ad salutandum regem. xij. colonię nonis lunaribꝰ cōuenirent. Inde duodenis colonijs fasces ad cōtinendos rudes scribūt singl'o ꝑtoriano lictori. xxiiij. armatis īgenuis distributis. Eas posuit colonias ad ripas qdem Tyberinas Ianiculū & Arin Ianū ad ripas Arin totidē Phesulas: & itidē Arin Ianū: ad littus Etruscū q̄tuor: Pheregenę Volcē Volaterra: Cariara q̄ & latine luna in mediterraneis q̄tuor Ogygianū Aretiū Rosellas Volsiniū paulopost dextrū tyberis latus regulis suis ꝑmisit. Camesi a quo Camesenę dūe: ⁊ Saturno a q̄ Saturnia olim qđ nūc Capitoliū: & ab ea late Saturnia terra. Hęc prima fuit aurea illa ætate: & qdem angustissima origo Italiæ. Italia cōpluria a dijs & ducibꝰ sortita fuit noīa a Iano qdem Ianicula: quē qdam Erotiū dictum existimāt: quia inuenit vinū & far Camesena a Camese: & a Saturno Saturnia: Salcōbrona q̄q̧ a

Originis principatus Scythis tribuitur

Volcen. Volater. Cariaria Ogygia Aretiū. Rosellæ. Volsiniū Camesæ.

gentibus. Durauit Saturnia nomen totidē ferme annis quot ante aurea ætas vsq; ad Apim deorū Italię vltimū. vt Antiochus: Siracusanus scribit a quo Apenina quā Taurinā idē interp̄tat: & si gręci de more q̄dam a bobus Herculis: vl' q̄s opimos gignit Italia. vt ait Hellanicus: aut a Vitulo egresso. vt Herodotus. vel q̄dam Græci boues vocant Italos. vt fabulator Timeus: dictam existimēt. Inde a duobus fratrib9: altero Hesperia: altero Italia postremū nomē retinuit. Hijs noībus principio nūcupata fuit Italia circa Tyberim: vt q inter oīs Italię amnes in omniū deoꝝ & principū tutela esset: atq; imperij totius ex his cōmunis sedes a quo in principio & origīe ip̄a Italiæ Albula nomen a Ianigenis habuit. Diuidit aūt in Apeninos montes: & Cisapeninā: & transapeninā Italiā.

Alpes oēs Italiæ colonias fuisse Tuscorū incolę asserūnt: si ab ip̄is vel ducibus vel capitib9 originū noīa gentibus & locis indita. vt Rhetij a Rheto rege Lydorū. Et Veronenses a vera colonia Tusca: Comensenses a Fanij regijs Volturrenis: a q̄bus vallis volturena: et Osci a quibus Oscela. Histria quoq; a duce misso a Iano nomen retinet. At gręcorū q̄dam scribunt dictū ab Istro amne cognomīe Danubio: cui Dane gentes accolę nomen imp̄sere: fabulantur ramū ex eo in Histriam effluere: inq; Hadriaticū mergi: fingūt alij Argonauī in Histriā primū ab Istro e mōtibus humeris vectam: & in Hadriaticū demissam: videlicet tanta est in mentiendo Græcorū vanitas simul & leuitas: vt ab Histri ostijs ad eius fontes immensa gentiū spacia transuolarint: & amne etiā obstātes tranarint: & humeris ea cōuecta cōnauigarint: vt etiā in Italia mentiendi sibi loca īueniāt. Nescio Argonaui ne græci aquas an Argonauis humeris montes nauigarit. Venetia est oīs ora circū sinū maris post Histriā vsq; ostia Padi: Quibusdā placet a Tylanento illos exordiri. Nam Taurisanos Tersę gentem ab Api duce conditā asserūt. Venetis cūctis prima origo Phętothea ast: quę gręcis occasionē mentiē

Apis Italię de9 vltimus
Apenina
Taurina
Italia vnda dicta.
Tyberis.
Albula.
Alpes.
Rhetij.
Vernoēses.
Comensenses.
Ister: q & Danubius Danæ
Argonauis.
gręci mēdaces.
Venetia.
Taurisāi
Veneti vnde primū Patauium

di de Phetõnte & Eridano prebuit. Posterius mista his nobilis stirps Troiana: a quibus Patauiũ suo conditore inclytum Omĩa sub alpibus transpadana loca prisci cõuene Tusci missis colonijs tenuere: ab hisq; multa loca noĩa retinent. Plura debuerũt Galli: qui primi Arunte Clusino duce alpes transcenderunt: & sensim ab omi Gallia Cisalpina Etruriã pepulere: ab hisq; nomẽ sortita retinet Callia Cisalpina: qua Mãtua suo conditore Ocno Bianoro: & Tuscorum rege illustris. Penetrauere trãsalpes Boi: Senones: Insubres et aliæ gallie trãsalpine gentis. Gallia cispadana olim Bianora a victore Ocno. postea Felsina dicta vsq; Rauennã nũc Gallia Aurelia & Emilia a Rhomanis ducibus nomẽ habet. Princeps metropolis Felsina pimũ a rege Tusco cõditore. Inde a successore Bono Tuscaniensi Bononia dicta. Spiretũ Padi ostiũ a Pelasgis cõditoribus Spira dictũ: & a Diomede instauratum. Nouaria ante ab Herculis Aegyptij nomine Lybia: & a cognoĩe Aria Aegyptio vocabulo Leonina: sed a Lygurıbus instaurata Nouaria dicta est. Olanũ ante ab Tuscorũ duce qui cũ Oropijs colonijs ibi primus insedit: quorũ origo incerta: vti Comi: Bergoni: Lycinofori: & aliquot circa populorũ. Inde ab insubriũ principe nomine Medo adaucta Mediolanũ nomen seruat. Padus ante a duce coloniarũ Eridanus: sed a profunditate Botigon ab Etruscis: & Botigũ a Liguribus: & a circa arbore Picea gallice Padus nuncupat̃. Post Padi hostia Rauẽna Sabina stirps interijt. Saga oppidum Etruscorũ vti & Atria: a quo mare Atriaticũ: qđ nunc Hadriaticũ. Gallia flaminia a Rauẽna ad Ariminũ a Comitibus Herculis conditũ: a quo cognominat̃ ab eo ad Anconam: Senegallia a Senonibus dicta: pulsis Etruscis nũc gallia Togata.

Ocnus bianorus

Bonũs
Bononia
Spiretũ

Olanũ.

Comi.
Bergoni

Botigon

Saga

ALIVD FRAGMENTVM.

a Ncona prius Picena: vocabulo Etrusco simul et Aboriginũ dicta: galliã Togatã primi coluere Liburni Siculi quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis & amplius

Ancona:
Picena.

gentibus. Durauit Saturnia nomen totidẽ ferme annis quot ante aurea ætas vsq; ad Apim deorũ Italię vltimũ. vt Antiochus Siracusanus scribit a quo Apenina quã Taurinã idẽ interptat: & si greci de more qdam a bobus Herculis: vl' q̃s opimos gignit Italia. vt ait Hellanicus: aut a Vitulo egresso. vt Herodotus. vel qdam Græci boues vocant Italos. vt fabulator Timeus: dictam existimẽt. Inde a duobus fratrib9: altero Hesperia: altero Italia postremũ nomẽ retinuit. Hijs noĩbus principio nũcupata fuit Italia circa Tyberim: vt q inter oĩs Italię amnes in omniũ deorꝝ & principũ tutela esset: atq; imperij totius ex his cõmunis sedes a quo in principio & origĩe ipa Italiæ Albula nomen a Ianigenis habuit. Diuidit aũt in Apeninos montes: & Cisapeninã: & transapeninã Italiã.

Alpes oẽs Italiæ colonias fuisse Tuscorũ incolę asserũnt: si ab ipis vel ducibus vel capitib9 originũ noĩa gentibus & locis indita. vt Rhetij a Rheto rege Lydorũ. Et Veronenses a vera colonia Tusca: Comensenses a Fanij regijs Volturrenis: a qbus vallis volturena: et Osci a quibus Oscela. Histria quoq; a duce misso a Iano nomen retinet. At grecorũ qdam scribunt dictũ ab Istro amne cognomĩe Danubio: cui Dane gentes accolę nomen impssere: fabulantur ramũ ex eo in Histriam effluere: inq; Hadriaticũ mergi: fingũt alij Argonauĩ in Histriã primũ ab Istro e mõtibus humeris vectam: & in Hadriaticũ demissam: videlicet tanta est in mentiendo Græcorũ vanitas simul & leuitas: vt ab Histri ostijs ad eius fontes immensa gentiũ spacia transuolarint: & amne etiã obstãtes tranarint: & humeris ea cõuecta cõnauigarint: vt etiã in Italia mentiendi sibi loca ieueniãt. Nescio Argonaui ne græci aquas an Argonauis humeris montes nauigarit. Venetia est oĩs ora circũ sinũ maris post Histriã vsq; ostia Padi. Quibusdã placet a Tylanento illos exordiri. Nam Taurisanos Tersę gentem ab Api duce conditã asserũt. Venetis cũctis prima origo Phetothea ast: quę grecis occasionẽ mentiẽ

Apis Italię de9 vltimus
Apenina
Taurina
Italia vnda dicta.
Tyberis.
Albula.
Alpes.
Rhetij.
Vernoẽses.
Comensenses.
Ister: q & Danubius Danæ
Argonauis.
greci mẽdaces.
Venetia.
Taurisãi
Veneti vnde primũ Pataium

di de Phetõnte & Eridano prebuit. Posterius mista his nobilis stirps Troiana: a quibus Patauiũ suo conditore inclytum Om̃ia sub alpibus transpadana loca prisci cõuene Tusci missis colonijs tenuere: ab hisq; multa loca noĩa retinent. Plura debuerũt Galli: qui primi Arunte Clusino duce alpes transcenderunt: & sensim ab om̃i Gallia Cisalpina Etruriã pepulere: ab hisq; nomẽ sortita retinet Callia Cisalpina: qua Mãtua suo conditore Ocno Bianoro: & Tuscorum rege illustris. Penetrauere trãsalpes Boi: Senones: Insubres et aliæ gallie trãsalpine gentis. Gallia cispadana olim Bianora a victore Ocno. postea Felsina dicta vsq; Rauennã nũc Gallia Aurelia & Emilia a Rhomanis ducibus nomẽ habet. Princeps metropolis Felsina pimũ a rege Tusco cõditore. Inde a successore Bono Tuscaniensi Bononia dicta. Spiretũ Padi ostiũ a Pelasgis cõditoribus Spira dictũ: & a Diomede instauratum. Nouaria ante ab Herculis Aegyptij nomine Lybia: & a cognoĩe Aria Aegyptio vocabulo Leonina: sed a Lygauribus instaurata Nouaria dicta est. Olanũ ante ab Tuscorũ duce qui cũ Oropijs colonijs ibi primus insedit: quorũ origo incerta: vti Comi: Bergoni: Lycinofori: & aliquot circa populorũ. Inde ab insubriũ principe nomine Medo adaucta Mediolanũ nomen seruat. Padus ante a duce coloniarũ Eridanus: sed a profunditate Botigon ab Etruscis: & Botigũ a Liguribus: & a circa arbore Picea gallice Padus nuncupat̃. Post Padi hostia Rauẽna Sabina stirps interijt. Saga oppidum Etruscorũ vti & Atria: a quo mare Atriaticũ: qđ nunc Hadriaticũ. Gallia flaminia a Rauẽna ad Ariminũ a Comitibus Herculis conditũ: a quo cognominat̃ ab eo ad Anconam: Senegallia a Senonibus dicta: pulsis Etruscis nũc gallia Togata.

Ocnus bianorus

Bonũs

Bononia

Spiretũ

Olanũ.

Comi.

Bergoni

Botigon

Saga

ALIVD FRAGMENTVM.

Ancona. Picena.

Ancona prius Picena: vocabulo Etrusco simul et Aboriginũ dicta: galliã Togatã primi coluere Liburni Siculi quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis & amplius

eorum validissimis opidis iusti more belli expugnatis. Eos tandem vicere Galli. Piceni lingua Etrusca genus sacrũ dicit orti a Sabinis: a Picenis ad Garganũ mõtem: aliis & aliis tempibus diuerse gẽtes tenuere: Marsia duce Lydorũ in quibus Asculũ. Precutij in qbus Hadria siue Atria Vestini in qbus Amiterni: Marrucini: & Peligni in quibus Corfellum Orton: & Sulmo. Ferentani primũ a Lyburnis & Dalmatibus. Inde his pulsis a Tuscis orti: quorũ lingua Latinũ Metropolim vocauerũt. i. nobilem principem. Laronẽ em̃ Etrusci & Larunnẽ & Arunnẽ vocant nobilẽ principem. Inde in transpadana Lariũ lacum: & in Tuscia Larones annes & Arunes coloniẹ: & viri Arunes quos Tusci secũda declinatiõe Rhomani & Græci sicut Atlas tertia declinãt & pferunt Aruntes. A Gargano ad Brundusiũ coluere Celij: vnde Apuli Daunũ: Apuli Boi: in qbus Arpe: Canusiũ: Barariũ. Sub his Apeninus ex transuerso diuidit in duo fines Italiæ: quos inter Tarentinus sinus iacet: circũqȝ ipsum vndiqȝ e magna gręcia: ad orientẽ vero magnẹ græciæ pars est Cenotria Archadũ: & Calabri prius Ausones: ad quos græca verbositas fert venisse primã græcorũ classem annis ferme quatrincẽtis ante ruinas Troię: cum Enotriũ ducẽ Archadũ post Troiã conditã adnauigasse in Calabriã tradat Anthiocus Siracusanus: & circa oram maritimã posuisse colonias. Et vt partius mentiant̃ græci: ab eo quondã dictã Italiã Enotriã scribunt cũ ab initio Italie a vetustissimo rege Sabinorũ & Etruscorum penes quẽ erat imperiũ. Id nomẽ sortita fuerit.

Larones.

Aruntes

Enotrius dux Archadum

Gręci mẽdaces

A Leucopetra ad Sarnũ amnem vicinũ Neapoli tenũere diuersi populi Vmbri: Itali: Samnites: Siculi Peuccini: picentini: & Etrusci. Quorũ vrbes sunt Clusium: Pestũ: Elea: nũc Velia. Inter amnẽ Volturnũ: & mõtes Apenini. Sabelli sũt proles Sabinorũ vt nomen est argumento: a Latinis Samnites: a Græcis Saunites appellati.

A Tyberi ad Sarnũ incoluere pmi Aborigines ples Vm

brorũ. Princeps his vrbs vetustissima Camesena a Camese condita: nõ procul vbi postea Alba. Tusci his admisti. Osci q̃ nũc Capuani. Volosci: quos vocamus Volscos: q̃bus metropolis fuit Ansur nũc Taracina: Stabia: Anitini: Hortẽses Longhani: Oscori: Macrani: Nuetini: latinę grauiscae: Picẽti: Sorani: Pherentinates: Pheregenates: Sanguini: Tusculani: Certinenses: Vrsentini: Volcentani. Tusci. Osci. Capuani

Rhoma principio sui pascua bobus erat. Circũ Tyberim septẽ rupes sibi ꝑpetue in Erniddo succendentes: cauis paruis distincte erant: sub quib⁹ alueũ Thyberis q̃n ꝙ egressus: paludes in planiciẽ rupibus subsidentẽ inferebat. Saturnus primus incoluit Capitoliũ: Italus Auentinũ: Rhoma Palatiũ: Celius cũ Tuscis Celiũ & Viminalẽ. Rhomulus cũ Palantio: in quo quadratã Rhomã cõdidit: etiã Exquilinũ tenuit ab Excubijs dictũ: quas illi Lucumo dedit more Tusco. xij. lictorũ. i. trecẽtorũ armatorũ ad custodiã corp̃is simul & dignitatẽ: quia Tacius nõ erat sine suspitione in fide societatis.

ALIVD FRAGMENTVM.

Etruria olim Italiæ princeps ab eorũ metropoli regia sic cognominata a Thybei in Macrã diffundit. Gens prima illorũ maritima Lygurũ dicta a filio Phaẽtõtis Lygure: quem montani Lygures Pheriton nũcupant. Post Tyberina ostia Pheregene primũ Etruriæ opidũ in vicino littore dictũ a Genio Iano: q̃ primus ibi colonias posuit: & a Pheritone. i. Phetonre: qui colonias adiecit: vti in Lyguria mõtana vbi a Genij colõijs. Genua opidũ: et ab adiectis Pheritianis. i. colonijs: amni ꝓximo & regioni Pheretiane nomẽ reliquit. Primus oĩm græcorũ Phæton ex Attica soluens cũ Lygure filio: multis ætatibus & seculis ante Enotriũ Archaden colonijs adiecit Italico littori: ab ostijs Thyberinis vsq̃ ad Niceã Massiliẽsiũ: & in medio portũ Lygurnũ a filio nũcupans vltro citroq̃ littus oẽ Lyguriã dixit. Verũ Etrusci & Genua Pheton Lygurn⁹ portus.

eos secuti Romani ab ostijs Tyberinis Etruscum vocauerũt vsq; ad caput Etrurię. Inde populonicũ: ab vrbe metropoli Popiũ: Rhomanę Puppiũ. Postremo a Lygurno portu ad Macrã: ad cuius fontes est Apua opidũ: Apuanos Lygures vocant: montanos vero omnes Lygures: qui a Macra Niceam effundunt. In mõtanis Lyguribus sunt portus Herculis Aegyptij. nam Lybarnũ: in his est a nomine simul & cognomine illius græci vbi rũcq; nomẽ Herculis audiũt: putant esse suum a noie sumentes argumentũ: cum tamẽ ille neq; nomine Lybius: a quo deuicti Lybij: sed Alceus dictus sit: neq; dictio Hercules sit græca: sed aegyptia. Nam illi Heraclio: id ẽ Iunonis gloria cognomen fuit.

Popium Puppiũ. Apuani.

Gens prima Etrurię maritima est. Opida in his Pheregene: Alsium. Agilla: que & Cere a Pelasgis conditũ. Pyrgus Grauiscę ab aere dictum Cosę: Volscę: Thelamon: ab Argonautarũ principe: cum in Etruriam ad Lucumones ꝓfectus Hercules Alceus lacũ Cyminiũ effœcit: & puella Faula subrepta ex Fano ad Euandrũ perrexit. Vmbro fluuius: limes tractus vmbrorum caput Etruriæ limes Etruscorũ Phaliscę Populcrũ nauiũ & classis: Etruscorũ olim princeps Volaterre: & vada eius pisa cõdita: a pisis alpheis pelasgis. Luca illustris Lukio Lucumone rege Tuscorũ. Lucus & mõtes Feroniani. Luna Cariara ab Etruscis dicta a gręcis Selene: Apua in trãsitu Apenini ad fontes acrę vnde Apuani: Lygures ab Arno ad Macram.

Etruriæ gentes & opida.

Cyminius lacus.

Luna cariara.

A Tyberi ad Cyminia iuga secũda gens Tusciæ est cognomine a Tuscis Lartheniana: id est metropolis Eniana. Larthem em̃ summũ regum vocant: Enianũ vero vrbs in ea: ab Enetanis pelasgis condita: quam Vei Etrusci pulsis Pelasgis ampliatã a principatu ꝓuincię simul & cõditoribus priscis Larthenianũ: Rhomani vero a genere populi Veiens vocauerũt. Opida in his sunt Sabum: in Sabatia a Sabo cõditũ Larthenianũ cognoie Veiens, Nepe Fallaris; Soracte Phali

Eniana.

Lartheni anum.

ſcorũ mons Appollini ſacer: Phaliſcanũ: Pheſcenniũ: Vmbricum a priſcis vmbris dictũ: Flauianũ: Arcẽnũ: Meſium a quo ſylua Meſia. Roſulũ: Are Mutię: Sutriũ a pelaſgia con dictum: ab inſigni grano dictũ: Romana ſocietate inclytũ. Capina: a qua Capinates. Lacus Cyminius: & Troitũ Phaliſcorum finitimũ Etruſcis. Meſium Sylua Meſia.

Gens tertia Tuſcię tranſciminia a Cyminijs diffundit̃ ad Piſtoriũ. In his Volturrena ſub radicib9 Cyminijs iacẽs: cognoĩe Etruria: a qua tres gẽtes Etrurię appellant̃. Etruſci vt a cõmuni metropoli: & ager Etruſcus antea Vmbronus dict9 vbi Vmbri orti:. In eo agro Ferẽtia Troſſolũ: Meonia: Meonum: Turrhena: Volturna ſub Volturrena. Aruntes veteres cognoĩe Camillarij: Longius Blere Olena: Tuſſa: Nana: Larthes opidũ: Saleumbrona: Cort Noſſa: Cort Enebra mons Coriti: in iugis Cyminijs: e regione mons Phiſcon q̃ & arx Iti: Volſine: Pelij: Oripitę: Sãtinas: Cluſium: Vetus a pugna: ſed a duce Comerſol: montes Tumniates: Sora: Soana: non ꝑcul Saturnia lapides a Ioue cõpluti in auxiliũ Herculis cõtra Lygures Etruſcos gygantes: a filio dicti Lamones: amnis Pelia: mõs Pelius: õms Tumnias: Roſellę: Vmbro in monte: Sena Colonia: Phocenſes: Piſtorium: Vmbro amnis: Stellates: Fluentini: qui & Arnienſes Cluſiũ nouũ vnde Cluſentinus trãſitus Hanibalis: Aretium Crotana a Crotone ſocio Herculis cõdita. Lamões Cluſium nouum.

Apeninus mõs Italiam in duo ſecat. Radices ſub penino tranſitu Hanibalis. In alpibus a Nicea ad ip̃m ferme peninum in latitudinẽ extendunt̃: et vſq; ad Macrã. Ligures mõtani incolunt: a Nacra item ad fontes Tyberis ad inferũ mare Tuſci. ad ſuperũ galli Aureliani & Emiliani. A fontibus rurſus Tyberis ad Narem Vmbri inhabitãt. Principio Tyfernum: & in fine Ameria Tuder ſunt.

Galli oẽm Vmbriã pulſis Etruſcis occupauerũt: exceptis Tyferno: Eſiſio: Hyſpello: Fulgineo: & vetuſta Veiorũ ꝑle galli vmbriam occupauerũt

quam Veilubrã: id est Veiam prolem anticã Vmbrã dicũt in qbus principes sunt: Spoletũ: Tuder: Meuania: & Ameria ferme nõ centis annis: & amplius restituta ante Perse bellum a Veis Etruscis antea cõdita duce Ameroe Atlantis Itali ex Pleyona vxore filia. A Nare porro amne vsq; ad Equiculos tenẽt Sabini a Sabo cõditi Sabatio Sangni gentili edito. Iñ ad fontes Sarni amnis Sabelli Sabinorũ ples incolũt.

Tuder. Ameria. Sabini. Sabelli.

Sangni gentilẽ Sabi pnunciãt Sabini. Sanctũ Rhomani Sagã Barbari: a quo & Sagi primi Tusci. i. põtifices: & sacri expiatores. Ex quo patet leuitas cũ loquacitate grecanica: qui a Lacedemoniis ortos scribũt Sabinos & greca origine a Seuome dictos fingũt. Sed Rhoma tũ rudis erat cũ relictis litteris & disciplinis Etruscis mirabũda graecis fabulis rerũ & disciplinarũ erroribꝫ ligaret. quas ipi Etrusci semp horruerẽt neq; ob id latinas qdem voluerũt suscipe vsq; ad Cecynnam Volturrenũ magistrũ quadrigarũ: & augurũ principem: patrem Menyppi: & auũ Menodori: quos ante illũ pater eius Volturrenus: auusq; Titus: & proauus Turrhenus semper Rhomanis principibus carissimi renuerũt: cũ ad eas recipiẽdas vrgerent. Nam ipe Turrhenus patre Elbio Volturreno & regũ Etruscorũ vltimo ad lacũ Vadimõnis caeso. Equidẽ ad reddendã vrbem Etruriã anno secũdo Olympiadis centesime vigesime quarte allici potuit: sed ad recipiendas latinas litteras nunq; persuaderi potuit.

Sagi qui Greci loquaces Seboami Turrhen Elbius

Palatinũ collẽ Rhoma Itali filia: sed prius Palatini Aborigines tenuerũt: qui ex agro Rheatino ad pascua ouibus q̃renda Ilo pfecti sunt. Argumẽto est Vellia Palatini altera pars a Vellẽda lana: ante his monstratã Etruscam tonsuram appellata.

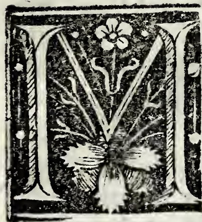
Rhoma. Itali filia Vellia.

Capitoliũ dictũ a capite inuento fluente Sanguine: dũm Iouini tẽpli fundamenta iaceret princeps Tarquinus. Nam antea Tarpeius: a Tarpeia ibi scutis Sabinorũ obruta: sed prius Saturnus vocabat: sub eo Ianus quadrifrons. Quirinus a

Capitolium vnde sic dictũ. Tarpeius mõs pri⁹

victoria Lucomonis a Quirino colle monētis: Quirinalis a Iunone Sabinorū dea quā illi curitim.i.hastatā Iunonem vocant. Etem̄ hastā curim: & curinā ꝓferunt: quia his simul & Etruscis nō est litera. Q. sicut Romanis: Inde Quirites. Quirites

EPITETVM ARCHILOCHI DE TEMPORIBVS.

Mfeas Phoenix Damascenus libro.xcvij.historiarū asserit ante Nynū ferme. ccl.annis fuisse inundationē terrarū: & quendā cui testimoniū ꝓhibet. Moseus antiquissimus historicus liberatū circa fluuiū Araxim ad montes Caspios tūcq; recēti coelo & rudi: humano genere vixisse aureā vitā: in qua nullo ferente legem: natura ipa viuebat quousq; Nynus & Semiramis arma populis inferentes: primi vitā viciare cœperūt humanā. Tradunt igit̄ Caldei vno & trigesimo atq; centesimo ab Ogyge anno regnasse apud se Saturnū auū Nyni annis sex & quinquaginta: primūq; Babyloniæ fundamēta iecisse: Hunc secutū fuisse filiū Belū Iouem: & rexisse Chaldeos & Assyrios annis duobus & sexaginta. Nynū vero duobus & quinquaginta. Semiramidē duobus & quadraginta. Ea Babyloniam magnitudine indicibili extruxit. Supputant̄ igit̄ a Nyno ad secundū annum Spheri quo ortus est Deucalion: anni vnus & quinquaginta supra.cccc. Septincēti vero a prima inundatione nouimestri a qua ad Troiam colligit Maseas annos non minus octo & viginti supra octingentos.

Qūo tēpore terrarum inūdatio. Aetas aurea. Nynus. Semiramis. Inundatio nouimestris.

Regnatū vero fuit Troiæ sub regibus sex: sub Dardano q̄dem vno & triginta annis: sub Erictonio quinq; & septuaginta: sub Troe sexaginta: sub Ilo quinq; & quinquaginta: sub Lamedōte sex & triginta: sub Priamo quadraginta.

Secuti sunt āni.ccccc.a captiuitate Troię vsq; ad xxiij. Olympiadem: in quibus floruerūt Homeri octo. Horum primus in annalibus Teutei regis Assyriorū tradit̄ qui.xxvij.a

Nyno extitit hic Homerus vt ibi tradit̃ fuit Smyrneus: & p̃fectus eiusdẽ regis paulo ante descensum Heraclidarũ in Peloponessum anno.xx. Demophõtis regis Atheniensiũ quãdo Pyrrhus in templo Appollinis fuit ab Oreste interẽptus hũc secutus est Homerus Chyus: qui vt Chyensiũ memoria tradit: floruit arte medicinę anno.xix. Melãthis regis Atheniensiũ. Alius fuit Homerus patria Cumeus: qui vt ipi Cumei p̃hibent: enituit magica magis q̃ literatura: anno.xxiiij Codri regis Atheniensiũ. Quartũ ciuem suũ p̃diuitem Salaminenses Cyprij efferunt arte institoria inclytũ anno.viij. Agasti Atheniensis. Biẽnio post emersit Homerus Colophonius: quem illorũ annales migratione Ionica p̃dicant effluxisse arte pictoria simul & sculptili. Sextus fuit Atheniensis: vt ipi scribunt illustris reuocatione abolitarũ legũ: & nouarũ latione floruit sub Archyppo. Septimũ Argiui habent: musicę atq̃ geometricę disciplinę p̃ceptis admirabilem: anno decimo septimo Diogeneti Atheniensis. Vltimũ hunc Homerum ætas nostra cernit: qui Olympiade.xxiij. & a Troiæ excidio anno quingentesimo patria Meon Olympico certamine victor. Iudicio totius græcię eximius poetarũ est habitus: & ei soli ius tributũ emendandi caracteres & nomina: & linguam græcam: quę vt ferunt Cadmus Samotrax fere Barbara & plena ruditatis attulit sub excidiũ Troianũ: cũ reuersus esset a fuga quã inierat ob certamen: qđ illi prisca vxor intulerat propter nuptias superinductę Armonię. Sunt ergo nũc caracteres ab Homero forma elegantiore. Nam primi Barbariem quandã vetustam & non phenicam ferebant: quia nihil phenicũ habent vt cernimus: sed Gallatharũ & Meonũ figuras retinẽt. Idem Homerus reformauit caracteres & gramaticę p̃cepta primus dedit: cũ antea quisq̃ sermone scriberet simul & loquereť vernaculo. Quæ p̃fecto etiã Italia: quæ & magna gręcia suscepit. Hactenus de tempibus.

Homer⁹ colophonius pictor & sculptor.

FINIS.

METHASTENES PERSA DE IVDICIO TEMPORVM ET ANNALIVM PERSARVM.

Vi de tempibus scribere parãt: necesse est illos nõ solo auditu & opinione Cronographiã scribere: ne cũ per opiniones scribunt vti græci: cũ ipis pariter & se & alios decipiãt: & per oẽm vitam aberrent. Verũ absq vllo errore fiet: si solos annales duarũ monarchiarũ assecuti: Cæteros Cões vt fabulatores reiecerimus. In his ẽm tam liqde atq vere digesta sunt tempa: reges: & noĩa: qua apud eos splẽdidissime regnatũ est. Neq tamen oẽs recipiendi sunt: qui de his regibꝰ scribũt: sed solũ sacerdotes illius regni penes quos est publica & ꝓbata fides annaliũ suorũ: qualis est Berosus. Nam is Caldeus oẽ tẽpus Assyriorũ digessit ex antiquorꝫ annalibus: quẽ solũ vel maxime vnũ Persę nunc seqmur. Is ergo tradit ante Nynũ. ccxlix. annis regnatũ fuisse sub tribꝰ dijs regibus: quorũ qui primus vniuerso impauit orbi: fuit Ogyges: qui p̄fuit inundationi terrarũ. Inde Saturnus fundata Babylõia regnauit ãnis. lvi. Belus Iupiter eius filiꝰ. lxij Nynus eius filius qui primus monarchiã cœpit ãnis. lij. Semiramis. xlij. Zameis annis. xxxviij. Arius. xxx. Aralius. xl. Xerxes Baleus. xxx. Armatrites. xxxviij. Belochus priscus. xxxv. Baleus iunior. lij. Altadas. xxxij. Mamitus. xxx. Mancaleus. xxx. Spherus. xx. Mamelus. xxx. Sparetus. xl. Ascatades. xl. Amynthes. xlv. Belochus iunior. xxv. Bellepares. xxx Lampares. xxx. Pãnias. xlv. Sosarmus. xix. Mytreus. xxvij. Tautanius. xxxij. Teuteus. xl. Tyneus. xxx. Dercilus. xl. Eupales. xxxviij. Laostenes. xlv. Pyrithidias. xxx. Ofrateus. xx. Ofraganeus. l. Ascrazapes. xlij. Tonosconcoleros. xv. Hunc greci Sardanapallũ vocant: hucusq Berosus. Nos aũt illũ imitanti nullo alio autore visi sumus q̃ publica susiana bibli

Berosus. Assyriorũ regũ noĩa & tempora Ogyges Saturnus Xerxes. Amatritus. Dercylus Tautanꝰ

oteca: in qua ãnales Persarũ ferũt fuisse Bellochũ tertiũ Sardanapalli clandestinũ hostē: q eius militię p̃fectus erat. Is cũ Arbace tũ Medorũ principe ptitus est monarchiã: ea lege vt Belochus Babi. Arbaces Medeã atq̃ Persas regeret. Itaq̃ interfecto: & ex seipo flãmis iniecto Sardanapallo monarchia biptita fuit apud Medos: in ea hij regnauerũt ãnis. ccciij. Arbaces. xxviij. Mãdanes. l. Sosarmon. xxx. Arti carmin. l. Arbianes. xxij. Arceus. xl. Artines. xxij. Astibarus cũ Apanda filio. xx. Apanda solus. xxx. Hoc Cyrus & Darius deiecto regnauerũt annis. xxxvi. Nam ante Reunitã monarchiam regenauerũt in Perside ãnis. vi. Inde alijs. vi. Persico regno resignato Cãbisi filio sexannale bellũ Tamyri regine Scytarum intulerũt. Anno. vi. a. Babi. euocati atq̃ Balt Assare interfecto Reunitã monarchiã in Persas transtulerũt.

Mãdañ.
Sosarmõ

Babyloniorum monarchia & reges.

Totidē ãnis in biptita monarchia regnatũ est apud Babylonias. Primus Phul Belochus annis. xlviij. Phul Assar. xxv. Salmã Assar. xvij. Sẽnacherib. vij. Assar Adon. x. Merodach. lij. Ben Merodach. xxi. Nabuchodonosor primus. xxxv Nabuchodo. magnus. xlv. Amilinus Euilmerodach. xxx. Filius huius primus Reg assar tribus. Secũdus. Lab assar Dach sex. Tertius. Balt assar quinq̃. Balt assare interfecto regnauerũt simul Cyrus & Darius ãnis duobus. Inde solus Cirus. xxij. Filius Darij priscus Artaxerses Assuerus annis xx. vltione iterea sumpta de factione Tamarica: quę per dolum patruũ tradiderat Tamiræ huius duo filij: Cirus Artabanes. & Darius Lõgimãnus septē mẽsibus pro imperio dimicarũt: & septio mẽse Lõgimãno victoria cessit: regnauitq̃ ãnis. xxxvij. Eius filius Darius Nothos annis. xix. Magnus Artaxerses Darius Meneon ãnis. lv. Artaxerses Ochus. xxvi. Nostra ætate Arses annis. iiij. Darius vltimus: sex. Magnus Alexander q transtulit imperiũ in græcos ãnis. xij. Aeleucus Nichanor q nũc agit. xxx. annũ successit toti Asię ac Syriæ.

Dar. vlt.

FINIS.

PHILONIS BREVIARIVM DE TEMPORIBVS.

B Adam vsq; ad diluuium fluxerunt anni 1656. a Diluuio ad Abraã. ccxcij. Ab Abraam ad Moysen. ccccxxv. A moyse ad exitũ de ægypto: & inchoatũ templũ ligneum anni. lxxx. Ab eo ad inchoatũ lapideũ ãno. iiij. regni Salomonis & executioni mãdatũ decretũ Dauid de successoribus regni anni colligunt. ccccłxxx. Siqdem orta lite inter filios Dauid: q̃s ex Bersabee genuerat: qs regno p̄cederet Dauid edicto statuit a iunioribus inchoari: & vt alteri succederet: vbi posteritas naturalis deficeret. Itaq; a Salomone minimo ceptum est: & a Natan illi natu p̄ximiore filio dicto Ahiasar et Mathat: & posteris eius Ahiasarim: atq; Matharym: id est vt oẽs dicerent & essent fratres principis: & donati tempore ad succedendũ. Huic vsq; ad Iosaphat: & Ochoziam posteritas Natã semp̱ dicta est Ahiasarim. Nam quos occidit Ioram posteros Natã: quos pater in tribu Iuda p̄ter decretũ honorauerat: filij Iosaphat frẽs Ioram dicti sunt. Similit̃ infantes eorum quos Ioram liberos q̃dem: sed reditu vacuos in tribu Iuda reliq̃rat: dicti sunt fratres & filij Ochoziæ: cum tamẽ Ochozias vnicus solus ex Ioram & Salomone sup̃stes esset. Quo perempto oẽm stirpem regiam: Ahiasarim Athalia conata est delere: nisi p̄uidentia Iosabet sororis Ochoziæ ex Ahiasarim saluatus fuisset minimus ex Ahiasarim infans Elyh. Elyh: qui & Eliakin. Nam synonima sunt Syris: & ægyptij. Elyh Eliakin: Ioakin. Cognominatus autẽ infans Elyh: fuit Ioas primus ex domo Dauid: & posteritate Nathã pro quo Mizmor a dextro & leuo choro decãtatus fuit: qui a septuaginta senioribus septuagesimus q̃rtus positus est: & sub Ioada institutus ne disperderet deus funditus domũ Dauid: vbi finierat proles Salomonis. Ab isto Ioas: atq; deinceps

Athalia. Iosabeth Elyh. Eliakin. Syris

in rememorationē reges semꝑ binomij et trinomij fuerūt. Nam iste primus dictus est Elyh Ioas, Symeō. Item Herma Hermañ nasses: Eezchias: Iesus: & eiuscemōi. Itaq͡ʒ a quarto anno Sa Ezechias lomonis vsq͡ʒ ad finē posteritatis eius: & primū successorem Ahiasarim cognoīe Ioas supputantꝰ anni. cxxxviij. A Ioas vero vsq͡ʒ ad spontaneam transmigrationē Ioakin anni sunt. ccxci. cōnumeratis. x. annis quibus regnauit Amon captiuo Amon. patre. Her: qui & Manasses: porro a transmigratione ad desolationem anni sunt vndecim.

PHILONIS SECVNDVS LIBER INCIPIT.

Et a desolatione ad carceres Ioakin sunt anni. xx. & ab eius transmigratione. xxxi. sex ānis sequentibus tūc editus Mizmor octogesimus septimus: Mizmor in fine aūt septimi anni Euilmerodaceductū Ioakin de carcere in honore habuit: eūq͡ʒ pplus Heri cognoīauit ꝙ lucerna Dauid quę timebaꝰ extincta illuxerit: & Mizmor octogesimus octauus ęditus est ad gratiarū actionē atq͡ʒ cōseruationem gentis: & celestē missionē Messię: mox liberato Heri: Euilmerodac. Heri nomen proprium. datus est a deo filius Mesezebeel cognomēto Salathiel: q anno. xvij. ante solutionē captiuitatis Barachiā: qui āno. xvij. soluta a captiuitate: dux ppli fuit: & ab eo ducatu dictus zorobabel anno a trāsmigratione. lxxxi. & a desolatione. lxx. Prefuerūt aūt pplo duces ex domo Dauid: & sacerdotes ex Leui seorsum vsq͡ʒ ad tempa Asmonai: & de his. lxx. seniores Iesus filꝰ Iosedec. sic inscriptis reliquerūt. Iesus filius Iosedec magnus pontifex cū Barachia zorobabele filio Mesezebelis filij Neri ipē ē Ioakin anno primo Cyri venit Ierosolimā: qui secūdo āno dū iacerent fundamēta, ꝓphetantibꝰ Agai & zacharia ob mortem Darij Istapis impeditū est opus: nec adiri potuit Cyrus Cyrus. qui bello Tamirico erat impeditus. Successit interfecto Cyro Assuetus: priscus Arthaxerses: qui bellū parabat cōtra Assuetus Arthaxat factionis Tamiricę fautorem: qui & ad defectionem

cōpulerat Assyrios: Medosq; ac Persas: et Assuerus intra Babyloniā sese cōtinebat ad eū Iesus pontifex: quia duces Syriæ cōtra Hebreos scripserāt: se cōtulit relicto in pōtificatu āno xi. Assueri filio suo Ioakin: qui & Elyh. Ergo q̄a eo anno erat Assuerus occupatus bello nō est auditus. Iesus victor cū sequēti āno missum a se Holofernē: a iudeis truncatū audisset: edicto publico vetuit templū erigi. Successerūt duo filij: qui de impio cōtendentes Dario Lōgimāno: qui votū relaxandi edictū patris emiserat: septimo mense victoria cessit. Anno eius primo reuersus Iesus hortantibus ijsdem ꝓphetis edificare templū annixus est. Gesit ergo Iesus ponficatū primū: vsq; ad. xij. annū Assueri prisci ānis. xxxvi. Ioakin filius in eius absentia annis. viij. Is & Iudith gesta cōscripsit anniuersariā liberatōnis memoriā quotānis agendā instituit. Idē Iesus reuersus ꝓsecutus est pontificatū ānis viginti vsq; ad vigesimū ānū Lōgimāni natus ānos. cxxx Et successit Ioakin Item secūdo pōtifex ānis. xlviij. vsq; ad. xij. annū magni Artaxersis Assueri: qui gesta Hester scripsit: & memoriā Phurī instituit: hortante illū per literas Mardocheo qui. xviij. ætatē Isaac superauit. Tertius pontifex successit Eliasibānis. xxi. vsq; ad. xxxiiij. magni Artaxersis. Hic primus posuit Hierosolimis portā gregis. Quartus pōtifex Ioada gessit pontificatū ānis. xxiiij. & totidem Ioatham vsq; ad finē Ochi Artaxersis Vltimus sub Persis fuit sextus pōtifex Iaddua annis. x. Princeps vero ex domo Nathā primus Symeon q & Ioas. Rursus Leui q & Amasias. Item Iesus qui & Ezechias: Her q̄q; q & Manasses. Hij ante captiuitatē. Porro in captiuitatis solutione zorobabel primus præfuit annis. lviij. Resa Mysei ollam. lxvi. Ioanna Ben Resa. liij. Iudas primus cognomine Hyrcanus. xiiij. Ab Alexandro vero ad Asmonaym pontifices vsq; ad Iudam Onias priscus ānis. xxvij. Symon priscus xiij. Eleazarus Antiochi theos inimicus. xx. Manasses Seleuco Gallinico amicus. xxvij. Symon iustus honoratus a ma-

Holofernes a Iudeis truncatus.

Mardocheus

gno Anthioco.xxviij. Onias huius filius a Seleūco Spoliatus templo.xxx.ix. Hunc sequit̄ Iudas Asmonai: duces vero ex domo David vsq; ad dictū Iudam fuere Iosephus primus annis.vij. Abner Semei.x. Eli h Matathias.xij. Asar Maath ix. Nagid Artaxat.x. Agai: Hellij: Maslot: Naum. Amos: Scyrach.xiij. Mathathias Siloa.xviij. Iosephus iunior Arses honoratus a Ptolomeo.lx. Ianus secūdus Hircanus praefuit annis.lx.

Iudas hircanus.

PHILO DE PARTIBVS TEMPORVM A IVDA MACHABEO AD TYRANNIDEM HERODIS.

MOx secuti Asmonai simul cū pōtificatu etiā ducatū a domo David subripuerūt: vñ orta inimicitia & simultas Iudas Asmonai correptis armis cōtra Antiochū illustrē: & filium eius Eupatorē: atq; Demetriū p̄fuit annis quinq;. Ionathas eius frater.xix. Symon ab Antiocho Sidete immunitate donatus: p̄fuit annis.viij. Ioannes Hyrcanus priscus ex Asmonai annis.xxvi. Aristobolus vno. Iāneus Alexander.xxvij. Eius vxor Alexādra.ix. Vltimus Hyrcanus.xxxiiij. qui captus a Parthis relicta vxore: ac filia & eius fratre Aristobolo: mox Herodes iubente senatu Rhomano inuitis Hebreis regnū tyrānicum inijt: sumpta sibi vxore filia Hyrcani capti a Parthis & declarato filio eiusdē Hyrcani Aristobolo pōtifice, vt Iudeorū animos ad se inclinaret. Substulit aūt ex filia Hyrcani sibi vxore filios duos. Sed cum āno.xxvi. tyrānici regni sui Herodes reuersum socerū Hyrcanū aduerteret more prisco regis salutari ab Hebræis. Illū sibi socerū: socrūq; atq; filiā sibi vxorē: & duos ex ea susceptos liberos: & Aristobolū intere mit: bienioq; post Hebreos multis calamitatibꝰ afflixit. Anno vero.xxx. principatus sui tyrānici Zanedrim ex domo dauid deleuit: & annaleū quendā atq; zanedrim ex Proselitis

Ioānes Hicanus

Aristob.

herodes.

suffoecit: nimiũ in lege videbantur eruditi. Tum & Salome sororem suam: & virum eius de tribu Iuda. Itemq; propriũ filium quẽ ex vxore eiusdem tribus susceperat: interfoecit: q; diceretur iam in lege promissus Christus natus. Fessi tandẽ Hebræi vltro sibi ac eius posteris regnum obtulerunt. Iurantes in fide ipsius: ac posteroꝝ sese permansuros. Regnauit hic primus Herodes Ascalonita tyrãnico principatu annis. xxxi & legitimo sex. Et filius eius Archelaus annis nouem. Herodes autem Tetrarcha annis. xxiiij. cuius vigesimo primo anno Legatus a nostris Iudeis ab Alexandria missus adolescẽs eram. Sequutus est hunc Agrippa priscus annis septem Agrippa iunior annis. xxvij. & Agrippinus qui & Agrippa vltimus ãnis. xxx. vsq; ad hũc vltimũ ãnũ ętatis meę decrepitę Agrippa priscus.

XENOPHON

E Xplicit breuiariũ temporũ Phylonis eruditissimi historici Hebręi: qui asserit in historijs suis oĩa tempora quadrasse. ad veros annales quattuor monarcharũ: qui soli & emẽdatissimi habent: quos soli vel maxime primi retulerunt: ex Caldeis Berosus pro monarchia Assyriorũ: & Metasthenes Persa historicus in annaliũ indicijs. Pari forma ait ex græcis eos solos se persequutũ: qui annales gręcorũ sequuti sũt. lxx. seniores interp̃tes vsq; ad Ptolomeũ & Asmonaĩ. Inde Romanos qui tempa sua diligentissime cõseruauerũt.

XENOPHON DE EQVIVOCIS.

S Aturni dicuntur familiarũ nobilium regũm qui vrbes condiderunt senissimi. Primogeniti eorum: Ioues & Iunones: Hercules vero Nepotes eorum fortissim. Patres Saturnorum Cœli: vxores Rheæ: & Cœlorũ veste. Quot ergo Saturni: tot Cœli: Veste: Rheę Iunones: Ioues: Hercules. Idem quoq; qui vnis populis est: Saturnus

Nynus Hercules: alteris est Iuppiter. Nam Nynus qui Caldeis extitit Hercules: fuit Assyriis Iupiter: qbus opidulũ pater nũ Tetrapolim & caput imperii statuit. Vñ ipm Nynũ .i. Iouem cognoiauerũt: qui ꝓprio noie Assyrius dicebat̃: a quo Assyrii dicti: & cognomine vrbs Nynus dicta.

PHoronei. p Horonei plures: sed precio habiti duo. Antiqssimus claruit primo ãno Nyni: in parte Hellinica: que post græcia dicebatur: Iunior secũdus rex Argiuorũ filius Inachi: inter quẽ & priscũ fuere decem ætates & amplius.

DE EQVIVOCIS TEMPORVM.

Etas qd. a Etas apud diuersos diuersa metit̃ spacia: quia apũd Aegyptios spacio triginta annorum perficit̃: & apud græcos quartã centenarii ptem .i. annos .xxv. cõtinet.

Annus quid. Annus etiã diuersus est. Etem ipi Aegyptii vtunt̃ ãno quãdoq; menstruo: sæpe bimestri: nõ raro trimestri: sæpe quatrimestri: nõnunq; solarii: que varietas etiam ex nostris qui ab eis literas habuerũt sapiẽtes coegit aberrare. Iberis annus q̃ trimestris vt plurimũ est rarissime solaris. Contra Caldei cũ in antiqtate disciplinarũ suarũ vtant̃ menstruo. In cæteris sp solarem se intelligere fatent̃. Et hoc pacto semp quo Semira

Colũna Semiramidis mis in colũna Nyno ita excidit mihi pater Iupiter. Belus au⁹ Saturnus Babylonicus proauus. Cur Saturnus æthiops Abauus: Saturnus Aegyptius Atauus Celus: Phoenix. Ogyges Ab Ogyge ad meũ auũ sol orbem suũ circũlustrstuit semel: ac tricẽties & centies. Ab auo ad patrem sexies: & quinquagesies A patre ademebis & sexagies. Colũnam: templũ: statuam Ioui Belo socero: & matri Rheæ in hoc Olympo Semiramis dicaui.

DE QVATVOR ALIIS EQVIVOCIS.

o Lympus pl'a significat. Nam omis mons regionis altior Olympus a græcis dicit̃. Vnde & plures Olympi dicti quasi toti lympidi. A Barbaris vero oẽe spa

cium circulare vltimũ lympus dictus est: & cũ interiori areas olympus: a quo astrolabiũ olympus: & sacrũ pomeriũ olym pus est. Homeri pl'es fuere: quorũ q eximius poetarũ extitit: vltimus oĩm postq̃ talem Milesiũ inuenit. Nyni pl'es fuere. Primus oĩm Assyrius: quē ab ampliato opido patri vocaue runt Nynũ. i. Iouē lingua Assyrica huius filius zameis etiã Nynus paterno cognoĩe appellatus fuit. Ogyges pl'es fuere Primus supradictus atauus Nyni: quē Babilonij gallũ cog noĩant: q in inũdatõe etiã sup̃stes alios eripuerit & genuerit hinc Sagæ apud quos nauigio saluatus est & ereptus: ratem vocãt gallerim q vndis saluet. Verũ greca lingua Gallus cã didũ & lacteũ significat Phryga ex sertũ testibus. Latina gal linę maritũ: & Celtas qui sunt Galathæ veteres: a rege Galã the filio Herculis: a qbus Galathe in Asia: & Gallogræci in Europa. Fuit aũt priscus Ogyges in prima inundatione terrarũ: alter vero Atticus in tertia. Homeri plures Ogyges plures Galathe.

Inũdationes pl'es fuere. Prima nouimestris inundatio ter rarũ sub prisco Ogyge. Secũda Nyliaca mẽstrua sub Aegy ptijs: Hercule: ac Prometheo. Bimestris aũt sub Ogyge At tico in Achaia: Trimestris: Thessalica sub Deucalione. Par Pharonica sub Protheo Aegyptio in raptu Helenę. Ab inũ datione terrarũ ad ortum Deucalionis secũdo anno Spheri. lxx. supputanẽ anni: qui natus annis. lxxxij. Thessaliam vbi primũ in Hellina regnauit Phoroneus vidit inundatam. Inundationes pl'es

PRothei fuerunt pl'es. Primus Saga in Caspijs. Ater aegyptius: sub quo diluuiũ Pharonicũ. Erat em̃ sacer dos Prothei magni Phęnicis cui cõsensu totius orbis tẽpla statuæ & aræ dicate sunt in Europa: Asia: & Aegypto. Prothe⁹.

Cadmi fuere plures. Primus frater Phęnicis paulo post cõ ditionẽ Troiæ: qui ambo apud Sydona regnauerũt. A Phę nice quidẽ tota regio nomẽ accepit: quę est a Sydone ad Iami neũ portũ Ascalonis vrbs Semiramidis vicinũ mõti Tetra polis atq̃ gymnasij veteris Phęnicũ: cũ oĩs ante Assyria di ceret. Paulopost fuit alius Cadmus Argiuus: qui post exiliũ Cadmus Phęnix.

Linus zetus. a Phenicia reuersus in Boetias; Thebas cõdidit. Tertiũ q̃ in eadẽ vrbe tyrãnidẽ assumpserat, ꝓpulsauerũt Linus & zetus. Quartus cũ Sparthis bellũ gessit. Quintus paulo añ ruinas Troiæ Armonia Samothraca inclytus; qui a prisca vxore ob

Qui primus in græciã literas detulit. Armoniã certamẽ passus rediẽs a Phenicia; detulit in Græciã primus. xvi. numero litteras rudes nõ Phenicas; sed Galatarum & Meonũ ꝑsimiles caracteribꝫ; residuas retulerũt paulo post Palamides & Simonides medicus; fuit & vltimus qui scribere docuit orõne soluta; cũ añ literas aduectas; atq; post vernaculo solum carmine vterent̃

Sempronius de diuisione & Corographia Italiæ.

Italiæ diuisio. V Niuersa Italia a Iugis Alpiũ orit̃; et in Leucopetrã fretumq; Siculũ terminat̃. Cingit̃ supero & infero mari; & secat̃ Apenino qui a Iugis Alpiũ ortus; per mediã Italiã a Lyguribus ad Anconã porrectus. Iñ paulatĩ vsq; Venusiã reflexus; ibi ex trãsuerso diuidit Italiã; ex altera pte Brundusiũ; altera Veliã attingens circũ sinũ Tarentinũ; quo Ausones primũ. Inde Aborigines; greci post Enotriũ Archadam tenuere; a qbus magna Græcia nuncupat̃; in qua sunt Enotrij; Calabres, Salẽtini; magna grecia atq; Brutij. Porro antiqtus Italia in mediũ Apeninũ; & in cis Apeninũ ad inferum mare; & in Transapẽninũ ad superũm pelagus; & in Alpes a Netijs ad Lygures diuidebat̃

DIVISIO ALPIVM

Alpiũ diuisio. A Lpes ipi in tribꝫ partitionibꝫ secant̃. Prima Lygurnũ q; ab eis oriant̃. A Nycea ad Poeninũ; seq̃ẽs ab eo ad Ociã montẽ Poeninus dictus a transitu Hãnibalis. Tertia Taurisana vsq; in histriam. Oĩbus alpinis exceptis Lyguribus; notissima origo Etrusca est precipue Rhetijs.

DE APENNINO

A Penninus diuiditur in Lygures mõtanos; Apuanos; Vmbros; Sabinos; Sabellos; Etruscos; Lygures dicti

sunt a Lygure Phętontis filio: qui cum primus multis secalis ante græcos ex Attica colonias in Italiam trāsportauit: adiecitq; atq; miscuit antiquissimis Italiæ populis ab Ostijs Thyberinis vsq; Nycem hinc veteres oēm maritimā dixerūt Lygurīam. Itaq; pars Apennini a Nycea ad fontes Macre Lygures montanos alit: quibus origo est a Genio & Lygure. A fontibus vero Macrę ad fontes Tyberis Apēninū colunt Lygures: Apuani: Etruscis orti: co gnoīe veteribus Gallis. vt M. Antonius prodit. Portionē vero Apēnini a fontibus Tyberis ad Nar inhabitāt Vmbri: prima veterū Gallorū ples vt Augustus scribit. Ab amne vero Narc vsq; ad fontes Silaris: montes tenent Sabini: quibus Saga est origo: Nā Sangni gentilis Sabi fuit. Hij paulo ante ruinas Troiæ disciplinas Etruscas didicere: & ius diuinum & humanū a Megale Turrheno perceperunt. Rursum a fontibus Silaris ad fontes Volturrheni & Sarni Sabelli proles Sabinoꝝ incolūt: quos Rhomani Samnites: Græci vero Saunites vocant. Portionē vero Apēnini a fontibus Sarni vsq; ad magnā Græciā Tusci tenuerūt: & residuā græci. Hactenus de diuisione Apēnini & Alpium: & origine habitantiū in eo.

Sabini
Saba
Sānites.
Saunites

DE DIVISIONE PLANE ITALIAE.

Cisapennina Ital.
Padus.
gallia Cisalpinam diuidit.

C Isapēninā Italiā flumina diuidūt: & ibidem transapēninam. Padus amnis Galliā Cisalpinā primo discreuit Cispadanā omnē missis colonijs tenuere Thusci. Doria Tuscorū prima familia incoluit principio ab Asca colonia vsq; Parmā: a qua fluuius Doria: & regio prius Doria nunc Emilia. A Parma item ad Bononiā Bianora adhuc nunc Aurelia Flaminia. Item a Bononia ad Rubiconem amnem antea Felsina a principe Etrurię missis colonijs Lamonibus a Rubicone ad Anconā Senonū Gallia togata dicit: ab his qui duce Arunte primi in Italiā transcenderunt Alpes: a quibus sensim pulsi Etrusci a Cispadana & Trāspa

Mantua
Vallis
Volturr.

dana regione: q nūc gallia nomē habet. Et qdem oēm trans padanā regionē Tuscorū plem fuisse inter oēs autores cōuenit: manentq; vestigia: vrbs Mantua. Lacus Etrusca origine dictus Larius: q a patricibꝰ volturrenis oīa ea loca principio possessa fuerūt vsq; Veronā: hinc circa Lariū lacū a principibus dicta vallis volturrhena & Verona a vera Thuscorū familia & ab Atria erorūdem colonia fluuius Veronę argumenta seruanti. Nam vsq; Atrianū fluuiū qui limes est Volturrhenorū & Venetiarū tenuere Etrusci: & Venetias principio qdem Phetontei: postea Troiani eisdem misti coluerūt. Hęc de trāsapenina Italia: & Apenino mōte īter autores cōuenūt.

DE CISALPENINA ITALIA

Italia ad inferum mare.

Cisapenina vero ad inferū mare veteres ita ptiti sunt per amnes. A Nycea em ad Macrā tenēt Lygures mōtani origine Pheŏtei. A Macra item ad Arnū & portū Lygurnū incolūt Etrusci cognoīe Lygures Apuani: quos sequunt Lygures Etrusci populonij a Lygurno portu ad caput Etruriæ a quo ad Tyberim sunt Etrusci: Lygures: Turrheni. In qbus sunt cāpi cōpluti lapidū clari pugna Herculis adhuc lamones dicti ab ipsius Herculis filio Lamone. Pariforma ab vltima Italia in Tyberim Romāq; pcurrēdo ad Velia ad Si

Lucanis

larū fluuiū Lucani a Samnitū duce Lucio orti tenent. Ab eo ad Sarnū amnē Picentini habent. A Sarno vero ad Volturnū fluuiū incoluerunt Cumani: quos ab agro nullis viribus

Etrusci

Etrusci: quāuis toti Italiæ imperitarēt potuerūt dimouere: aut in ptātem redigere. A vulturno amne ad Silarim Etruscorū vetustissimus ager fuit, in quo prius Oscam dictam: postea Capuam condiderunt.

Capua.

A Lyri aūt vsq; ad Tyberim Saturnus cū priscis Aboriginibus fuit origo ab Vmbris & Camesenis ęditis: vbi est mons Capitolinus aureo sæculo a Saturno habitatus: vbi & nūc aurea Rhoma terrarū caput. Quāobrem parū cōsiderate qdam scribūt Rhomā postremis ac nouis sæculis a Rhomu

Rhoma aurea

lo conditã & appellatã atq; ceptã: cũ nullũ ex his tribus verũ apud maiores inueniat memoratũ: sed sint ab eis cõtraria pdita: nõ em̃ Rhoma a Rhomulo nomẽ habet: qppe quia geminis nõ Remus & Rhomulus nõia posuit Faustulus Etruscus & regius pastor: sed Rhumulũ & Rhumũ: illos ab euẽtu appellauit: quę sunt nomia Etrusca: alioqui Rhomę nomen & nõis origo vulgata esset: atq; manifesta: quę occulta esse saluberrima religio sanxit: ne si origo nõis Rhomæ clarescerent: eius deus in cuius tutela Rhoma est: & a quo deriuatione habet gentibꝰ pateret: & euocaret vt cæteri. Quãobrẽ & Angerona silentij dea ante Iani festos dies colit pre foribus: vt ne cui liceat illud palã efferre qđ ad salutẽ reipublice: veteres ore obsignato intra pectoris archana voluerũt cõtineri: cuius violate religionis penas primus luit Soranus. Nam igit a Romulo Rhoma: sed ecõtrario ab ipa potius Rhoma cuius adeo est occulta deriuatio: Rhomulus nomẽ habuit: q̃ añ ipm Rhomulũ cepta legit coli annis paulominus. 8 00. ab Italo in Auentina Capena: & filia eius Rhoma in Palatino colle: & ante hos plusq̃. ccc. annis aureo sæculo a Saturno: vbi nũc Saturni ędes ad radices Capitolini collis. At Romulus solũ ex opidulo Rhoma in Palatino colle quadratã & regiã reddidit: cuius q̃ttuor portiones erant: Rhoma: Vellia: Germallia: vbi ficus ruminalis & ędes Rhumuli a dei occulta deriuatione: postmodũ Rhomuli. Cõdidit aũt eam accitis amicis vatibus Etruscis: qui fossa vbi caput Erti tauri est: pomerioq; aratro cingi iussit. Vndecimo kl'as maias hora inter secundã & tertiã Sole in tauro: Luna in librra: Saturno: Venere: Marte: Mercurio: in Scorpione Ioue in piscibus: vt tradit Lucius Carrutius mathematicorꝫ peritissimus Sunt qui tradãt illã conditã xij. Olympiade: placet alijs octaua. Septima qbusdã. Sexta cõpleta nõnullis: pualet oĩbus his Eratosthenis iuicta regula (vt aiũt) Sed cũ Põponius acticus corã Senatu atq; doctissimis viris cõferret grecorũ cer

ne origo nõis Romæ clarescerent: sanxit religio.

Quadrata Roma Vellia: Germallia.

tissima tempora compertū est: ꝙ ab Aenea & Troia excisa ꝑ tpa regū latinorū vsq; ad Rhomulū regē iam creatū fluxe runt anni circiter.cccxxx. Quare haud dubie cōdita est Ro ma Olympiade.vij. aut eius anno secūdo. Cōdita aūt fuit primū in mōte Palatino. Iñ Sabinis & Tuscis in federa cō uenientib⁹ incoluerūt Sabini qdem Capitoliū & Quirinalē in quo Numa postea habitauit. Rhomulus & Rumnenses: Esquilinū: Palatinū: & Celū: Tusci: Luceres: Viminalē. & subsidentē cōuallē vsq; ad ędem Saturni & radices Capito lij Rumo fratri Auētinus ętate Rhomuli māsit. Hęc sunt ve re tam prisce Italię qua vrbis Rhomę antiqtates & origines: qbus qm̄ pl's Gręci postremis tpibus in Italiā cōmigran tes cōmisti fuerūt: ob id a se principio emanasse Italiā Græ cia falso existimauit gręca tū leuitas tū fabulositas. Quis em̄ ex antiqssimis nō scribit a Iano Ianiculū: et Etruscos veteres gallos cōditos. Et tñ pl's grecorꝝ tradūt a Turrheno Lydo: q fuit nup: & heri positos. Quinetiā et Turrhenā Tuscorꝝ re giā nō puduit eos Romā asserere: tāta vicq; impudētia cū eo rū iactantia est vt oīm gentiū & imperiorū atq; vrbiū p̄cla rissimarū se cōditores esse aptis sæpe mēdacijs cōscribant.

Vbi Ro ma prio condita.

Q. Fabius pictor de aureo sæclo: & origine vrbis Rhomę: ac vocabulis eius.

Iac. Frid. Reimann hist. liter. Antediluv. p. 205.

Aurea æ tas qn.

Italię imperiū penes duos ppl'os principes extitit. Po sterius Romani principio Tusci sub Iano cęperūt. In aureo sęculo. Aurea ętas prio ortu gnis hūani fuit: sic dicta ꝙ posteriorib⁹ sęculis cōparata: ęq atq; aurū inter metal la effluxit. Eā cępisse sub Ogyge añ Nynū ānis circiter.ccl. Xenophō atq; maiores ꝑdiderūt. Is Ianus sub initiū aurei se culi leuū latus Tyberis in Etruria tenuit. Cameses vero ac Sa turn⁹ circa finē eiusdē ętatis dextrū incoluerūt: ea ętate nulla erat monarchia: qa mortalib⁹ pectorib⁹ nōdū hęserat vlla re gnādi cupiditas. Principes quia iusti erāt & religionib⁹ dedi ti: iure habiti dij & dicti: nō em̄ arbitria illorꝝ ab eq: vel ppl's

Ianus. Cameses Saturn⁹.

a iure inato discedebāt. Nullo tūc vīdice aūt metu: sꝫ sua spōte retinebāt fidē & rectū. Pudor ipē regebat pplōs: & ius princi pes: domus illis nō extru ite vł ornare: luxuriaqꝫ insignes erāt & splēdide: sed vel cripte aūt viminū: tuguria & caua arborꝫ ligna erāt. Victū sponte nascētia pbebant: aut in diē victus qrebat venatu. Vinū et far primus illis docuit Ianus ad sacrificia & religionē magis qꝫ ad esum et potū. Primus eñ aras & pomeria & sacra docuit: & ob id illi ī oī sacrificio ppetua pfatio pmittit: farqꝫ illi ac vinū prīo plibat Vxor illi fuit vesta quæ primo sacrorū regina sempiternū sacrificiorū ignem virginibus credidit: bella tūc nō ignota mō: sed ne cogitata in mentē venerāt. Ad pudorē et sanctimoniā domorꝫ pmus valuas: seras: & claues excogitauit & inuenit: & ab eo dicte Ianne Olympo regio Etruriæ fanoqꝫ sacrato duodenis colonijs: totidem pomeria arasqꝫ sacrauit: & ad cōtinendū recētes tū colonias in officio aureo: virgas: facesqꝫ singulis singula dedit. Vnde ipē in manu virgā & clauē subqꝫ pedibꝫ bis senas aras habet. Circa finē aurei sęcli primus oīm Nynus rex Assyriorū: hos aureos mores noua regnādi cupiditate mutauit: & primus limites trāsgressus bella finitimis mouit: & totius Asiæ pplōs pdomuit: sub quo Cameses pfectus fuit Aboriginibus. Et paulo post frementibꝫ vndiqꝫ cōtra se armis toto prius peretrato orbe Saturnus ad Ianū se cōtulit. Eum comi hospicio Ianus receptū latio & Aboriginibus pfęcit. Et more qꝫuis tūc finiētis aurei sęculi intra fines suos sese quisqꝫ cōtinuit Ianus in Etruria. Saturnꝰ in latio: Tyberimqꝫ fines imperij esse instituit. Intra eñ suā cuiqꝫ patriā: tūc de more regnum finiebāt. Limes igit erat inter eos Tyberis: arę vero limitum erant. Ianicolū & Saturnia Capitolina Etruriā a Ianiculo Ianus latiū a Saturno Saturnus cognomiauit. Ad radices eñ Capitolij Saturnus condiderāt: vti Ianus Ianiculū. Hæc igit fuit prima Rhomę origo ad radices Capitolij vbi tunc pascua bobus erat.

De victu antiquo.

Vesta.

Bella qñ nulla.

Saturnus ad Ianū se cōtulit

ROMA·SENSIM·AMPLIFICATA·A·DIVERINALIIS·COLLIBUS
ROMA
VELIA
QUIRINALIS
VIA·SACRA
CELIUS
LACVS·CVRTIVS
CAPITOLINVS
SATVRNIA
AVENTINVS
VICVS·TVSCVS
CAPENA
ALBVLA
AMNIS·TVSCVS·QVI·ET·TIBERIS·TIBRIS
PONS·CARMENTALIS

DEPICTIO ET DESCRIPTIO QVALIS ERAT REGIO SEPTICOLIS.

Acies tunc agri huius instar arcus erat: cuius corda esset alueus Tyberis: Cornua ad solis q̄dem ortum rupes: Auētina: & ad occasum Capitolina: media Palatina. Eadē palatina rupes Tyberim a frōte ꝓspicit: a sinistris Cęlio: a dextris exq̄lino iungit̄. Auētinus item a fronte Tyberī: & Capenā tenet ad dextrā. Cęliolo ac Viminali heret: Capitoliū ante se Tyberim & portā Carmentalē cernit heret illi Quirinalis. Has rupes antiq̄ septē colles: & septem mōtes appellauerūt. Area humus arcus est quicq̄d campi iacet inter Auētinū & Capitoliū: & a palatio ad Tyberim. Lybissus antea: inde Argeus: post vicus Tuscus dicit̄. Paludes p̄ses eo passim Tyberina inūdatio efficiebat: quę hanc Areā non satis ydoneā habitationi reddebāt: anteq̄ factis Vertūno sacrificijs in alueū suū Tyberis verteret̄. Prima igit̄ origo Romæ fuit collis Capitolinus: antea Saturnia dictus: seq̄ns hūc Auentinus fuit habitatus ab Athlante Italo e Sicilia adnecto eo cōtra frēm suū Hesperū: in cuius tutela erat Etrurię imperiū adhuc Iano puero: & īmaturo ad munera regia & regni. Porro Italus dimicare a Iano Etruscis ꝓhibitus in Auentino cōsedit: ad cuius radices iuxta Tyberim ope atq̄ cōsilio Iani Capenā opidulū cōdidit: & regionem eius ꝓmissu Italiā dixit. Mox Hespero fratre rebus hūanis exempto Italis in tutelā Ianū & Etruriam suscipiens: oēm circa Tyberim regionē extinctis: vltro citroq̄ alijs cognominibꝫ a se Italiā nūcupauit. Hec est prisca Italia: cuius sensim ab Alpiū radicibus ad fretū Siculū ac ipī Sicilię coīcatū est. Denoīare eñ aut imponere gentibus & locis noua noīa tantū regū ducūq̄ ius est. Suscepto igitur Italus Italiæ imperio filiā suā Rhomā nomine: Siculis & Aboriginibus in Latio p̄fæcit. Quæ relicta Capena mediū palatinū tenuit: & in vertice vbi heret Exquilion Rhomā opidulum cōdidit quod Valentiā sonat. Post

Rhomæ facies

Rho. Itali filia q̄ Rhomā cōdidit: Valētia.

Euander
Argeus
Campus
vnde.
Argilet⁹

eius obitum ob paludes neglectum oppidum fuit: vsq; ad aduentum Euandri: qui cum opido simul restituit nomen. Subsidens septem collibus Cãpus Argeus dictus est ab Argo Euadri hospite: & comitib⁹ Argiui Herculis qui ad Euãdrum venerunt: & in Saturnia subsiderũt: hinc extrema argileta dicunt. Superior Argiletus dicit in principio vici Tusci sub Celiolo inter circum maximũ: & Auentiũ: vbi letum Argi simul & sepulchrũ est. Imus vero Argiletus est vbi Ianus quadrifons: qui et Vertumnus in fine vici Tusci ad radices Capitolij in foro boario: vbi Saturnię vestigia. Tres igit colles primum coluere ante Rhomulũ medium quidẽ Rhoma filia Itali extremos vero Saturnus & Italus.

Q. FAB. PICT. LIBER SECVNDVS INCIPIT QVO MODO RHOMVLVS PALATIVM IN VRBEM QVADRATAM CONVERTIT.

Rhomulus Rhomã opidulũ ĩ tetrapolim vertit

d Einq; Rhomulus potitus rerum albanarũ et vsus maxima familiaritate regũ Etruriæ &: rex primus ex regulis Italiæ creatus: in Latio Rhomã opidulum in regiã tetrapolim vertit. Inq; palatino colle fundauit Ascito eẽ ex Etruria vate atq; sacerdote. Olympũ fœcit: pomeriũq; sacrauit: & aratro ab Olympo in vico Thusco per palatiũ circũducens ab imo collis ad verticẽ quadratã vrbem signauit: in vertice collis herente Exquilino Rhomã opidulum ãpliauit: & e regione loco ꝓximo Cęlio Velliã extruxit. Cæterũ in decliuo ad ima versus circũ maximũ Germalliam fundauit: vbi iussu Amullij fuerũt expositi. Hac eẽ antea labebat Tyberis. Ab ea aũt versus Exquilias forũ Rhomanũ ędificauit. Et ita Rhomulus ex regulo primus rex a Thuscis

Germalia.

declaratus est. Quam rem per occasionem acceptam Mitrida tes rex Asiæ pro ignominia Rhomanis opposuit ꝙ verne fu issent Tuscorũ. Quarto autem mense ab vrbe condita perpe tratum est audax facinus in raptu Latinarũ & Sabinarũ. Pri mi ex Latinis bellũ mouerunt in Rhomulũ Ceninenses: An tennates: & Crustuẽni. Rhomulus auxilio implorato a Tu scis cum Cęlio rege Etrurie primũ ex his triumphũ retulit: & ob id quartus vrbis collis a Tuscis habitari cęptus est: & Ce lius dictus. Subinde Sabini bellũ ingens orsi coegerunt: Ro mulũ a denuo Lucumonibus socios milites expetere Gale rito Lucumoni Arbeę negotium datum est magna Etrusco rũ: exq; vrbe salpinatũ manu venit. Qui cum offendisset Ca pitoliũ captum a Sabinis: ipe proximũ Captolio Quirinalẽ pro Rhomulo muniuit: verum cum Rhomulus audax sub Capitolium Sabinos egressus vulneratus fugeret: illumq; ad portã Palatia isecuti Sabini Rhomę potituri viderẽt illico Galeritus e Quirinali delapsus: viãq; retro in Capitolium pedem ferendi adimens: vbi nunc Ianus quadrifrons a tergo Sabinos aggressus. Vnde fabula eiaculatæ aqęu sulphureæ est: in fugam vertit. Animaduersa re Rhomulus redintegra tis viribus & ipe a fronte cedebat adeo vt Metius in paludẽ sese cum equo armatus inijceret. Cedes ingens fiebat: vt ne vnus quidem euasisset: ni feminæ occurrissent: fœdere icto Rhomulus vrbis agrum diuisit in partes tris equis collibus: Sabinis & Tacio Capitolium & Quirinalis. Rhomulo se quentes Exquilinus & Palatinus in quo Rhoma Galerito & Luceribus Thuscis Celius & Celiolus obuenerũt Auen tinum Rhomulus neminem passus est habitare. Nam fratri Rhemo illũ sacrũ esse voluit vsq; helernam. Cũq; cõcessisset naturę Cęlius & Galeritus rex Etruriæ successisset cõsensu tribuum Celiolus: & ab eo tota arcus Area septem collibus subiacẽs Thuscis data: et sacrificio Iano Vertũno facto ege stisq; paludibꝰ habitabilꝰ reddita: et vicus Tuscus dicta. Tri

Rhomulus ex re gulo rex primus.

Metius in paludẽ armatũ sese iiecit

bus igit gẽtibꝰ cõflata principio vrbs Roma habitataq; fuit Nomia imposuit princeps Tuscus. Nam hij tũc Italiæ imminebant imperio Tacienses a Tacio: Rũnenses a Rumulo vocauit. Hoc eñ nomine illũ ab euentu nũcupauit lingua Etrusca ex Etruria oriũda Larẽtia & nupta primus viro Tusco Faustulo: & inde Etrusco Carrutio. Suam vero tribũ a se Lucerũ dixit. Nam alia Trom:tina est a loco Cęlij. Hęc origo vrbis Rhomę solũ veteris septicollis cum areus area habitatę: nũc vero ab his collibus in alios colles & cõualles in immensum prolatæ. Cęterũ nomĩa eiusdẽ veteris Rhomæ hęc sunt: Nomina colliũ: Capitoliũ: Quirinalis: Exquilinus: Palatinus: Celius: Celiobꝰ: Rumurius: qui & Auentinus. Porro in area hæc nomina sunt. Cybissus: Circus maximus: Forum trãsitoriũ: Argiletus superior: Argiletus imus: Via sacra: Senacũlũ: Concordia: Gręcostasis: ædes Saturni: Vertũnus: qui & Ianus quadrifons: Forum boarũ. Vicus longus: Vicus Arniensis: Vicus stellatinus: Sabatinus Larhenianus: qui & Veiens: Phaliscus: quorũ cognoĩa a Tuscis sunt commigrantibus in ciuitatem Rhomanã. Item Herculis ara vbi Olympus & initiũ sacri aratri iunctim a Germalia ad sacrã viam. Vnde & nominis origo Forũ piscariũ: Porta carmentalis ædes pudicitiæ: Rotũda Herculis: Forum venaliũ: Lacus Curtius: Suburra: Suburbanũ. Saturnia vbi nunc ædes eius atq; ærariũ. Hęc vbi Rhoma vetus in parte Rhomæ fuit Etrurię loca. Antipolis Ianiculũ: Vaticanũ: et Tyberis limes imperij Volturrheni ĩter veteres Ianũ & Saturnũ: qui a principe illius vrbe Volturrena per sincopam dictus est Volturnus: & ob id Tuscus non latinus. Qđ vero Vulturnũ siue sincopa & cõpositione primitiuũ est nomen: natat fluuium in Samnio: & opidũ Romanũ in littore: a quo Vulturnus deus Tyberinus in latio sicut Volturnus. vt caput imperij in Etruria. Quãobrẽ deũ Tyberinũ suũ dicit esse Rhoma atq; Etruria: eundẽ & Ianũ vertũnũ: & ab his dictũ Vadimõna.

Larentia
Faustulꝰ
Carrutiꝰ

Etruriæ loca.
Volturrena.

Fregmentũ Itinerarij Antonini Pij.

d Iuus Augustinus: q̃uis totum orbem recte diuiserit vbi ait. Orbis totus diuidit̃ in partes tres: Europam: Affricam: et Asiam: quę fere est dupla ad quemlibet duarũ. In descriptione tamẽ locorũ orbis multa loca memorata digna siluit: queque in p̃cipuis itineribus opida & vrbes occurrant: quę maxime tum militib9: tum peregrinationib9: tũ historicis non parũ proficiũt neglexit. Ea nos suo nũc ordine pcurrere instituimus. Ab vrbe in Gallias itur itineribus sex Maritimo: Litoreo: Aureliano: Cassiano: Tyberiano: Flaminiano: Maritimũ tenet: Phæregenas: Castrũ nouũ: Cellas: Herculem: Thelamonẽ: Caput Etruriæ: Phaliscas: Traianũ Populoniũ: Vada: Lygurnũ: Ericis: Entelliã: Delphinũ: Genuam inter Porsenã & Pheritonẽ: Monacũ: Nyceã: Litoreũ cõtinet Alsium: Cere: Pyrganũ: Forũ cellę: Grauiscas: Cosas Volaterras: Pisam: Lunã: et ip̃m transitũ in gallias Cariarã.

Ei iam ista tempore Antonini ignota

Ab vrbe in Gallias itinera sex.

Aurelianũ q̃ & Claudianũ fertur per ip̃am Aureliã Termas stygianas: forũ nomen pagorũ Claudij: Tarquinias Saturniam: Volcen: Tũniatem montẽ: Rosellas: Rosetũ: Tursenam: & Transitũ Apuam.

Cassiano itinere itur per Politorũ: Arcenũ: Minionẽ: Forum Cassij: Arũtes camilarios: Tudernũ: Varentanũ: Vmbronẽ montẽ: Senã coloniam: Phocenses: Lucam: & Caferonianum transitum in Gallias.

Tyberiũ quid & Cyminium.

Tyberinũ: quod et Cyminiũ iter fertur Gallera: Lartheniano: siue Veiente: Rosulo: Sutrio: Lacu Elbij: & Iugis Cyminijs: Fano Volturnę: cuius claris gestis inuidit Liuius: Saleumbrone: Volturne: Larthe anni Volsinis: Clusio veteri olim Comersolo: Clusio nouo: a quo nunc dictus Cullentinus transitus Hannibalis & Phesulę transitus.

Flaminiũ habet castrum nouum. Ocream & Ocriculũ: Namiam olim Nequinam: Tuder: Hispellum: aut a castro nouo Spoletũ: Camerinũ: Vrbinũ: Pisaurũ: Ariminũ.

Flaminium.

ALTERCATIO ADRIANI AVGVSTI ET EPICTICI PHILOSOPHI

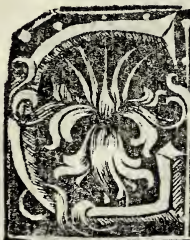
Ad Quid erit nobis: si cinctũ sol uas neq; nudaberis ipe: respice corpus quo & doceri possis
Ep Epistola est.
Ad Quid est epistola.
Ep Tacitus nũcius.
Ad Quid est pictura?
Ep Ueritas falsa.
Ad Quare hoc dixisti
Ep Uidemus em̃ poma picta: flores: animali: aurũ: argentũ: et non est verum.
Ad Quid est aurum
Ep Mancipiũ mortis
Ad Quid est argentũ.
Ep Inuidię locus
Ad Quid est ferrum.
Ep Om̃is artis instrumentũ.
Ad Quid est gladius.
Ep Regimen castroꝝ.
Ad Quid est gladiator.
Ep Sine crimine homicida
Ad Qui sunt qui sani ęgrotant
Ep Qui aliena negotia curant
Ad Qua rõne hõ lassus non fit
Ep Lucrum faciendo.
Ad Quid est amicitia
Ep Concordia.
Ad Quid est longissimũ
Ep. Spes
Ad. Quid est spes.
Ep. Uigilanti somnus: spectanti dubius euentus.
Ad Quid est qd̃ hõ videre non potest.
Ep Alterius animũ.
Ad Qua re hoĩes peccant
Ep. Cupiditate
Ad Quid est libertas
Ep Innocentia.
Ad Quid regi et misero cõmune est
Ep Nasci & mori
Ad Quid est optimũ ac peſ.
Ep Uerbum.
Ad Quid est qd̃ alii placet alii vero displicet
Ep Uita.
Ad Quid est optima vita
Ep Breuissima
Ad Quid est certissimũ
Ep Mors
Ad Quid est mors
Ep Perpetua securitas timẽda nõnullis: si sapiens legas: inimica vitę nomen animantiũ: metus parentum: liberorum pręda: testamẽti gratia: post obitũ sermo: supręme lachrymę: post memoriã obliuio: farrogi: onus sepulti titulus monumẽti: mors oĩm maloꝝ finis est.
Ad Quare mortuus coronat̃
Ep Agonem vitę transegisse testat̃.
Ad Quare mortuo pollices ligantur.
Ep Ut parem post mortẽ obitum esse nesciat.
Ad Quid est vespilo.

Ep Quem multi deuitant: et nemo effugit.
Ad Quid est rogus
Ep Contentio crediti: persolutio debiti.
Ad Quid est tuba
Ep Belli incitamẽ: castri signũ: arene admonitio: sene commissio: funeris deploratio
Ad Quid est monumentũ
Ep Saxa istic cinerosa. ociosi viatoris spectatio.
Ad Quid est homo pauper
Ep Quem vt puteũ desertũ om̄es aspiciũt: et suo loco illum relinquunt.
Ad Quid est homo
Ep Balneo similis prima sella tepidaria vnctaria: infans natus pungit. Secũda sella sudatoria: pueritia est. Tertia sella pferentaria. Iuuentus. Quarta sella. frigidaria. Senectus.
Ad Iterũ quid est homo
Ep Pomo similis. poma vt in arborib9 pendent. sic sunt corpora nostra vt matura cadũt aut si cito acerba ruunt.
Ad Rursus quid est homo.
Ep Lucerna in vento posita
Ad Denuo quid est homo
Ep Loci hospes: legis imago: calamitatis fabula: mancipium mortis: vite mora: quo fortuna sepe suos ludos facit.
Ap Quid est fortuna.
Ed Matrona nobilis: que in seruos se impingit. Sine iudicio proxima meta: alienoꝝ bonorum casus: ad quem venit splendorem ostendit: a quo recedit vmbrã facit.
Ep Quot sunt aũt fortune?
Ad Tres. vna ceca. que vbi libet se impingit. alia insana: q̃ que concedit: cito aufert. Tertia surda: que miseroꝝ p̄ces nõ exaudit
Ep Quid sunt dii.
Ad Oculorũ signa: mentis numina.
Ep Si metuis timor sunt: si contines religio.
Ad Quid est sol.
Ep Splendor orbis: qui tollitur ponit diem: per quem scire nobis cursum horarum datur.
Ad Quid est luna.
Ep Dies adulter: noctis oculus: fax tenebrarum.
Ad Quid est celum.
Ep Culmẽ immẽsum: aer mũdus.
Ad Quid sunt stelle.
Ep Fata hominum: littora gubernatorum
Ad Quid est terra.
Ep Horreum cereris sellarium vite.
A r Quid est mare.
Ep Iter incertum.
Ad Quid est nauis
Ep Domus erratica. vbilibet hospitiũ: nũcia neptuni an

nostros cursorem tabellarius.
Ad Quid est nauta?
Ep. Amator pelagi: firmi desertor: cõtemptor vite: mortis vndeq3 cliens.
Ad Quid est somnus?
Ep. Mortis imago
Ad Quid est nox?
Ep Laboranti requies: grassanti lucrum
Ad Quid est calcitra?
Ep. In somnis volutatoriũm.
Ad Quare venus nuda pingitur?
Ep Nuda venus picta: nudi pingunt amores: quib. nuda placet: nudos dimittat oportet.
Ad Quare venus est nupta vulcano?
Ep. Oñdit amorẽ ardore incendi
Ad Quare Venus straba est?
Ep. Quia prauus est amor
Ad Quid est amor?
Ep. Ociosi pectoris molestia: in puero: pudor in virgine rubor: in iuuene ardor: in sene risus: in derisore delicti nequitia est
Ad Quid est deus?
Ep Qui om̃ia tenet.
Ad Quid est sacrificiũ?
Ep. Delibatio
Ad Quid est sine societate?
Ep. Regnũm.
Ad Quid est regnũm?
Ep. Pars deorum.
Ad Quid est cæsar.
Ep. Publice lucis caput
Ad Quid est senatus
Ep. Ornamentũ & splendor vrbis & ciuium.
Ad Quid est miles.
Ep. Murus imperij: defensor patrię: gloriosa seruitus: Potestatis inditium
Ad Quid est Rhoma?
Ep. Fons imp̃ij: orbis terrarũ mater gẽtiũ: rei possessor Romanorũ cõtuberniũ: Pacis ęterne cõsecratio
Ad Quid est victoria?
Ep. Belli discordia: pacis amor
Ad Quid est pax?
Ep. Tranquilla libertas.
Ad Quid est forum?
Ep. Templũ libertatis arena litigantium
Ad Quid est amicus?
Ep. Qui pomo citreo similis est foris em̃ bt̃us: itus acidus
Ad Quid sunt amici?
Ep. Statuę æreæ sunt.
Ad Quid sunt parasiti
Ep. Qui tanq3 pisces adescant

FINIS.

CORNELII TACITI DE ORIGINE ET SITV GERMANORVM LIBER INCIPIT.

Ermania omis a Gallijs Rhetijsq; & Panonijs: Rheno & Danubio fluminibus: a Sarmatis: Dacisq; mutuo metu aut montibus separat. Cetera oceanus ambit: latos sinus et insularu immesa spacia coplectens: nup cognitis quibusdam gentibus ac regibus quos bellum aperuit.

Rhenus rheticaru alpiu inaccesso ac pcipiti vertice ortus: modico flexu in occidente versus septetrionali oceano miscet. Rhenus.

Danubius molli & clementer edito: motis arbonæ iugo effusus: pluris pplos adit: donec in ponticu mare sex meatibus erumpat. Septimu os paludibus hauritur. Danubi.

Ipos germanos indigenas crediderim: minime aliaru gentium aduentu: & hospitijs mixtos: quia nec terra olim: sed classibus aduehebant qui mutare sedes querebat: & immensus vltra vtq; sic dixerim: aduersus oceanus: raris ab orbe nostro nauib9 aditur: quis porro pter periculu horridi & ignoti maris: Asia aut Affrica. aut Italia relicta. Germania peteret iforme terris: asp̄am cœlo: triste cultu aspectuq; nisi si p̄ria sit Indigenæ

Celebrant carminibus antiqs (qd vnu apud illos memorie & annaliu genus est) Tuiscone deu terra editu. Cui filiu Mannu originem gentis conditorisq;.

Manno tris filios assignant: e quoru nomibus proximi oceano. Ingeuones: medij Herminones: cæteri: Isteuones vocentur. qdam vt in licentia vetustatis: plures deo ortos: pluresq; gentis appellationes Marsos: Gambriuios: Suetios: Vandalios affirmant: eaq; vera & antiqua noia. Ceteru Germanie vocabulu recens: et nuper additu: qm qui primi Rhenu transgressi Gallos expulerit. ac nuc Tungri: tunc Germani vocati sunt. Ita nationis nomen: no gentis eualuisse paulati

vt cũs primũ a victore ob metũ mox & a seipis inuento nomine Germani vocarentur.

Fuisse apud eos & Herculem memorant: primũq; oĩm virorum fortium ituri in prelia canunt.

Sunt illis hæc quoq; carmina: quorũ relatu (quẽ Baritũ vocant) accensus animus: futureq; pugne fortunã ipo cantu augurantur: Terrent eñ trepidantue pnt sonuit acies nec tã voces ille: qm̃ virtutis cõcentus videntur: affectatur præcipue asp̃itas soni: & fractũ murmur obiectis ad os scutis: quo plenior & grauior vox repcussu intumescat.

Cæterũ & vlixem qdam opinantur lõgo illo & fabuloso errore in hunc oceanũ delatũ: adisse Germanię terras. Astiburgiũq; quod in ripa Rheni situm hodieq; incolitur: ab illo constitutum: nominatũq;.

Aram quinetiã vlixe consecratã, adiecto Laerte patris nomine eodem loco olym repertã: Monumentaq; & tumulos quosdã gręcis literis inscriptos. in cõfinio Germanię retieq; adhuc extare: qui neq; cõfirmare argumẽtis: neq; refellere in animo est. Ex ingenio suo quisq; demat vel addat fidẽ. Ipse eorũ opinionib9 accedo: qui Germanię pp̃los nullis alijs aliarum nationũ cõnubijs infectos, ppriam & sincerã: & tamen sui sĩlem gentẽ extitisse arbitrãtur. Vnde habitus quoq; corporũ: quanq; in tanto hoĩm numero idem. Oĩbus truces & cerulei oculi. rutile come. magna opera. et tm̃ ad impetum valida laboris atq; operũ nõ eadem patientia. Minimeq; sitĩ estũq; tolerare. frigora atq; inediam cœlo solone assueuerũt.

De terræ cõditiõe.

Terra & si aliqñato specie differt in vniuersum tamẽ: aut syluis horrida. aut paludibus fęda. hũidior qua Gallias: ventosior qua Noricũ ac Pannoniam aspicit. vatis ferax: frugiferarũ arborũ impaciẽs. pecorũ fęcunda: sed plerũq; improcera.

Ne armentis qdem suus honor aut gloria frontis numero gaudent. Eeq; sole his gratissime opes sunt.

Argentũ & aurũ, ppicij ne an irati dij negauerẽt: dubito. Nec tamen affirmauerim nullã Germaniæ venã argentũ

aurū̃ae gignere: quis em̃ scrutatus est possessiõe & vsu haud perinde afficiunt.

Est videre apud illos argentea vasa: legatis & principibus eorũ numeri data: nõ in alia vtilitate q̃ quæ humo fingunt: quãq̃ ꝓximi oceano ob vsum cõmertiorũ: aurũ & argentũ in ꝑcio habent: formasq̃ quasdã nostrę pecuniæ agnoscunt: atq̃ eligunt.

Interiores simplicius & antiquius ꝑmutatiõe merciũ vtũt.

Pecuniã ꝓbant veterem & diu notam seratos bigatosq̃.

Argentũ quoq̃ magis q̃ aurũ sequunt: nulla affectione animi: sed quia numerus argenteorũ facilior vsui est: promiscua ac vilia mercantibus. Ne ferrum qdem superest: sicut ex genere telorũ colligitur.

Rari gladijs aut maioribus lanceis vtunt hastas: vel ipsorum vocabulo frameas gerũt. angusto & breui ferro. sed ita acri & ad vsum habili. vt eodem telo prout ratio poscit: vel cominus vel eminus pugnent.

Et eq̃s qdem scuto frameaq̃ cõtentus est. Pedites & missilia spargũt ꝑlaq̃ singli: atq̃ in imensũ vibrãt: nudi aut sagulo leues: nulla cultus iactatio. Scuta tm̃ lectissimis coloribus distinguũt. paucis loricę. vix vni alteri ve cassis aut galeę

Equi non forma: non velocitate conspicui.

Sed nec variare gyros in morẽ nr̃m docent: in rectũ aut vno flexu dextros agũt. ita cõiuncto orbe vt nemo posterior sit. In vniuersum estimanti. plus penes peditem roboris: eoq̃ mixti ꝑliantur. apta & cõgruente ad equestrẽ pugnã velocitate peditũ: quos ex om̃i iuuẽtute delectos. ante aciem locant.

Definit & nũerus cẽteni ex singulis pagis: sunt idq̃ ipm̃ inter suos vocant. & q prio nũerus fuit. iã nomẽ & honor est

Acies ꝑ cuneos componitur cedere loco: dumõ rursus instes: cõsilij q̃ formidinis arbitrant. Corpa suorũ etiam in dubijs ꝑlijs referũt. Scutũ reliquisse. præcipuũ flagitiũ: nec aut sacris adesse: aut conciliũ inire: ignominioso fas: multiq̃ supstites: bellorũ infamiã laqueo finierunt.

Reges ex nobilitate: duces ex virtute sumũt: nec regibꝫ infinita aut libera potestas: et duces exemplo potius: ꝗ imperio si ꝓmpti: si cõspicui: si ante aciem agant admiratõe ꝓsunt.

Cæterũ neqꝫ aĩaduertere: neqꝫ vincire: nec verberare quidem nisi sacerdotibus ꝑmissum: nõ quasi in penã: nec ducis iussu. sed velut deo imꝑante: quẽ adesse bellãtibꝫ credũt: effigiesqꝫ & signa q̃dam detracta lucis in prelũ ferũt: quodqꝫ precipuum fortitudinis incitamentũ est: nõ casus nec fortuita cõglobatio turmã aut cuneũ facit: sed familie & ꝓpinquitãtes: & in ꝓximo pignora: vnde vlulatus feminarũ audiri: vnde vagitus infantiũ hi cuiqꝫ sanctissimi testes: hi maximi laudatores. Ad matres: ad cõiuges vulnera ferũt: nec ille numerare aut exigere plagas pauent: ciboſqꝫ & hortamina bellantibus gestant.

Memorie prodit̃ quasdã acies: inclinatas iam & labantes à feminis restitutas: cõstantia precũ & obiectu pectorum: & mõstrata cõminus captiuitate: quã longe impatiẽtius feminarũ suarũ nomine timent: adeo vt efficatius obligent̃ animi ꝗbus inter obsides: puelle quoqꝫ nobiles imperant̃

Inesse quinetiã sanctũ aliq̃d & ꝓuidum putant: nec aut cõsilia earũ aspernant̃: aut responsa negligũt. Vidimus sub diuo Vespasiano veledam diu apud pleroſqꝫ numinis loco habitã sed & olim Auriniã & cõpluris alias venerati sunt: non adulatione nec tanꝗ facerent deas.

Deorũ maxime Mercuriũ colunt: cui certis diebus huius quoqꝫ hostijs litare fas habent.

Herculem & Martem cõcessis animalibus placant.

Pars Sueuorum & Isidi sacrificat

Vñ causa & origo ꝑegrino sacro parũ cõperi: nisi ꝙ signũ ipm in modũ liburne figuratũ docet aduectã religionẽ.

Cæterũ nec cohibere parietibus deos: neqꝫ in vllã humani oris spẽm assimilare: ex magnitudine cœlestiũ arbitrant̃.

Lucos ac nemora cõsecrant: deorũqꝫ noĩbus appellant: se

cretum illud quod solū reuerentia vident.

Auspicia sortesq̧ vtiq̧ maxime obseruant.

Sortiū cōsuetudo simplex virgā frugifere arbori decisam in surculos amputant: eosq̧ notis quibusdā discretos super candidā vestem temere ac fortuito spargūt: mox si publice cō sulet: sacerdos ciuitatis: sin priuatim ipe paterfamilię p̄catus deos cœlūq̧ suspiciens: ter singulos tollit: sublatos. scd'm im p̄ssam ante notā interp̄taī: si prohiberūt: nulla de eadem re in eundē diem cōsultatio sin p̄missum auspiciorꝫ adhuc fi‑des exigiī: & illud q̄dem & hic notū auiū voces volatusq̧ in terrogare: p̄priū gentis equorū quoq̧ p̄sagia ac monitus ex periri publice aluntī ijsdem nemoribus ac lucis cādidi: & nul‑lo mortali ope cōtacti: quos p̄ssos sacro curru sacerdos ac rex vel princeps ciuitatis comitanī: hinnitusq̧ ac fremitus obser uant: nec vlli auspicio maior fides: nō solū apud plebē apud p̄ceres: ap d' sacerdotes se em̄ mīstros deorꝫ illos cōscios putāt

Est & alia obseruatio auspiciorꝫ qua grauiū bellorū euen tus explorant.

Eius gentis cum qua bellū est. captiuū quoquo modo in terceptū: cū electo populorū suorū patrijs quęq̧ armis com‑mittūt. Victoria huius vel illius. pro prę iudicio accipiī.

De minoribus rebus principes cōsultant: de maioribꝫ oēs ita tamen vt ea quoq̧ quorū penes plebem arbitriū est apud principes pertractenī.

Coeunt nisi quid fortuitū & subitū incidit certis diebus: cum aut inchoatur luna aut impletur.

Nam agendis rebꝫ hoc auspicatissimū initiū credunt.

Nec dierum numerū vt nos: sed noctum cōputant sic cō‑stituunt: sic cōdicunt. Nox ducere diem videtur.

Illud ex libertate vicium q̧ non simul: nec vt iussi cōueni unt: sed & alter & tertius dies contatione coeuntiū absumiī. vt turbę placuit: considūt armati.

Silentiū per sacerdotes: quibus tamē & coercendi ius est:

imperatᷣ mox rex & princeps, ꝑut etas cuiq̃ ꝑut nobilitas ꝑ vt decus belloꝝ ꝑut facundia est. audiunt. autoritate suadentᷣ magis q̃ iubent potestate: si displicuit sententia fremitu aspernant: sin placuit frameas cōcutiunt.

Honoratissimū assensus genus est armis laudare.

Licet apud cōciliū accusare quoq̃ & discrimen capitis intendere: distinctio penarū ex delicto.

Proditores & transfugas arboribus suspendunt.

Ignauos & imbelles. & corpe infames. ceno ac palude. iniecta īsup crate mergūt: diuersitas supplicij illuc respicit. tāq̃ scelera ostendi opteat. dum puniunt flagitia abscondi.

Sed & leuioribus delictis ꝑ modo penarū: equoꝝ pecorumq̃ numero cōuicti mulctant. Pars mulcte regi vł ciuitati. pars ipi qui vindicatᷣ: vel ꝓpinquis eius exoluit.

Eligunt in ijsdē cōcilijs & principes: qui iura per pagos vicosq̃ reddūt. Cēteni singulis ex plebe comites. cōsiliū sił et autoritas adsunt. Nihil aūt neq̃ publice neq̃ priuate rei nisi armati sūt. sed arma sumere nō añ cuiq̃ moris: q̃ ciuitas suffecturū ꝓbauerit. Tū in ipo cōcilio vł principū aliqs vł pater: vł ꝓpinq scuto frameaq̃ iuuenē ornāt. Hęc apd' illos toga: hō primꝰ iuuēte honos añ hic domꝰ ps videntᷣ mox rei publicę.

Insignis nobilitas: aut magna patrū merita principis dignationē etiā adolescētulis assignant cæteris robustioribꝫ. ac iam pridē ꝓbatis aggregant. nec rubor inter comites aspici.

Gradus qnetiam ipe comitatus habet iudicio eius quem sectantur.

Inuidia aulicorū

Magnaq̃ & comitū æmulatio quibus primus apud principem suum locus & principium.

Cui plimi & acerrimi comites. hęc dignitas. hę vires: magno semper electorū iuuenū globo circūdari. in pace decus in bello presidium.

Nec solum in sua gente cuiq̃: sed apud finitimas quoq̃ ciuitates id nomen ea gloria est: si numero ac virtute comitatus emineat.

Expetunt eñi legationibus & muneribus ornant. & ipa plerunq fama bella pfligant. Cum ventũ in aciem turpe principi virtute vinci: turpe comitatui virtutem principis nõ adequare.

Iam vero infame in oẽm vitã ac pbrosum supstitem principi suo ex acie recessisse. illum defendere. tueri: sua quoq fortia facta glĩe eius assignare: precipuũ sacramentũ est.

Principes pro victoria pugnant: comites pro principe.

Si ciuitas in qua orti sunt: longo pace & ocio torpeat: plerinq nobiliũ adolescẽtũ petũt vltro eas nationes qui tamẽ bellum aliquod gerunt: quia & ingrata genti quies: & facilius inter ancipitia clarescunt. Magnumq comitatũ non nisi vi belloq tueare.

Exigũt eñi principis sui liberalitate illum bellatorẽ equũ illam cruentã victricẽq frameam nam epule: & quanq incõpti: largi tamen apparatus: pro stipendio cedũt. Materia munificentię per bella & raptus. Nec arare terrã aut expectare annum: tam facile psuaseris q vocare hostem: & vulnera mereri. Pigrũ quinimo & iners videt sudore acquirere: quae possis sanguine parare.

Quotiens bella non ineunt: nõ multũ venatibus plus per ocium transigunt. dediti somno ciboq fortissimus quisq ac bellicosissimus nihil agens.

Delegata domus & penatium: & agrorũ cura feminis senibusq & infirmissimo cuiq ex familia.

Ipi habitant mira diuersitate naturę cum ijdem homines sic ament inertiam. & oderunt quietem.

Mos est ciuitatibus vltro ac viritim cõferre principibus: vel armentorũ: vel frugũ quod p honore exceptum etiam necessitatibus subuenit.

Gaudent precipue finitimarũ gentiũ donis quae non modo a singulis: sed et publice mittuntur. electi equi. magna arma. phalere torquesq. Iam & pecuniam accipere docuimus. Dona externa.

Nullos Germanorũ populos vrbes habitari satis notum est; ne pati quidem inter se iunctas sedes.

Colũt discreti ac diuersi vt fons: vt cãpus: vt nemꝰ placuit Vicos longant nõ in nostrũ morẽ cõnexis & coherentibꝰ ędificijs: suam quisq; domũ spacio circũdat: siue aduersus casus ignis remedium: siue inscitia ędificandi.

Ne cementorũ q̃dem apud illos: aut tegularũ vsus. Materia ad oĩa vtunt̃ informi: & citra spẽm aut delectationẽ.

Quedam loca diligentius illinũt terra ita pure ac splendẽte: vt picturã ac lineamẽta colorũ imitet̃. Solent & subterraneos specus o pire: eosq; multo fimo onerant suffugiũq; hyemi: & receptaculũ frugibus: quia rigorem frigorũ eiusmodi locis molliunt.

Et si q̃n hostis aduenit aperta populat̃. Abdita autẽ & defossa: aut ignorant̃: aut eo ip̃o falluñt ꝙ querenda sunt.

Tegumen oĩbus sagum: fibula: aut si ea desit: spina cõsertũ: cætera intecti totos dies iuxta focũ atq; ignẽ agunt

Locupletissimi veste distinguunt̃: non fluitante sicut Sarmate ac Parthi: sed stricta et singulos artus exprimente.

Gerunt & ferarũ pelles ꝓximi ripe negligenter: vlteriores exq̃sitius: vt q̃bus nullus per cõmertia cultus eligunt feras: & detracta velamina spargũt maculis: pellibusq; beluarũ: quas exterior Oceanus atq; ignotũ mare gignit: nec alijs feminis ꝙ viris habitus: nisi ꝙ fęmine sæpius lineis amictibus velant̃ eosq; & purpura variant: p̃temq; vestitus sup̃ioris in manicas nõ extendũt. nude brachia ac lacertos. Sed & ꝓxima p̃s pectoris patet: quanq̃ seuera illic matrimonia: nec vllã moꝝ partem magis laudaueris. Nam ꝑpe soli Barbarorũ singulis vxoribũs cõtenti sunt: exceptis admodũ paucis: qui non libidine: sed ob nobilitatẽ plurimis nuptijs ambiuntur.

Dotem non vxor marito: sed vxori maritus offert: intersũt parentes & ꝓpinqui: ac munera ꝓbant. Munera non ad delitias muliebres quesita: nec q̃bus noua nupta comatur: sed bo

nes & frenatũ equũ: equum & scutũ cũ framea gladioq;. In hæc munera vxor accipit: atq; inuicem ipa armorũ aliqd viro affert: hoc maximũ vinculũ: hic archana sacra: hos cõiugales deos arbitrant̃: ne se mulier extra virtutũ cogitationes: extra bellorũ casus putet. Ipis incipientibus matrimoniũ auspicijs admonet̃: venire se laborũ periculorũq; sociam: idem in pace: idem in p̃lio passuram ausurãq;: hoc iũcti boues: hoc paratus equus: hoc data arma renunciãt: sic viuendũ: sic pariendũ Accipe se que liberis inuiolata ac digna reddãt: q̃ nurus accipiant: rursus quę ad nepotes deferant̃. Ergo septa pudicicia agunt: nullis spectaculorũ illecebris: nullis cõuiuiorũ irritationibus corrupte.

Litterarũ secreta viri pariter ac feminę ignorant.

Paucissima in tam numerosa gente adulteria: quorũ pena p̃sens & maritis p̃missa. Accisis crinibus nudatã corã propinquis expellit domo maritus: ac per oẽm vicũ verbere agit publicatę eñ pudicitię nulla venia. nõ forma. non ętate. non opibus maritũ inuenerit. Nemo eñ illic vicia ridet: nec corrũpere & corrumpi seculũ vocat̃. Melius qdem adhuc ee ciuitates in quibus tm̃ virgines nubũt: & cum spe votoq; vxoris semel transigit̃: sic vnum accipiunt maritũ: quõ vnũ corpus: vnamq; vitã: ne vlla cogitatio vltra: ne longior cupiditas: ne tanq; maritũ: sed tanq; matrimoniũ ament.

Numerũ liberorũ finire: aut quenq; ex agnatis necare flagitiũ habet̃: plusq; ibi boni mores valẽt: q̃ alibi bone leges In omni domo nudi ac sordidi in hos artus. in hec corpora que miramur excrescunt. Sua quenq; mater vberibus alit: nec ancillis ac nutricibus delegant̃. Dominũ ac seruũ nullis educationis delitijs dinoscas. Inter eadem pecora: in eadem humo degũt: donec ętas sep̃et ingenuos virtus agnoscat. Sera iuuenũ venus: eoq; inexhausta pubertas: nec virgines festinant̃ eadem iuuenta similis p̃ceritas: pares validęq; miscent̃: ac robora parentũ liberi referunt.

Sororũ filijs idem apud auunculũ. qui ad patrem honor: quidam sanctiorẽ artioreq̄ hunc nexum san guinis arbitrant̃. & in accipiendis obsidibus magis exigũt: tanq̄ et animũ fir mius: & domũ latius teneant. heredesq̄ tamen successoresq̄ sui cuiq̄ liberi & nullũ testamentũ. Si liberi nõ sunt. proxi mus gradus in possessione fratres patrui: auonculi q̄to plus propinquorũ: tanto maior affiniũ numerus. gratior senectus nec vlla orbitatis precia.

Suscipere tam inimicitias: seu patris, ꝓpinqui: q̄ amicitias necesse est. nec implacabiles durant. luit em̃ etiam homicidiũ certo armentorũ ac pecoꝝ numero: recipitq̄ satisfactionẽ vni uersa domus vtiliter in publicũ: quia ꝑiculosiores sunt inimi citię iuxta libertatem.

Conuictibus & hospicijs nõ alia gens effusius indulget: quẽcunq̄ mortaliũ arcere tecto nephas: habet̃ pro fortuna q̄sq̄ apparatis epulis excipit. Cum defecere: qui mõ hospes fuerat: mõstrator hospicij & comes: proximã domũ non in uitati adeunt: nec interest. pari humanitate accipiunt̃: notum ignotũq̄ quantũ ad ius hospitis nemo discernit. Abeunti si quid põposcerit cõcedere moris. Et poscendi inuicẽ eadẽ faci litas gaudet muneribus. Sed nec data imputant: nec acceptis obligant̃.

Victus inter hospites comis: statim e somno quẽ plerũq̄ in dies extrahũt lauant̃. Sepius calida. vt apud quos plurimũ hyems occupat. lauti cibũ capiunt. Sepate singulis sedes & sua cuiq̄ mẽsa. Tum ad negotia nec minus sæpe ad cõuiuia ꝓcedunt armati. Diem noctemq̄ cõtinuare potando nulli probrũ. Crebre vt inter vinolentos rixe raro cõuicijs. sæpius cede. & vulneribus transiguntur.

Sed & de recõciliandis inuicem inimicitijs. & iungendis affinitatibus. & adsciscẽdis principibus: de pace deniq̄ ac bel lo pleriq̄ in cõuiuijs consultant: tanq̄ nullo magis tempore

aũt ad ſimplices cogitationes pateat animus: aut ad magnas incaleſcat.

Gens non aſtuta nec callida. aperit ad hec ſecreta pectoris licentia ioci. Ergo detecta & nuda oĩm mens poſtera die retractat̃. & ſalua vtriuſq̧ tempis ratio eſt. Deliberant dum fingere neſciunt. Conſtituũt dum errare non poſſunt.

Potui humor ex hordeo aut frumento in quandã ſimilitudinẽ vini corruptus. Proximi ripæ & vinũ mercãt̃. Cibi ſimplices, agreſtia poma. recens fera. aut lac concretũ. ſine apparatu. ſine blandimentis expellũt famem. aduerſus ſitim nõ eadam tempantia. ſi indulſeris ebrietati ſuggerẽdo quantũ concupiſcut: haud minus facile vicijs q̃ armis vincent̃

Genus ſpectaculorũ vnũ atq̧ in omi cętu idem. Nudi iuuenes quibus id ludicrũ eſt: inter gladios ſe atq̧ infeſtas frameas ſaltu iaciunt. Exercitatio artem parauit: ars decorẽ: nõ in queſtũ tamen aut mercedem. q̃uis audacis laſciuię præcium eſt voluptas ſpectantium.

Aleam qđ mirere ſobrij inter ſeria exercent. tanta lucrandi perdendiue temeritate. vt cum omĩa defecerũt: extremo ac nouiſſimo iactu de libertate: ac de corpe contendant. Victus voluntariã ſeruitutem adit. q̃uis iuuenior q̃uis robuſtior: alligari ſe ac venire patit̃: ea eſt in re praua puicatia: ipſi fidẽ vocant. Seruos cõditionis huius per cõmertia tradũt: vt ſe q̧q̧ pudore victorie exoluant. Cæteris ſeruis nõ in noſtrũ morẽ deſcriptis per familiã miniſterijs vtuntur. ſuam quiſq̧ ſedem ſuos penatis regit. Frumẽti modũ dominus. aut pecoris aut veſtis. aut colono iniũgit: & ſeruus hactenus paret. cætera domus officia vxor ac liberi exequuntur. Verberare ſeruum. ac vinculis & opere coercere rarum. Occidere ſolent non diſciplina & ſeueritate: ſed impetu & ira. vt inimicũ: niſi q̧ impune eſt.

Liberti non multũ supra seruos sunt: raro aliqd' momen-tum in domo: nunq̃ in ciuitate: exceptis dũtaxat his gentibꝫ que regnant: ibi eñ & sup ingenuos & sup nobiles ascendũt Apud ceteros impares: libertini libertatis augmentũ sunt

Fenus agitare & in vsuras extendere ignotũ. Ideoq̃ ma-gis seruaẽ. q̃ si vetitũ esset. Agri pro numero cultorũ ab vni uersis in vices occupanẽ: quos mox inter se secundũ dignatio partiunẽ: facilitatẽ pariendi camporũ spacia pstant. Arua p annos mutãt: & supest ager: nec eñ cũ vbertate & amplitudi ne soli labore cõtendunt. vt pomaria conserãt. & prata sepa-rent. vt hortos rigent. sola terræ seges imperaẽ. Vnde annũ quoq̃ ipm non in totidem digerũt species. hyems. & ver. & estas intellectum ac vocabula habent. Autumni perinde no men ac bona ignorantur.

Funerũ nulla ambitio: id solũ obseruaẽ. vt corpora claro-rum virorũ certis lignis crementẽ. Struem rogi. nec vestibus. nec odoribꝫ cumulãt: sua cuiq̃ arma quorundũ igni et equꝰ adijciẽ. Sepulchrũ cespes erigit. Momentorũ ardũ & ope-rosum honorẽ vt grauem defunctis aspernanẽ: lamenta ac la-chrymas cito dolorẽ & tristiciã tarde ponũt: feminis lugere honestũ est: viris meminisse. Hactenus de Germania in ge nere: Nunc ad singulares populos descendit.

h Ec in cõmuni de oĩm Germanorũ origine ac mori-bus accepimus. Nunc singularũ gentium instituta ri tusq̃ quatenus differant quæ nationes e Germania in Gallias cõmigrauerint expediam.

Validiores olim Gallorũ res fuisse: summũs autorũ diuꝰ Iulius tradit. eoq̃ credibile est. etiam Gallos in Germaniam transgressos. q̃tulum eñ amnis obstabat: quominus vt q̃q̃ gens eualuerat occuparet permutaretq̃ sedes: promiscuas ad-huc: & nulla regnorũ potentia diuisas.

Igitur inter Herciniã syluam: Rhenũq̃ & Menũ amnes: Heluetij: vlteriora Boij: gallica vtraq̃ gens tenuere. Manet

adhuc Bohemi nomen: signatq; loci veterē memoriā: q̄uis mutatis cultoribus. Sed vtrū Arauisci in Pannonia ab Osis Germanorū natione: an osi ab Arauiscis in germaniā cōmigrauerint: cū eodem adhuc sermone institutis moribus vtantur incertū est: quia pari olim inopia ac libertate: eadem vtriusq; ripæ bona malaq; erant.

Treueri & Neruli circa affectationē Germanice originis vltro ambitiosi sunt. Tanq; per hanc gloriam sanguinis a similitudine & inertia Gallorū separent̄.

Ipsam Rheni ripam haud dubię Germanorū populi colunt Vangiones: Triboci: Nemetes. Vbij q̄dem quanq; Rhomana colonia esse meruerint: ac libētius Agrippinenses cōditoris sui nomine vocent̄: origine erubescunt. Transgressi olim & experimento fidei sup̄ ipsam Rheni ripam collocati: vt arcerent: non vt custodirent̄.

Omniū harū gentiū virtute precipui Batatui: non multū ex ripa: sed insula Rheni amnis colunt. Cattorū quondā populus & seditione domestica in eas sedes transgressus: in quibus pars Rhomani imperij fierent: manet honos: & antique societatis insigne. Nam nec tributis cōtemnunt̄. nec publicanus atterit. exempti oneribus & collationibus: & tm̄ in vsū preliorū sepositi: velut tela atq; arma bellis reseruant̄.

Est eodē in obsequio & Matticorū gens: protulit em̄ magnitudo po. ro. vltra Rhenū vltraq; veteres terminos imperij reuerentiā: ita sede finibusq; in sua ipsa mente animoq; nobiscum agunt. Cętera silens Batauus: nisi q̄ ipso adhuc terra & solo suo: coelo acrius animantur.

Non numerauerim inter germaniæ populos quanq; trās Rhenum Danubiumq; consederint: eos qui Decumathes agros exercent: leuissimus quisq; Gallorū: & inopia audax: dubię possessionis solū occupauere: mox limite acto promotisq; presidijs simul imperij & pars prouincie habent̄.

Vltra hos Catti initiū sedis ab Hercinio saltu inchoant:

nō ita effusis ac palustribus locis. vt cætere ciuitates. in quas Germania patescit durant. Siqdem colles rarescūt: & chattos suos saltus Hercinius prosequit̃ simul atq; deponit. Duriora genti corpa: stricti artus minax vultus & maior animi vigor. Multū inter Germanos rōnis ac solertię p̄ponere electos: audire p̄positos: nosse ordines: intelligere occasiōes: differre impetus: disponere diem: vallare noctem. Fortunā inter dubia. virtutē inter cætera numerare. Quodq; ratissimū. nec nisi Romanę disciplinæ cōcessum: plus reponere in duce q̃ in exercitu. Oīe robur impedire: quē sup arma: ferramētis quoq; & copijs onerant. Alios ad prelīū ire videas: Chattos ad bellū: rari excursus: & fortuita pugna. Equestriū sane viriū id proprium. Cito parare victoriā: cito cedere. Velocitas iuxta formidinē: contatio ꝓpior cōstantię: est & alijs Germanorū populis vsurpatū: rara & priuata cuiusq; audentia. Apud Chattos in consensum vertit: vt primū adoleuerint: crinē barbāq; summittere. nec nisi hoste ceso: exuere votiuū obligatūq; virtuti oris habitū. Super sanguinē & spolia reuelant frontem: seq; tum demū precia noscendi retulisse: dignosq; patria ac parentibus ferunt. Ignauis & imbellibꝫ manet squalor. Fortissimus quisq; ferreū insup annulū. Ignominiosum id genti velut vinculū gestat: donec se cede hostis absoluat.

Plurimis Chattorū hic placet habitus. Iamq; cauent insignes & hostibus simul: suisq; mōstrati. Omniū penes hos initia pugnarū: hec prima semp acies visu noua. Nam ne in pace q̃ cultu mitiore māsuescunt. Nulli domus aut ager: aut aliqua cura, ꝓut ad quemq; venere alunt̃: ꝓdigi. alieni. cōtemptores sui: donec exanguis senectus. tam dure virtuti impares faciat.

Proximi Chattis: certum iam alueo Rhenū quiq; terminus esse sufficiat. Vsipi ac Tencteri colunt. Tencteri super solitum bellorum decus: equestris disciplinę arte precellunt. Nec maior apud Chattos peditū laus: q̃ Tencteris equitū.

Sic instituere maiores posteri imitant. Hi lusus infantiū hic iuuenum emulatio perseuerant senes inter familiā: & penates & iura successionum equi tradunt. Excipit filius, non vt cætera maximus natu: sed prout ferox bello & melior.

Iuxta Tencteros Bructeri olim occurrebāt: nunc Chamauos & Angriuarios immigrasse narratur pulsis Bructeris ac penitus excisis. vicinarū consensu nationū. seu superbię odio: seu pꝛ̄de dulcedine: seu fauore quodam erga nos deorū. Nam ne spectaculo quidem prelij inuidere: super sexaginta milia. non armis telisq; Rhomanis, sed quod magnificētius est oblectationi oculisq; ceciderunt. Maneat quæso duretq; gentibus: si non amor nostri: at certe odium sui: quando vrgentibus iam imperij satis nihil iam prestare fortuna magis pōt: q̄ hostium discordiam.

Angriuarios & Chamauos a tergo Dulgibini & Thasuarij cludunt: alieq; gentes haud perinde memoratę. A fronte Frisij excipiunt Maioribus minoribusq; Frisij vocabulū est ex modo virium. Vtreq; nationes vsq; ad oceanum Rheno pretexunt, ambiuntq; immensos insuper lacus, & Rhomanis classibus nauigatos. Ipm quinetiam oceanum illac tentauimus. & superesse adhuc Herculis columnas fama vulgauit si ue adijt Hercules. seu quicquid vbiq; magnū est: in claritatē eius referre consensimus: nec defuit audentia. Druso Germanico: sed obstitit oceanus in se, simul atq; in Herculē inquiri. Mox nemo tentauit. Sanctiusq; ac reuerentius visum de actis deorum credere q̄ scire.

Hactenus in occidentem Germaniā nouimus. In septentrionem ingenti flexu redit. Ac primo statim Chaucorū gēs quanq; incipiat a Frisis ac partem littoris occupet: oīm quas exposui gentium lateribus obtendit: donec in Chattos vsq; sinuetur.

Tam immensum terrarũ spaciũ nõ tenẽt tm̃ Chaũti: sed & implẽt. Populus inter Germanos nobilissimus: quiq; magnitudinẽ suam malit iusticia tueri. sine cupiditate. sine impotentia quieti secretiq; nulla ꝓuocẽt bella: nullis raptibus aut latrociniis populant̃: Id precipuũ virtutis ac viriũ argumentum est: ꝙ vt supiores agant: nõ per iniurias assequunt̃: ꝓmpta tñ oĩbus arma. Ac si res poscat exercitus plurimũ virorũ: equorumq; & quiescentibus eadem fama.

In latere Chaucorũ Cattorũq; Cherusci nimiã ac marcentem diu pacem inlacessiti nutrierũt. Idq; iucundius ꝙ̃ tutius fuit: quia inter impotentes & validos falso quiescas: vbi manu agitur: modestia ac probitas nomine superioris sunt. Ita qui olim boni equiq; Cherusci: nũc inertes ac stulti vocant̃: Chattis victoribus fortuna in sapientiam cessit.

Tacti ruina Cheruscorũ & Fosi: contermina gens aduersarũ rerũ ex equo socii sunt: cum in secũdis minores fuissent.

Eundẽ Germanie situ ꝓximi oceano Cimbri tenent: parua nunc ciuitas: sed gloria ingẽs: veterisq; fame lata vestigia manent: vtraq; ripa castra ac spacia: quorũ ambitũ nunc quoq; metiaris: molem manusq; gentis: & tam magni exitus fidem

Sescentesimũ & quadragesimũ annũ vrbs nostra agebat: cum primũ audita sunt Cimbrorũ arma: Cecilio Metello: & Papirio Carbone cõsulibus: ex quo si ad alterum imꝑatoris Traiani consulatũ cõputemus: ducenti ferme & decem ãni colligunt̃: tam diu Germania vincitur.

Medio tam longi eui spacio: multa inuicem damna non Samnis. nõ Poeni. nõ Hispanie. Gallieue. ne Parthi qdem sæpius admonuere. Quippe regno Arsacis acrior est Germanorũ libertas: qd' em̃ aliud nobis: ꝙ̃ cedem crassi: amisso & ipo: & ipe Pacoro infra ventidiũ deiectus oriens obiecerit: At Germani Carbone & Cassio: & Stauro: Aurelio & Seruilio Cepione: Marco quoq; Manlio fusis vel captis quinq; simul consularis exercitus po. Rho. Varum tresq; cum eo le-

giones & Cæsari abstulerūt. Nec impune. C. Marius in Ita-lia: Diuus Iulius in Gallia: Drusus ac Nero & Germanicus in suis eos sedibus perculerunt. Mox ingentes. C. Cæsaris mi-ne in ludibriū verse. Inde ociū donec occasione discordię no-stre & ciuiliū armorū: expugnatis legionū hybernis: & Gal-lias affectauere: ac rursus pulsi inde proximis tempribus triū-phati magis q̃ victi sunt.

Nunc de Sueuis dicendū est: quorū non vna vt Chattorū Tencterorūue gens: maiorem eñ Germanię partem obti-nent proprijs adhuc nationibus nominibusq; discreti: quāq; in cōmuni Sueui vocentur.

Insigne gentis obliquare crinem nodoq; substringere: sic Sueui a cæteris Germanis: sic Sueuorū ingenui a seruis sepa-rantur. In alijs gentibus: seu cognatione aliqua Sueuorū: seu quod sæpe accidit imitatione rarum & intra iuuente spaciū. Apud Sueuos vsq; ad caniciem horrentem capillum retro se quunt: ac sæpe solo in vertice religant. Principes & ornatio rem habent: ea cura formę: sed innoxie. Neq; eñ vt ament amenturue. In altitudinem quandā & terrorem adituri bella compti: vt hostium oculi armantur.

Vetustissimos se nobilissimosq; Sueorū Semones memo rant. Fides antiquitatis relligione firmatur. Stato tempore in syluam augurijs patriū & prisca formidine sacrū: oīs eius-demq; sanguinis populi legationibus coeunt. Cesoq; publice homine celebrant Barbari ritus horrenda primordia. Est & alia luco reuerentia nemo nisi vinculo ligatus ingredit: vt mi nor & potestatem numinis pre se ferens. Si forte plapsus est adtoli & insurgere. haud licitū per humū euoluont: eoq; oīs supstitio respicit: tanq; inde initia gentis ibi regnator omniū deus cætera subiecta atq; parentia. Adijcit auctoritatem for tuna Semonū centum pagis habitant: magnoq; corpore ef-ficitur. vt se Sueuorū caput credant.

Contra longobardis paucitas: nobilitas plurimis ac valentissimis nationibus cincti: nō per obsequiū: sed prelijs ac periclitando tuti sunt.

Reudigni deinde et Auiones: & Anglij: et Varini: & Eudoses: & Suarmes: & Nuithomes fluminibus aut sylois muniunt: nec quicq̃ notabile in singulis: nisi ꝙ in cōmune Nerthum: id est terrā matrē colunt: eamq̃ interuenire rebus hominum inuehi populis arbitrantur.

Est in insula oceani castū nemus: dicatūq̃ in ea vehiculū veste contectum: attingere vni sacerdotū cōcessum. Is adesse penetrali deam ītelligit: vectāq̃ bubus feminis multa cū veneratione prosequit̄ leti tunc dies. festa. loca quecūq̃ aduentu hospitioq̃ dignat̄. Nō bella ineunt: nō arma sumūt clausum omne ferrum. pax & quies. tunc tantū nota. tunc tantū amata. donec idem sacerdos satiatā cōuersatione mortaliū deam templo reddat. Mox vehiculū & vestes: & si credere velis numen ipm secreto lacu abluitur serui ministrāt: quos statim lacus idem haurit. Arcanus hinc terror sanctaq̃ ignorātia: quid sit illud ꝙ tantū perituri vident.

Et hæc qdem pars Sueuorū in secretiora Germaniæ porrigitur ꝓpior: vt quoquo modo paulo ante Rhenū sic nunc Danubium sequar.

Hermūdurorꝫ ciuitas fida Romanis: eoq̃ soli Germanorum: nō in ripa cōmertiū: sed penitus atq̃ in splendidissima Retie prouintie colonia passim sine custode transeūt: & tunc cæteris gentibus arma mō: castraq̃ nostra ostendamus: hijs domos villasq̃ patefacimus: nō concupiscentibus.

In Hermunduris Albis orit̄ flumen inclytū & notū olim nunc tantum audit̄. Iuxta Hermūduros Narisci: ac deinde Marcomani & Quadi agunt. Precipua Marcomanorū gl̄ia viresq̃. Atq̃ ipa etiam sedes: pulsis olim Bois virtute parta. Nec Naristi: Quadiue degenerant: Eaq̃ Germanię velut frons est: quatenus Danubio porrigitur.

Mercomanis Quadisq; vsq; ad nostram memoriã reges mansere ex gente ipsorum nobile Marobodui & Tudri genus. Iam & externos patiunt̃. Sed vis & potẽtia Regibus ex auctoritate Rhomana raro armis nostris sæpius pecunia iuuantur; nec minus valent.

Retro Marsigni, Gothini, Osi, Buri, terga Marcomanorũ Quadorũq; claudunt: e quibus Marsigni & Buri sermone cultuq; Suevos referũt Votinos: Gallica Osos Pãnonia lingua coarguit non esse germanos; & q tributa patiunt̃. Partem tributorũ Sarmatæ: partem Quadi vt alienigenis imponunt. Gothini quo magis pudeat: & ferrũ effodiunt: omesq; hij populi pauca campestriũ ceterũ saltus & vertices montiũ iugumq; insederunt. Dirimit em̃ scinditq; Sueviã continuũ montiũ iugum: vltra q plurime gentes agunt. Ex quibus latissime patet legiorũ nomẽ in plures ciuitates diffusum. Valentissimas nominasse sufficiet Harios: Heluetionas: Manimos: Helysios: Nahanarualos. Apud Naharualos antiquæ regionis lucus ostenditur: pręsidet sacerdos muliebri ornatu: sed deos interp̃tatione Rhomana Castorem Polluceq; memorant: ei numini nomẽ alcis nulla simulacra: nullũ pegrinæ supstitionis vestigiũ. vt fratres tñ vt iuuenes venerant̃.

Cæterũ alij super vires: q̃bus enumeratis paulo ante populos antecedunt: trucis insite feritati arte ac tempore lenocinant̃ nigra scuta: tincta corpa: atras ad prelia noctes legunt. Ipaq; formidine atq; vmbra feralis exercitus terrorem inferũt nullo hostium sustinente nouum ac velut infernũ aspectum. Nam primi in om̃ibus prelijs oculi vincunt̃.

Trans ligios Gothones regnant paulo iam adductius q̃ cætere Germanorũ gentes nondũ tñ supra libertatem.

Protinus deiñ ab oceano Rugij & Lemonij oĩmq; harũ gẽtiũ ĩsigne: rotũda scuta: breues gladij et erga reges obseqũ.

Suionũ hinc cĩtates ip̃e in oceanũ p̃ter viros armaq; classibus valent. Forma nauiũ eo differt: q vtriq; prora patã sp

appulsui frontem agit.nec velis ministrant.nec remos in ordinem lateribus adiungent. Solutũ vt in quibusdã fluminum: & mutabile vt res poscit: hinc vel illinc remigiũ.

Est apud illos & opibus honos: eo vnus imperitat.nullis iam exceptionibus: non precario iure parendi. Nec arma.vt apud cæteros germanos in pmiscuo: sed clausa sub custode: & quod seruo: quia subitos hostiũ incursus phibet oceanus ociosa porro armatorũ manus facile lasciuiunt. Enimuero neq; nobilem: neq; ingenuũ: ne libertinũ quidem armis preponere regia vtilitas est.

Trans Suionas aliud mare pigrum: ac prope immotũ. quo cingi: cludiq; terrarũ orbẽ: hinc fides: q extremus cadẽtis iam solis fulgor: in ortus edurat: adeo clarus vt sydera hebetet: Sonum insuper emergentis audiri: formasq; deorũ & radios capitis aspici persuasio adijcit illic vsq;: & a fama vera tantum natura.

Ergo iam dextro Suici maris littore Aestiorũ gentes adluunt quibus ritus habitusq; Sueuorũ: lingua Britãnice propior Martem deum venerant. Insigne superstitionis formas aprorũ gestant: id pro armis omniũq; tutela: securũ dee cultorem etiam inter hostis prestat. Rarus ferri freques fustiũ vsus frumẽta cæterosq; fructus: patientius q̃ p solita Germanorũ inertia laborant: sed & mare scrutant. Ac soli oĩm Succinũ quod ipẽ Glesum vocant: inter vada atq; ipo littore legunt. Nec quenatura queue ratio gignat vt quesitũ compertũue: diu quinetiã inter cætera eiectamenta maris iacebat: donec luxuria nostra dabat nomen. Ipsis in nullo vsu. Rude legit; informe porfert: preciumq; mirantes accipiũt. Succũ tamen arborum esse intelligas: quia terrena quedam atq; etiam volucria aĩalia plerumq; interlucẽt. que implicata humore mox durescente materia cludantur. Fecundiora igitur nemora: lucosq;: sicut orientis secretis. vbi thura balsamaq; sudantur. Ita occidentis insulis: terrisq; inesse crediderim: quæ vicini

solis radius expssa atq; liquentia in pximū mare labunt̄. Ac vi tempestatū in aduersa littora exundant. Si naturā Succini admoto igni tentes in modum tedę accendit̄: alitq; flāmam pinguem & olentem. Mox vt in picem resinā ve lentescit.

Suionibus Sitonū gens continuat̄ cætera similes vno differunt: q; femina dominat̄. In tantū nō modo a libertate sed & a seruitute degenerāt. Hic Sueuiæ fines.

Peucinorū Venetorūq; & Fennorū nationes germanis an Sarmatis adscribā dubito: quanq; Peucini quos qdam Bastarnas vocant, sermone, cultu, sede, ac domicilijs, vt Germani agunt, sordes oīm ac torpor procerū cōnubijs mixtos: nōnihil in Sarmatarū habitu fedant̄. Veneti multū ex moribus ttaxerūt: nam quicqd inter Peucinos Fennosq; syluarum ac montiū erigit̄: latrociniJs pererrant: hij tn̄ inter germanos pocius referunt̄: quia & domos fingunt. & scuta gestant. & pecudū vsu ac pernicitate gaudent. Que omnia diuersa Sarmatis sunt in plaustro equoq; iuuentibus.

Fennis mira feritas, fœda pauptas. non arma. nō equi. nō p enates, victui herba. vestitui pelles. cubile humus. Sole in sagittis. spes quas inopia ferri. ossibus asperant. Idemq; venat⁹ viros pariter ac feminas alit. Passim em̄ comitant̄: partemq; prede petunt. Nec aliud infantibus ferarū, hymbriūq; suffugium. q̄ vt in aliquo ramorū nexu cōtegant̄. huc redeunt iuuenes. hoc senū receptaculū. Sed beatius arbitrant̄ q̄ ingemere agris. inlaborare domibus. suas alienasq; fortunas spe metuq; versare. Securi aduersus hoīes. securi aduersus deos. Rem difficilem assecuti sunt. vt illis ne voto quidē opus esset.

Cætera iām fabulosa Hellusios & Oxionas ora hominū voltusq;. corpora atq; artus ferarū gerere. quod ego vt in compertum in medium relinquam.

FINIS.

C.C. DE SITV ET MORIBVS GERMANIAE ADDITIONES: FABVLA DEMOGORGONIS DE CREATIONE MVNDI PRAEFATIO.

p Et Demogorgoneū memorant cuncta tumultū
Ex veteri prodisse chao dum ventre tumeret
Forte senex totumq̃ ferens in corpore mundum
Distendit grauidam maturi ponderis aluum
Quod fuit eterni conceptū ab origine mundi
Impatiensq̃ oneris cupidusq̃ reponere tandem
Pondus iners molemq̃ rudem se ventre p̃mentem
Indignatus ait: vacuas te profer in auras
O mundi deforme chaos superisq̃ pudendum
Et vos cunctarum discordia semina rerum
Ignauia in nostris quae tanto tempore membris
Delituistis acres facientia saepe dolores
Visceribus tumulata meis dum bella mouetis
Ite ite actutum iubeo pulchroq̃ decore
Condite luciflui rutilantia sydera coeli
Et me iam vestro vacuum pręstare tumultū
Dum mundi fabricetis opus: quod pace perenni
Alliget eternus concordi fędere mundus
Dixit. & excutiens vterum: mox terra polusq̃.
Et mare fluctiuomū liquidusq̃ & turbidus aer
Quiq̃ subest gelidę lunę nunc proximus ignis
Exierant: proprijs spacio & disiuncta figuris
Atq̃ lacunosas ventris liquere cauernas
Moxq̃ per octauā simulacra micantia spheram

Ignifluis radiata comis per quinque patentes
Zonas se totũ subito explicuere per orbem
Hinc veruex & libra pares facientia noctes
E caper & cancer quæ maxima tempora luci
Et tenebris referunt & quę prolata sub axes
Signa micant cursum peragunt mox fixa diurnum
Bisque duodenas redeunt reuoluta per horas
Donaque per teneras cęperunt fundere terras
Et varijs radijs lucere per aera deorsum
Infusa virtute noua quæ semina rerum
In terre tumulata sinu ceceque in aceruo
Digessit: iussitque suis distare figuris
Hinc tellus varijs florum redimita coronis
Arboribusque suis fructus frugesque creauit.
Atque homines pecudesque simul produxit in aruis
Hinc volucres aer piscesque receperat equor
Per mare squamigeris ducentes corpora pinnis
Hinc etiam octauo quæ sunt contraria mundo
Astra suis varijs cœperunt currere cyclis
Saturnus totumque regens qui Iupiter orbem
Et Mars qui miseras immittit sydere clades
Et Phœbus Veneri socius cithareque repertor
Mercurius: gelidę lunęque nouissimus orbis
Quæ nunc retrogrado properantia tempora motu
Impediunt tardant quæ vagas pcedere causas
Et rursus statione sua flͧitura moranᵗ
Vt stabili fixoque meent sua fata tenore
Dum miscent refluo volitantia semina motu
Per varias reditura vices vt longa per euum
Compleat eterno mundus sua sæcula cursu
Illa iubente deo rapidis qui pͥsidet astris

DE SITV GERMANIAE ET MORIBVS.

Ens inuicta manet toto notissima mundo
g Terra vbi se deuexa globo demittit in arcton
Solis & algoris patiens duriq; laboris
Ingrata ignauam vitæ tolerare quietem
Indigena: haud alia ducens primordia gente
Sed coelo producta suo demogorgonis aluus
Protulerat patulas vbi cuncta creata sub auras
Germanos vocitant Itali. graij sed adelphos
Quod fratrum soleant inter se viuere more
Nomen nobilibus quod adhuc venerabile nostris
Pectoribus: similes ingentes corporis artus
Prodiga cui natura dedit per lactea colla
Candida proceris tollentes corpora membris
Flaua coma est flauentq; oculi flauoq; colore
Temperie iustam retinent sua membra staturam
Vox habitum mentis cum gestu & pectora prodit
Vox quæ nil muliebre sonat sed tota virilis
Martia crassiloquo testatur corda palato
Cõmune his studium venari equitare vagari
Atq; suum varias victum quesisse per artes
Vel bachum viduis crescentem iungere palis
Aruaq; quadrango proscindere pinguia aratro
Nec patrio tepuisse solo iuuenilibus annis
Sed mox doctiloquę præcepta adijsse mineruę
Vel vaga veliferas duxisse per equora naues
Atq; suis terris varias adducere merces
Nec censere nephas animũ intendisse rapinis
Dum fera belligeri meditantur pręlia martis
Atq; illum regum celsas quesisse per aulas
Quatuor ad fines quas teutonis ora coercet
Siue per Hercinię nemorosa cacumina sylue
Dentatos prosternere apros syluisq; vagantes
Aeripedes ceruos vrsosq; agitare feroces

Vnguibus accipitres trucibusq; iubere rapinas
Tollere & euulsas dispergere in æthera plumas
Hinc animus dubijs audens se credere rebus
Nec segnis timidus quę mori roseumq; cruorem
Pro patria & charis certans effundere amicis
Atq; auidus cędis si qua vlla iniuria lesit
Quiq; fidem sancto & constanti pectora seruat
Religionis amans superumq; & cultor honesti
Et veri iustiq; tenax mens consona labris
Ficta colorate fugiens mendacia lingue

DE SIDERIBRS VERTICABILI BVS GERMANIAE.

Qualia ab Herculis memorant̃ pectora stellis
Petseo Andromedeq; vago descendere Olympo
Fortia robustis animare & corpora neruis
Quiq; sub extremo monstratur cardine Cepheus
Vltimus algenti quem torquet circulus orbe
Nocte carens calidi dum sol stat sydere Cancri
Et Bacchi Phœbiq; decus rigidusq; Bootes
Eniochusq; suo volitans per sydera curru
Vrsa minor maiorq; trucem complexa draconem
Nunq; ceruleas subeunt quę thetyos vndas
Sydera germanas radios iaculãtur in oras

DE QVATVOR LATERIBVS GERMANIAE.

Pulcer ab occiduo quas claudit limite Rhenus
Qui pulchras rapidus alueo preterit vrbes
Et tandem externum triplici cadit ore sub equor
Nosq; a Sequanicis disiungit flumine Gallis
Vistula purpureo sed terminus extat ab ortu
Vistula Sarmaticis qui famosissimus oris
In codanum trifidis effundens faucibus ora

Hic vbi Bruteno clara est germania portu
Et capit innumeras Codonea per equora naues
Que glesum eijciunt quod succinus ore latino
Dicitur & nostris tantũ reperitur in oris
Danubiusqꝫ rapax & amictc nubibus alpes
Austrinos faciũt fines metamqꝫ resignant
Italice Illirice Scythice & contermina genti
Solus germanas Ister sed deserit oras
Lata peregrinis inducens flumina terris
Germano concepta solo queqꝫ Vngarus acri
Barbarus ore bibit Metanastaqꝫ Teutonus haurit
Hic vbi nunc pulchro stat transsiluania tractu
Septenis tandem qua faucibus exit in equor
Non Nilo nec Gange minor qui maxima toto
Orbibus ex alijs memorantur flumina mundo
Sed mare Codoneum germano & nomine dictus
Oceanus fines posuit natura sub arcton
Quos vltra tria regna manent gelidusqꝫ Britãnus
Orcadibus qua cincta suis Tyle: & glacialis
Nuper Hyperboreo que inuenta est insula regi
Noruegos Dacosqꝫ regens Suedosqꝫ Bibaces
Vltima concreti qui cernũt sydera coeli
Estatis verisqꝫ inopes hyememqꝫ perennem
Perpetuasqꝫ niues coelo patiuntur inerti
Inter quos memorant Lapponès nomine dictos
Qui vitam specubus ducunt syluisqꝫ niuosis
Venantes Madros & molles pelle Sabellos
Et nostri fugiunt rigidi commertia mundi
Congressusqꝫ hominũ nec habentes ore loquelas
Horrida barbaries rigido damnata sub axe
Atqꝫ feris similes quorũ cognoscere mores
Et ritus quis forte velit petat ille libellos
Quos de germanis nuper conscripsimus oris

Talis ad arcton nostra est germania tractũ
Sauromatis vicina feris Asięq; potenti
Hic vbi se Tanais sinuoso littore voluit
Impetuosus aquis rigidis vastamq; paludem
Et matrem marium ditat glacialibus vndis
Interiora rigat terræ sed maximus albis
Qui rapidus mediam fluuius perlabitur oram
Et q̃tum Rhenus sic vistula distat adortus
Tandem & cimbriacũ vagus exonerat̃ in eqũor
A Cimbris quod nomen habet quos proxima Dacis
Chersonesus habet rigidũ porrecta sub axem
Isthmos vbi geminũ sua littora pandit in equor
Oceanũ codanũq; videns vbi scandia diues
Alleces totum mittit piscosa per orbem

DE TRIBVS IVGIS ET MONTIBVS GERMANIAE.

Ed nemus Herciniũ montes & ab alpib9 orti
Cum ramis totam se diffudere per oram
Iamq; sub occiduum tendentes brachia solem
Hinc Austrum Boreamq; petunt Eurumq; sonorũ
Donec in Euxinum procumbant vertice Pontum
Quaq; Bizantinas angustot Bosphorus vndas
Sed tria germanię tollunt iuga maxima terræ
Verticibusq; suis feriunt vaga sydera coeli
Impositasq; ferunt nebulosis montibus arces
Et scabris latebris spumantia flumina fundunt
Primũ est immani dorso quod spectat in arcton
Germanos Gallosq; videns Italosq; potentes
Quod Rheni Rodaniq; parens Eniq; sonantis
Quod veteres prisco dixerunt nomine adulam
Atq; suis longis ramis nunc procreat alpes
Hic vbi cum rapidis Athesis se concitat vndis
Adriaco miscere salo Venetisq; superbis

Dicere germano q̄ dedant colla tyranno
Ast aliud carpathus habet qui spectat in Eurum
Auspicium nostris niueo dans vertice terris
Quem Sueuum in priscis memini dictum esse libellis:
Qui cupro q̄ auro q̄ scatens: varijs q̄ metallis
Pannoniam largo locupletat munere gentem
Hercinnium q̄ iugū medio Germania tractu
Erigit & multis dispargit cornua terris
Ex quibus ingenti dorso flans pinifer atrum
Tollit in astra caput liquido q̄ a vertice quattuor
Quattuor ad mundi fundit vaga lumina partes
Menus in occiduum festinat currere Rhenum
Et Sala qui Drusi gestat preclara trophea
Algentes petit albis aquas: Nabus exit in Austrum
Egra sed eoos flectit sua cornua in ortus
Et secum Herciniā trahit alto vertice syluam

DE TRACTV HERCINIAE SYLVAE PER GERMANIAM.

q Ve varijs porrecta plagis nunc vasta sub arcton
In q̄ Eurum zephirū q̄ suis cum saltibus errans:
Explicat immensos annoso robore lucos
Relligione sacros veteri q̄ ex more verendos
Qui Druidum dense per opaca sylentia sylue
Plurima magnificis seruant cenobia tectis
Que diti nigris operantur sacra cucullus:
Vallibus irriguis constructa vbi murmure blando
Vnda sonans placidos inducit corpore somnos
Sed transrhenanas vbi sylua reliquerit oras
Tendit ad innumeras germano sanguine gentes
Per Sueuos Cauco s q̄ feros madidos q̄ Sicambros:
Algiones q̄ truces Rheni q̄ ad fluminis ortum
Per q̄ lacus geminos candentes preterit alpes:

Elaecijs porrecta iugis durisqȝ Cherascis
Vindelicos Rhetosqȝ petens & norica rura
Perqȝ lacus plures capientiũ ab alpibus vndas
Boiorum deserta petit rursusqȝ sub arcton
Brachia longa iacit Sueuos Francosqȝ Turogos
Circuit. obnobios montes qui particula alpium &
Saxonicisqȝ reducta plagis Phrisijsqȝ bubulcis
Vissegothis Ostroqȝ gothis Cimbrisqȝ vetustis
Donec Germanum prope tangat saltibus equor
Ast vbi spumiferi fontes contexerit Histri
Austriacas aditura plagas Ceciumqȝ comantem
Qui dum nubigeras radicem accepit ad alpas
Quas Carnus Stiriusqȝ tenet Slauusqȝ bilinguis:
Hic vbi Danubius positurus nomina ponto
Proxima Dalmaticæ radit confinia terræ
Sed longum Austriacas dorsum protendit in oras
Quod tandem rapido calua fronte imminet Istro
Vnde sibi totum sunt nomina nota per orbem
Hunc silua obliquis ramis & collibus atris
Integit atqȝ feris foliosa cubilia sternit
Siluiferũqȝ caput nemorasa vertice vestit]
Sylua prius late bauaras sed sparsa per oras
Ante sub Austriacas quam tẽdat brachia terras
Obliqua ad vilsi protendens cornua ripas
Vilsus in histrinis qui tandem perditur vndis
Ast vbi per Bauaros ingentia cornua flexit
Mox Francos Turgosqȝ petit Bemosqȝ feroces
Tanqȝ natiuo claudit quos vndiqȝ muro
Quos medio nutrit bellax Germania tractu
Pingue solum frugumqȝ ferax syluęqȝ perennis
Plurima Germanis quę emittit flumina terris
Albin Oderam quę nigra fuit memorata vetustis

Quos vbi deserit carpathi culmina spectans
Marcomanes Gepidasq; petit Iasigesq; potentes
Hic vbi nunc cultis est transsiluania terris
Moribus almanis gentem linguaq; creauit
Inde iterum vasto diffundit cornua flexu
Visburgos Sabocosq; petens durosq; Gelonos
Quaq; manet pulchro diues iam Prussia portu
Sarmaticis obducta plagis quosq; vltimus orbis
Angulus abscondit Agatyrsos limite claudit
Ad Tanais fontes Rypheosq; in vertice late
Diffusa & fines Europe vasta pererrans
Diuersasq; feras volucresq; in saltibus abdens
Permasouina truces abscondens rura visontes
Proinde metalliferos extollens vndiq; montes
Argentiq; auriq; ferax varijsq; metallis
Plurima perpetuis effundens munera venis
Fornacesq; cauas raqidus quibus estuat ignis
Quem fouet excussis ventosis follibus aura
Quas circum valido se tollit malleus ictu
Qem rapidis leuat vnda rotis & machina molis
Ingenti sonitu ferit astra volantia coeli
Brontis opus steropisq; gerens liquefacta metalla
Extendit varias vbi ferri lamina formas

DE QVALITATE TELLV-RIS PER GERMA-NIAM.

t Erra hominũ pecudumq; ferax queq; vbere gleba
Spiciferam cererem multo cum fenore reddit
Pascua florigeris extendens pinguia pratis
Ingentesq; lacus varias vastasq; paludes

Et fluuios varios sapido qui piste redundant
Collibus Apricis agrisqꝫ & montibus altis
Plurima vitiferi qui fundit munera bachi
Vicino iam sole nouo qui sydere leto
Proximior nostris infundit lumina terris
Hinc varij cultus cultisqꝫ in moenibus vrbes
Mitior & populus Germano nascitur orbe
Explosa ruditate fera quam Barbarus olim
Syluicula in riguis seruabat saltibus ortus
Illa superficies Germanis traditur oris
Que mihi his quinos fuerat lustrata per annos
Quam syluis fluuijsqꝫ suis & montibus altis
Et varijs populis vario & discrimine lingue
Syderibusqꝫ suis deus & natura creauit

EX LIBRO. C. C. DE SITV ET MORIBVS NORINBERGE DE HERCINIE SYLVAE MAGNITVDINE ET DE EIVS IN EVROPA DEFINITIONE ET POPVLIS INCOLIS:

Ed prius ꝙ de vrbis situ dicamus: non incommode putaui aliquid de Hercinia sylua inserere quandoquidem pro obscuratate rerum Germaniæ: partimqꝫ itinerū & peregrinationū difficultate: partim etiam ignauia & nostrorum hominū inertia: quibus illa res: hoc est nature maiestatē inquirere: ludibrio est a nullo hactenus scriptore hunc locum plene absolutū reperio. Id

ego non iniūcūndū litterarū studiosis futurū spero. Si ita vt illam labore & cura nostra aliquot annis ꝑmensi sumus hic breuiter absoluemus: nō sine maliuolorū obtrectationibus: eorū etiam qui se summas sapientie partes attigisse arbitrat̃ vano nos quodā & vētoso spiritu: parumq̨ stabili anīo Vlixis errore teneri cauillantes. Ego aūt inter difficiles illos peregrinationū mearū labores quę peculiū meū bonamq̨ corporis valitudinē non mediocriter attriuerant & imminuerāt eo oēm animi cogitatū cōuerti (in eā sane spem adductus) vt si non patrianis & germanis meis: qui (vt Cornelij verbum est hospitibus tantū fauent) placerē: externis tamen & doctis hoībus ad maius aliquid excludendū: laboriosa illa mea doctrina occasio et inuitamentū esset: Imperitorū illoꝝ & barbarorū hominū iudicia de nostris rebus: perinde ac se tritantiū gustū existimans: neq̨ dignos de quibus aliq̄s sermo habendus sit. Eos igitur cōgerones & verberones ab honestis litteris & eorū cultoribus (vt eorum verbo vtar) excōmunicamus & cum sua ignorantia relinquamus.

e St sylua in Europa qua in Boream spectat. quæ se Rheni: Danubij: Albis: Visurgi: & Odere (quē Sueuū & Guttulam a priscis vocatū reperio) vistulæq̨ & aliorū inclytū amniū parentem iactat: Gręcis Latinisq̨ memorata scriptoribus: hanc Germani per quorū fines se maxime extendit Herciniā a pice (quā patria lingua hartze vocant) dixere. Hæc igit̃ vt Thaurus se per Asiam: & Atlas per Affricam: ita illa se per vniuersam Europam spargens. In gallię finibus ab Ardenna sylua: quæ & hoc nomine hodie gaudet initiū originēq̨ sumens: dein per Germaniam et Sarmatiā in vltimū Europe angulū: & in ipos celi vertices sen p̄t nis iugis cōcreatisq̨ mūdo roboribꝰ se ꝓpagat: vbi transrhenanas vrbes Friburgū: Paduā: Heidelbergam: Franconofordiāq̨ Meni attingerit diuersa noīa sibi cōsciscit

a Rhenicꝫ ripis ingentes saltus: immanes trucesqꝫ veteri religione lucos per innumeros Germaniæ & Sarmatię populos efficit: quos nos hic summatim perstringemus. A Friburgo igitur priscię opido in ortum & septentrionem: vasto & perpetuo tractu occursantes inter se colles excipiens & implicās: hinc ad Rheni lacus & in ipis radicibus alpiū positos: Rhetos Vindelicosqꝫ attingit circa Enum: Licum: et Isarum longissimo dorso ad Danubij vsqꝫ ripas porrecta: rariore tamē & humiliore virgulto: vt a freq̄nti habitatore excisa est Frisingū: Ratisponam: Patauium: Noricas vrbes: ip̄mqꝫ Cecium: qui & mons caluus Norici terminū: & Viennam Pānonię obumbrās. Illic ad fontem Danubij & Necari per totam Sueuiam se late vasteqꝫ diffundens. Nigram syluam quae & Bacenis a maioribus dicta est efficit. vt quæ illa centum olim plagis. ita hodie centum haud cōtemnendis Sueuię vrbibus referta est: donec ad Eychistodiū vsqꝫ vrbem (a quercęto sylue nomīatam) Almonicꝫ amnis ripas attingat: quas aliquamdiu sequens donec circa fauces Danubianas ab his ꝑ Norlubergensiū arenas: & trans Danubianū noricū Hercinio iugo (quę pars Germaniæ editior est) ingenti & eterno dorso comitat̄. A quo hoc est a pinifero monte. vt ille quattuor inclytos & dites amnes ītra spacium duum ferme miliarum passuum nō sine admiratione & naturę maiestate effundit. Ita ab eo monte amniū & syluarum parente quattuor ramos veluti īmania cornua in diuersas orbis partes porrigit: versus arcton per Curiones cum Sala fluuio (qui in Albin defertur) in Turogos: ad zephirum cum Meno bachifero in Francos: quo tractu sylua cum amne ꝓgrediens: mox nomen a collibus qua se in leuam fastigiat accipit francisceqꝫ Stegerwalt: id est ardua sylua dicitur. Deinde vbi propior Rheno Menus factus est: vetustissima Herbipoli Francorū metropoli irrigata; vnde & nobis origo est; ad Mildenburgum

oppidum suis ripis sylvestribus sylue duo nomina imposuit: vt dicemus. Ab Euro autem cum Egra fluuio: Nabo per Noricum trans Danubianũ fluente: in Bohemos se erigit: Quos cum vndiq; veluti natiuo muro cinxerit ad septentrionalia eius Albin & Oderam emittit: Ad meridionale & orientale eius latus Marcomannos & Quados attingens: & ab his in Carpathum Germaniae caput: qui & Sueuus est consurgens Iasigibus: Bastarnis: Dacis: Getisq; contermina gentibus: Sed ad Carpathi montis radices reducto in septentrionẽ impetu supra Vistule & Odere Marculi Tibisti Nestri: Boristhenis & Tumiri & Tanais: qui Europae & Asiae limes: fontes [illegible] Sarmatiam Europe: per Agatyrsos: & Sauromatas: id est Poloniam: Lytifamiam: Masouiam: Brussiam: Liuoniam immenso spacio & infinito tractu ad Europe vsq; fines diuagatur: cum ipso terrarum orbe desinens. & is quidem orientalis eius tractus a Rheno est.

Nunc septentrionalem prosequamur. Ab Heidelberga igitur Palatini Rheni regia: vbi Cattos a Cheruscis & Francos a Sorabis diuidit: Oddonis sylua ab incolis dicit. siue ex Oddonis imperatoris donatione Amberbacensis cenobij: siue ex loco non ignobili Oddonohaim: vbi Oddo in venationibus pernox agebat. Ex altera autem Meni ripa: vbi Franconofordiam & Astiburgiũ vrbes montesq; e regione Maguntine vrbis: quae prima sculpsit solidos ere caracteres & versis docuit scribere literis: attingit: ab abundantia picis germanice Speißhart: hoc est Picearia sylua dicitur: ibiq; vastissime se iterum dilatans: donec flexo in septentrionem tergo in Obnobos: qui & piorum particula sunt: & Cattorum seu Hassiae montes: & ab his vsq; ad Sicãbros: hoc est Ghelrenses longis lateribus obtenditur. Quo etiam in loco Triboschos a tribus quercubus antiqua relligione nymphis consecratis includit.

Moguntia typographia inventa

Qui cum Germani in Galliam erūmperent. In altera Rheni ripa expulsis Gallis consederunt Tribotesq; corrupto vocabulo: qui etiam & Argentinenses nominati sunt.

Verum vbi se sylua: vt diximus per Cattos & Obnobios: et Bussactores: quorum vetus: & in hunc vsq; diem nomē & familia extat; extēderit mox Buchoniam regionem a procericate Phagorum dictam apud insigne Druidum Cenobium Fuldam attingit.

Ab his ad Visurgi & Vidri: Amasi & Sale fontes in Saxones ad Cheslariā: Alberstodium & Brunsuigum clarissimas vrbes se reflectit versus septentrionem & oceanum nostrum: quamuis gentes ibi etiam sine arbore viuant: longe: lateq; vastis solitudinibus diffusa: vbi etiam veteris sui vocabuli significationem adhuc seruat.

Ab hisq; iterū in Turogos & Sorabos se recuruans: inclitamq; vrbem a nomine suo Hercinio Fordiam dictam: preteriens donec in Hercinium iugum: aquo tantam peregrinationem fecerat ingenti fronte & cornu se attollat. Opulentas vndiq; vrbes quindecim publicis gymnasijs ornatas; ditesq; populos. Arces aereas & inexpugnabiles argenti & auri: vniuersiq; generis metalli diuites; & inexhaustas venas: montibus Iaspide & diuerso marmorū genere: Cristalloq; vulcanias: Glesarias: Picearias: Vitriarias: & Carbonarias: Ciclopū officinas: quarū & in plurimū Hormbergenses ciues domini sunt habēs. Salis & etiam fontes: & subterraneis montibꝫ sale lapideo veluti saxo concretis. Fluuijs etiam margaritarū & auri feracibꝫ: hoc efficit vt syluę: sicut & terrę nō eadē apd oēs gentes facies sit: vt em̄ illa nitrum glebā sabulū: arenā ve solo strauerit: ita versus septētrionē maxīe taxū & pinū pducit: obscuris vallibꝫ sonoris torrētibꝫ interstrepētibꝫ: per saxa se pcipitātibus parū lucida inferni speciē pbens. Versus me

ridie aũt q̃rcũũ magis & vibũrnis fagoq3 fida vt ita saxea et
lapidosa est maxime ad Rhenũ: Necarũ: Menum: & Danu-
bium. Pecorũ autem & nobiliũ ferarũ in ea ingens & inume
rabilis copia. Armenta etiam equorũ multa quæ publice a-
lunt nullo mortali opere contacti. Termarũ etiam & saluber
rimarũ aquarũ fontes: maxime vbi Rhenum attingit. Lacus
etiam vastos inexclusos & perpetuos piscososq3: et diuerso ge
nere pisciũ scatentes: vt sigillatim in Germania dicemus. De
volucribus autem vt apud grauissimos auctores est nihil cõ-
pertũ habeo. Multa eñ desijsse que hodie non sunt: & mul
ta renasci in rerum natura: qua olim nõ fuerant noua cœle-
stium corporũ (si quid in mundo nouũ aliqd emergere po-
test) cõfiguratione crediderim. Sed nihil in hac sylua Drui-
dum cenobijs illustrius est. Genus illud philosophorũ apd'
Gallos grecanice viuentium erat quos
id est a quercubus nomiauere. Inter quos vt ab illis antiqtus
oracula effundi credebant. Ita illi veluti oraculorũ & sortiũ
interp̃tes tales cõsedebant: quales nudius vidimus: dũ Ioãnes
Tolophus: vir summa eruditione & ingenio nos in patriã
suam ad radices Piniferi secum adduceret: hic dum forte in
cenobiũ diuertissemus: ymagines lapideas sex vetustissimo
saxo ad fores templo parieti insertas cõspeximus. Septem pe
dum singule: nudis pedibus capita intecti: græcanico pallio
& cucullato: pulaq3 & barba ad inguina vsq3 promissa: &
circa naris fistulas bifurcata in manibus liber & baculus dio-
genicus seuera fronte & tristi supercilio obstipo capite figen
tes lumina terris. Hij quondã apud gallos (siue interp̃tande
religiõis siue solitudinis gratia quo expeditiores ĩ inquirẽdis
rerum causis essent) in nemoribus & saltibus cõsedere: multi
tudineq3 vulgi ad se pellexere. Postea aũt q̃ Tyberius cæsar
ipos ꝓpter factiones quarũ duces erãt gallijs cedere iussisset
illi in germaniã cõmigrauere: & sub Karolo: Arnolpho: &

Ottonibus christianã religionẽ interptantes: totam Herciniã in amenis & irriguis vallibus: a quibus cenobiorũ nomina sunt occupauere. Qui nũc diuitijs & opibus ita creuere: vt regibus & principibus non inferiores sint: seu luxu: seu arma cõsideres. Multi ex his. vt diuitijs & vrbibus aucti fuissent: & vt illis dinastina cõiungerent: excusso religionis seuerioris iugo abiectoq; cucullo: quẽ adhuc statis ãni tempibus ferũt licentioris vite habitu populatiter viuere ceperunt. Cudit̃ adhuc apud Francos nũmigenus: apud quos Burcadus & Kylianus Britãni a qua religio ortum habuit docuerant: qđ a Druidũ nomine Druidẽfues dicit̃. Magna pfecto Græcis nunc & sempiterna nobis gratia habenda est. Qui populum olim efferũ: & quem nulla arma domare vnquã potuerunt: Hunc illi religione & vite sanctitate ad mitiora studia & ingenia cõuerterũt: & qui primus in nemoribus & syluis vagi iam per illas in cetum & societatem cõgregati clarissimo imperio: sanctis legibus: & optimis moribꝫ pbe degunt. Ceterum sylua ipa trans Vistulam visontes: quorũ venatio Sarmatis. vt in Germania dicemus gl'iosa & vros habet. Sed in Masouię tm̃ finibus: a qua impator Fridericus tertius maternum genus duxit. Montes etiã in Friderici Saxonię principis terra qui Vesunũ & Ethnam sempiternis ignibus imitant̃. Illud aũt in eius nemoris mõtibus qui ab alpibꝫ vt diximus per Germaniã & Sarmatiã ppetuo dorso in Carpathũ vsq; excurrũt: mira naturę puidentia accidit: vt flumina a media illorũ spina decidẽtia. Hic in oceanũ & sinũ Codonũ a Gothis accolis dictũ pcipitent̃. Hinc per Danubiũ in Pontũ se euoluãt: tantę terrę sæpius angustia: vt q̃dam arces & rusticorum casule: dum imbres suscipiũt in diuersa maria (sicut in apẽnino fit) ab vno tecto trãsmittant̃. Karolus magnus dũ apud Francos ageret pulcerrimũ facinus (Herculem & Xerxem æmulaturus) aĩo agitauerat: dum psuasum sibi fuerat posse percomode de Rheno in Danubiũ nauigare: & perim

de ab Euxino in exterũ oceanum copias traijceret: si in Regnesum & Almonũ fluuios: qui decem milibus tm̃ distãt: eiusmodi fossa duceret: quæ esset nauium capax. Confestim rex cum omniũ militũ multitudine in eo labore totum autũni tempus cõsumpsit. Ductaq; est fossa cuius vestigia adhuc cernimus duorũ milium passuũ lõgitudine: & tricentorũ pedum latitudine: sed inuanũ labor om̃is cessit. Nam ꝓpter ingẽs pluuias: & terra quę fabulosa erat opus fieri non potuit: q̃tum em̃ terre a militibus interdiu egestum erat. tm̃ noctibꝰ humo iterũ relabente subsidebat. Accessit ad tam pulcerrimi operis retardationem om̃imoda & vltima Saxonũ defectio. Hac igitur syluæ digestione: definita eius q̄dem longitudo in Europe finibus a Mosa Gallię fluuio in Tanais vsq; fontes accipienda est latitudine eius ab Alpibus in oceanũ ferme Germanicũ porrecta. Miliaria si quis rem curiosius inquirere velit: ex supputatione cœlestiũ circulorũ & graduũ colligat: in quo tractatu: hoc est septentrionali tres nobilissimas gentes: Sueuos: Frãcos: & Bemos: sylua suis saltibus claudit. Moribus tamen & lingua: religioneq; differentes: Regiones ipe admodũ lete & optime: perẽnibusq; fontibus & fluminibus impedite. Gentes ipe pugnaces regum & imperatorũ nostrorũ parentes & nutrices facileq; gestarũ rerum gl̃ia hodie inter cæteros germaniæ populos & principes ipe per Herciniam & eius colles in morem Thessalicorũ tempe vndiq; circũsepte intus glebulente vini & frugum feraces. De q̄bus in Germania nostra illustrata: quę ad Topographiam attinere visa sunt diffusius scripsimus.

FINIS.

